

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ceekvni račun. Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inzerate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

SCODVENEĆ

Nove žrtve Romunije

Dočim v zapadni Evropi vojna opravlja svoje delo dalje in je Anglija na tem, da nameravani nemški napad ali odbije ali pa se izpostavi nevarnosti zasedbe, uživa Balkan mir in se mora šteti srečnega, da ga do danes ni zajela vse pogubljajoča vojna vihra. Huda borba za politični vpliv in za gospodarske rezerve Balkana med velesilama osi in zapadnima velesiloma je po porazu Francije utihnila oziroma stopila bolj v ozadje, Nemčija in Italija pa, ki sta si zagotovili podporo in pomoč Sovjetov, si zdaj prizadevata, da bi se Balkan že sedaj v glavnem preuredil tako, da bi bila bodoča mirovna konferenca v tem oziru znatno razbremenjena.

Začetek je bila zasedba Besarabije, s katero je bilo to vprašanje od strani Sovjetske Rusije rešeno brez prehlvanja krvi enostavno na pritisk močne sovjetske armade, tako da je Romunija izgubila dobro tretjino svoje črnomorske obale. S stališča pravice narodov ta rešitev ni idealna, ker je Besarabija nedvomno po večini in tudi po zgodovinskem pravu romunska dežela, dočim so Ukrajinci priseljenci, ki so s pomočjo carske Rusije in nemških kolonistov deželo kultivirali. Besarabija je postala ruska šele leta 1812 in je bila potem predmet mešetarjenja za dedščino turškega cesarstva med Romunijo, Rusijo in Bolgarijo. Carji so Besarabijo zopet zgubili po krimski vojni, ko je pripadla svojemu prejšnjemu gospodarju ozir. dediču Turčiji, Romuniji. Leta 1878 pa so jo Rusi po zmagi nad Turčijo dobili od Romunije nazaj, v zameno pa je Rusija Romuniji odstopila Dobrudžo, ki bi morala po pravici pripasti Bolgarom, ker je to po večini prebivalstva bolgarska dežela. Ko je svetovna vojna bivši zaveznici zapadnih demokracij, Rusiji, ki je bila oslabiljena po boljševiški revoluciji, prizadejala najhujši udarec, tako da se je zdelo, da si bo zahod rusko državo kar razdelil, so Romuni dobili Besarabijo nazaj. Ker del besarabskega prebivalstva ni bil zadovoljen z romunsko upravo, je Romunija to deželo držala v začetku v ostem režimu, pozneje so se razmere izboljšale in omilile. Zopetno zavojevanje Besarabije letos po Sovjetih je posledica sedanjega mednarodnega položaja, ki Sovjetski Rusiji daje široko možnost, da si prisvoji svoj nekdanji položaj v Evropi s čim manjšimi žrtvami in tveganjem.

S to odstopitvijo je Romunija bila zelo hudo prizadeta, dasi besarabska obal nima dobrih pristanisk, dovoljuje pa Sovjetski Rusiji, da straži prevažno ušje Donave. Sicer so pa vse težnje Sovjetske Rusije na področju črnomorskega morja, na katerem besarabska obal tvori važen odsek, popolnoma razumljive, ker vemo iz najnovejših statistik, da se skozi Črno morje prevaža 70 odstotkov vsega blaga, ki ga Sovjetska Rusija izvaža v širni svet. Zato pa je tudi razumljivo, da Sovjeti vzporedno z Nemčijo protežirajo tudi Bolgarijo in so postavili v zadnjem času tudi Turčijo pred vprašanje, ali rajši vztraja na svoji prijateljski pogodbi z Anglijo, ki je za svojega stražarja na morskih očinah postavila Turčijo, ali pa se odloči za politično sodelovanje s Sovjetsko Rusijo, kar bi seveda imelo za posledico, da bi Turčija morala odpovedati službo angleškega žandarja ob Dardanelah.

Toda Besarabija ni edina žrtve, ki jo je morala doprinesti Romunija. Zdaj je prišla na vrsto Dobrudža, kjer moralno stališče Romunije ni tako močno, kakor v Besarabiji. Dobrudža je namreč že od časov prvega bolgarskega vladarja Asparuha bolgarska pokrajina, kjer so se bolgarski rodovi ob spodnjem toku Donave utrdili. Saj je ta dežela važen prehod za vsakega osvajačla preko spodnjega toka Donave na poti v Carigrad. Je to torej za Bolgarijo tudi prirodna meja. Vendar pa je turška politika tudi na tem ozemlju ustvarila narodnostne razmere, ki so za velike dele Balkana pa tudi za pokrajine severno od nje (na primer za Sedmograška) zelo značilne. Turška carevina namreč, ki je skrbela samo za davek v krvi in denarju, ni motila posameznih narodov v njihovih plemenskih in verskih ter drugih osebitostih in njena toleranca v tem oziru je omogočala svobodno premikanje raznih rodov v popolni pomešanosti, kakor je to bilo njim samim prav. Tako je prišlo do tega, da je Dobrudža, precej podobno kakor Besarabija, postala bivališče Bolgarov, Romunov, Nemcev, Rusov, Grkov, Turkov, Tatarjev, Čerkesov, Židov in ciganov. Vendar pa so si pridni bolgarski kmetje vse skozi ohranili v njej večino, tako da je celo romunska statistika od leta 1930 naštelja kljub načrtnemu naseljevanju Romunov oziroma Kucovlahov v Dobrudži po letu 1923 še vedno 350.000 Bolgarov od skupnega prebivalstva 690.000, kar pomeni, da je Bolgarov v Dobrudži dejansko najmanj 450.000. Če ne več. Povedati smo že, da je to nekoč turško deželo Rusija, ki jo je dobila od Turkov v miru v Santo Stefanu pred 62 leti, zamenjala z Romunijo za Besarabijo. To so Bolgari Rusiji po pravici hudo zamerili.

V drugi balkanski vojni 1913, ko je bil izbruhnil spor med balkanskimi zaveznicami, je Romunija izrabila ugodno priliko, da se je pridružila nasprotnikom Bolgarije in si prisvojila še južni del Dobrudže z važnim mestom Silistrijo na Donavi in pristaniščema Balčik in Malgalio. Med prvo svetovno vojno je morala Romunija, ki je, kakor znano, po začetnem obotavljanju stopila na stran velike antante, ko so jo napadli Nemci, Bolgari in Turki, v balkanskem miru tako severno kakor južno Dobrudžo odstopiti Bolgariji. Ker pa Turčija s tem ni bila zadovoljna, sta njena partnerja, Nemčija in Avstrija, pustili Bolgariji južno Dobrudžo, v severni Dobrudži, v kateri je prevažno pristanišče Konstanca, pa so centralne velesile ustanovile neko sovladstvo, kar je Bolgare zelo vznemirilo. Zmagovita velika antanta je po zlomu centralnih velesil Bolgariji odrekla tudi južno Dobrudžo, ker je hotela ustvariti tako imenovano Veliko Romunijo, računajoč na to, da bodo nasprotniki, ki so zaradi tega naravno nastala med Romunijo na eni in Madžarsko, Rusijo ter Bolgarijo na drugi strani, pomagala vzdrževati na Blakanu stanje, ki je bilo ugodno politiki zahodnih držav.

Danes se je položaj temeljito izpremenil in konference v Monakovem in Solnogradu so Romuniji dale nasvet, da naj zaradi miru na Balkanu, ki tvori važen činitelj v načrtih velesil osi v sporazumu s Sovjetsko Rusijo, žrtvuje nekaj svojega ozemlja tako Bolgariji kakor Madžarski. To vprašanje je, kar se tiče Sedmograške, kjer je izredno težko potegniti meje med posameznimi narodnostmi, zelo težko in se sploh še ni načelo, dočim je

Na predvečer pogajanj z Madžari

Madžarska je objavila, da sprejme kot osnovo za pogajanja stanje z dne 3. novembra 1918 - Sporazum z Bolgarijo pa je stvarno že dosežen

Budimpešta, 7. avg. t. Za uvodna pogajanja med Madžarsko in Romunijo je bil določen kot glavni romunski poslanik v Rimu Bossy. Romunski diplomat je že včeraj odstopil v stik z vlado, ki mu bo dala navodila za pogajanja z madžarsko vlado. Bossy bo pred svojim povratkom v Budimpešto še spregel pri romunskem kralju. V Budimpešti upajo, da bo Bossy prinesel s seboj takšne predloge, da jih bo madžarska vlada mogla smatrati kot zdravo podlago za zaključna uspešna pogajanja.

Romunski opolnomočenec danes v Pešti

Budimpešta, 7. avgusta. b. Romunski poslanik v Rimu Bossy je prispel danes v Bukarešto, s čemer so se formalno pričela pogajanja med Romunijo in Madžarsko. Madžari pričakujejo, da bo Romunija predlagala odstopitev nekaj ozemlja in bo bržkone obenem predložila načrt za zamenjavo prebivalstva. Tak predlog bi našel na madžarski strani na negativen spregem ter bodo morale zaradi tega prevzeti arbitražo osiščne velesile.

Posveti pri romunskem kralju Zastopniki Železne garde pozivajo na upor proti madžarskim zahtevam

Bukarešta, 7. avgusta. b. Kralj Karol je spregel včeraj v avdienco predsednika vlade Gigurta, zunanjega ministra Manoilescu in kraljeva svetovalca Argetoiana in Cuzo. Prav tako je bil včeraj pri njem v avdienci bivši minister Matgearu, ki je bil svoj čas glavni tajnik Maniuvne narodno-zararistične stranke. V romunskih krogih poudarjajo velik pomen te avdiencie.

Zaradi bližnjih pogajanj z madžarsko vlado je notranja kriza v Romuniji dosegla vrhunec. Bukareštanski tisk zahteva, da se zavrnejo vse ozemeljske zahteve glede Sedmograške. Sedmograški Romuni so pripravljeni nastopiti in umreti za svobodo svoje domovine. Tisk trdi, naj to dobro razmislijo arhitekti nove Evrope. »Curentul« se navzlic madžarskemu odklonilnemu stališču odločno zavzema za rešitev sporov z izmenjavo prebivalstva, ker smatra takšno rešitev za pravično in tudi izvedljivo.

Curil, 7. avgusta. b. Včeraj popoldne so prispela iz Bukarešte poročila, da smatra romunska vlada odpor Železne garde proti ozemeljskim zahtevam Madžarske škodljivim ter da so na to bili opozorjeni tudi predstavniki Železne garde v vladi. Medtem pa so voditelji Železne garde izjavili, da bodo v primeru, če bo vlada popustljiva v vprašanju ozemeljskih dajatev odpoklicali svoja dva predstavnika iz vlade. Če pa se temu ne bosta pokorila, bosta iz Železne garde izključena. Ni še znano, kakšen odgovor je dala na to grožnjo Železne garde romunska vlada, govori se pa, da je pripravljena storiti energične ukrepe proti vsakemu sodelovanju, ki bi oviralo politično delo romunske vlade.

Colony na posvet v Berlin

Bukarešta, 7. avgusta. b. Ravnatelj oddelka pri romunskem zunanjem ministrstvu Colony se je odpeljal danes z letalom v Berlin.

Madžarsko stališče objasnjeno v budimpeštanskem radiu

Bukarešta, 7. avgusta. b. Madžarski radio je objavil snoči poročilo, v katerem je odgovoril bukreštanskemu radiu, ki je nedavno objavil, kako si Romunija zamišlja rešitev sedanjega spora med Madžarsko in Romunijo. Poročilo je objavil tudi »Pester Lloyd« ter je izrazil misel, da trianonska pogodba ne predstavlja prav nobenih temeljev za rešitev sedanjih sporov, pač pa naj tvori temelj za pogajanja sporazum z dne 13. novembra 1918.

Radio Bukarešta je ostro polemiziral proti temu naziranju ter je poudaril, da Romunija v Belgradu dne 13. novembra 1918 ni sklenila nobene pogodbe z Madžarsko ter da zaradi tega Romunija ne more smatrati demarkacijske črte, ki je bila tega dne potegnjena, za izhodišče bodočih romunsko-madžarskih pogajanj.

Madžarski radio je na to objavil naslednje obvestilo:

videti, da bo zaradi Dobrudže prišlo kmalu do sporazuma z Bolgarijo v tem smislu, da se Bolgariji odstopi južna Dobrudža. Treba pa je pomisliti, da Romunija ne more biti brez svojega edinega dobrega pristanišča na Črnem morju, Konstanca. Kako bo z Madžari, bomo še videli, bo pa brez dvoma prišlo do mirnega sporazuma, ker Romunija se ne bi mogla upirati žrtvi, ki je zanjo izredno težka, saj je Sedmograška zibelka romunske narodne kulture, preporoda in osvobodilnega gibanja. Je pa na drugi strani gotovo, da bosta velesili od svoje strani pomagali, da ne bi poravnave obteževala kakšno pretrirane zahteve madžarskih nacionalistov, na kar so v Berlinu jasno opozorili

Izjavljamo, da sprejmemo na znanje romunsko mnenje, da demarkacijska črta, ki je bila določena v Belgradu, ne more biti izhodišče za pogajanja, ker ni mogoče zanikati, da bi mogla trianonski diktat prav tako kakor versajski diktat predstavljati nadaljnjo pravno osnovo za pogajanja. Ker pa je Romunija odklonila belgrajski vojni sporazum, na katerega smo se mi sklicevali, smo sklenili vrniti se nazaj v preteklost in iskati drugo pravno osnovo. Zaradi tega se vračamo za 10 dni nazaj na 3. november 1918, to je na premirje, ki je bilo sklenjeno med Avstrijo in Madžarsko z ene strani ter zavezniki in združenimi silami z druge strani, po katerem se v nedostatku drugih določb mora demarkacijska črta smatrati kot zgodovinska meja Madžarske. Zaradi tega z naše strani ne bo nobenih besed več o belgrajskem sporazumu, temveč se končno veljavno vračamo nazaj na 3. november 1918.

Italijanski listi pojasnjujejo madžarske zahteve

Rim, 7. avgusta. b. Italijanski listi prinašajo obširna poročila iz Budimpešte, v katerih opisujejo položaj Romunije in njene odnose do Madžarske. »Piccolo« piše: Madžarski vladni krogi pričakujejo s popolnim zaupanjem napovedan prihod pooblaščenecv romunske vlade min. Boosyja. Zaradi dejstva, da so bolgarsko-romunska sporna vprašanja načelno že rešena in bo vzpostavljena bolgarsko-romunska meja iz leta 1912. Madžarski krogi smatrajo, da bo tudi spor med Madžarsko in Romunijo mogoče rešiti brez večjih težav. Seveda smatrajo za povsem naravno, da

mora Romunija dati več koncesij Madžarski, kakor pa so one, ki jih namerava dati romunska javnost in neki politični krogi. Če bo potrebno posredovanje Rima in Berlina, se bo to pokazalo že v začetku pogajanj.

Kakšen je položaj na Madžarskem na predvečer pogajanj z Romunijo, se vidi iz budimpeštanskega tiska, zlasti »Magyar Orszag«, ki ga citira »Piccolo« in pravi: »Magyar Orszag« trdi v svojem članku, da obstoja ozka povezanost med naporom dr. Maniua in angleškimi interesi. Prav tako bo morala romunska vlada odgovoriti Železni gardi in dr. Manieu, ki so trenutno glavni nasprotniki za sporazum z Madžarsko. »Piccolo« dodaja, da je oзраčje, v katerem se bodo pričela ožja pogajanja, precej napeto, ker vsi znaki kažejo, da sedanja romunska vlada ne kaže prav nobene volje za rešitev spora, ker nima dovolj moči in avtoritete v državi. »Tribunac« prikazuje madžarsko stališče takole:

1. Trianonska pogodba ne more služiti kot temelj in razlog za pogajanja, ker ta sporazum nič več ne obstoja.

2. Izhodišče za pogajanja mora biti premirje z dne 13. novembra 1918, ki je bilo podpisano v Belgradu. (Tedad so se madžarske čete umaknile vzdolž rek Samosa in Marosa.)

3. Romunija se lahko ravna po nasvetih, ki so jih dobili njeni predstavniki v Solnogradu. Če bo Romunija napravila kak drug sklep, dela to na svojo lastno odgovornost.

Odgovorni madžarski krogi izjavljajo, da Madžarska čaka že 20 let na rešitev transilvanskega vprašanja ter lahko čaka še nekaj časa naprej. Povsem sigurno pa je, da bo to vprašanje rešila bodisi z ministrom Boosyjem, Manieum ali pa Vida Voevodom. Madžarske prav nič ne briga notranji položaj Romunije in tudi nobeno poročilo ne more spremeniti dejstva, da v Transilvaniji dva milijona Madžarov.

Romunsko-bolgarska sprava bo na konferenci v Krajovi

Krajova, 7. avgusta. b. Tu so končane vse priprave za romunsko-bolgarska pogajanja. Pogajanja se bodo vodila v palači kraljevega guvernerja. Za bolgarsko delegacijo so rezervirani prostori v palači Jana Mihajla.

Sofija, 7. avg. m. Bolgarski politični krogi optimistično gledajo na nadaljnji potek pogajanj med Sofijo in Bukarešto ter poudarjajo, da bodo vsa sporna vprašanja med obema državama v najkrajšem času rešena. Dobro poučeni krogi zatrjujejo, da bolgarska delegacija odpotuje že noč ob 9.55 pod vodstvom fin. ministra Božilova v Krajovo na konferenco, ki bo končno veljavno odločila o vprašanju Dobrudže. Romunska delegacija, ki ji načeljuje romunski veleposlanik v Belgradu Viktor Cadere, prispe že noč v Krajovo. Sofijski krogi pričakujejo hitro rešitev vseh spornih vprašanj.

Sofija, 7. avg. b. »Mir« poroča iz Berlina, da je žel poročevalske službe izjavil dopisniku omenjenega lista, da bo prišlo do napada nemške armade proti Angliji, ki bo postopen. Zaenkrat pa mora Romunija urediti z Bolgarijo sporna vprašanja, verjetno pa bo morala to storiti tudi z Madžarsko.

V sročnji številki »Mir« je napisal Dimitrijev Pavlov članek, v katerem trdi, da se bolgarske zahteve napram Romuniji gibljejo v okvirju največje zmernosti, pri čemer je bil vpoštevan sedanji mednarodni položaj, enako pa tudi notranje težave v Romuniji. To je stvaren dokaz, da bolgarski narod ne želi izkoristiti tega položaja, čeprav bi imel pravico zahtevati vso Dobrudžo, ki je bila zibelka Bolgarije. Zmernost Bolgarije seveda ni smatrati za njeno slabost, pač pa kot veliko žrtve, ki jo hoče doprinesti za dobre odnose in prijateljstvo s sosedi.

Glede romunsko-bolgarskih pogajanj so v Budimpešti prepričani, da bodo kronane s popolnim uspehom in da dobi Bolgarija tudi mesto in pristanišče Silistrija, ker da bo bodoča meja šla kakšnih 12 km severno od tega mesta. Romuni da se upirajo samo še proti temu, da bi Bolgarom izročili prelepi gradič na črnomorski obali Balčik, na katerem ves romunski narod čuvstveno visi, kjer je to bilo najbolj priljubljeno bivališče pokojne romunske kraljice Marije, ki je kaj rada tukaj samevala in gradiču vtisnila vse čar svojega umetniškega okusa. Tudi glede mesta Dobrič, o katerem se je reklo, da bi ga radi Romuni obdržali, po madžarskih obvestilih ne bodo nastale velike ovire, ker da se je romunska delegacija dala pre-

Italijansko poročilo o sporazumu o Dobrudži

Bolgarija dobi 16 milijard odškodnine

Rim, 7. avgusta. m. Po informacijah italijanskega časopisja se je pri zadnjih pogajanjih v Sofiji med romunsko delegacijo in bolgarskimi politiki dosegel sporazum, da Romunija odstopi Bolgariji pokrajine, katerih meja je bila določena leta 1912. Razen tega bo Bolgarija dobila odškodnino 16 milijard levov. Ta rešitev, ki predstavlja velike žrtve za Romunijo, bo omogočila, da se v bodočnosti obnovi politika trajne in iskrenega prijateljstva med Romunijo in Bolgarijo, ker bodo vsi problemi med obema državama tudi popolnoma rešeni. Drugi del pogajanj bo v Krajovi ter bo posvečen v glavnem strokovnim vprašanjem in sestavi besedila listin samih.

»Corriere della Sera« pa o tem problemu piše: »Problem nove evropske ureditve še ni dosegel svoje popolne uresničitve, ker sta osiščni sili še vedno v vojni z Anglijo. Evropa bo dobila novo politično in gospodarsko ureditev, ki bo označena z gospodarskimi značilnostmi posameznih držav. Zato osiščne sile žele, da bi med državami jugovzhodne Evrope prišlo do čim tesnejšega prijateljskega sporazuma.

Bukarešta, 7. avg. AA. DNB. V Romuniji je bila ustanovljena italijansko-romunska družba za gradnjo železnice in cest.

Kuusinen — podpredsednik Sovjetske Rusije

Moskva, 7. avgusta. Tass. Predsednik karelijske sovjetske republike Kuusinen je bil imenovan za podpredsednika Sovjetske zveze kot zastopnik Karelijske republike. Istočasno so bili imenovani za podpredsednike tudi predsedniki novih sovjetskih republik Moldavije, Litve, Estonke in Letonske.

Pred novimi dogodki v Turčiji

Italija in Nemčija sta turški vladi poslali noto o novem redu na jugovzhodu Evrope in želita imeti pojasnilo o turškem zadržanju

Carigrad, 7. avg. AA. Stefani. Odhod predsednika republike, ki je nenadno prekinil svoj letni dopust v bližini Carigrada, v Ankaru, kakor tudi povratek z istim predsedniškim vlakom predsednika vlade Saidama in gen. tajnika zunanjega ministrstva Menemendzoga in drugih ministrov, ki so bili v Carigradu, je izzval v časnikarskih in političnih krogih živahne komentarje. Ker so se v Ankaru vrnili tudi nekateri inozemski diplomati, ki so bivali v Carigradu, bi se iz tega lahko sklepalo, da bo prišlo do važnih političnih dogodkov.

Politični krogi trdijo, da se je Ineni vrnil

z dopusta na nujno zahtevo osiščenih držav, da Turčija določi svoje stališče do nove ureditve jugovzhodne Evrope. Dobro poučeni krogi trdijo, da je v tem smislu pred dvema dnevi bila izročena Turčiji skupna italijansko-nemška nota.

Zemun. Vremenska napoved: Po vsej državi večinoma jasno, razen na severozahodu in zahodu, kjer ulegne prevladovali večja pooblačenost. V poldanskem urah so možne krajevne nevihte z nalivi. Toplina se bo dvignila.

Politični zapiski

Senator dr. Milan Kostić

Kakor smo že v včerajšnji izdaji »Slovenec« na kratko poročali, je v Pakracu umrl senator dr. Milan Kostić na posledicah hude bolezni. Dr. Milan Kostić je politično napadal najprej demokracijo, za tem samostojni demokratski stranki, kjer se je vedno zavzemal za iskreno sodelovanje s Hrvatsko seljaško stranko. Do svoje smrti pa je ostal zvest Pribežniču, odnosno njegovim političnim smernicam. V svojem političnem življenju je doživel hude udarce. Pod diktaturo je bil celo zaprt v Belgradu, pozneje pa interniran v notranjosti Srbije. Dvakrat je bil poslanec, prvič v volilni vladilni Pašić-Pribićević leta 1925, pozneje po sporazumu s Hrvati, ki ga je iskreno pozdravil in se njegovo uresničenje tudi trudil, je bil imenovan za senatorja. Z njegovo smrtjo izgubila Samostojna demokratska stranka in Seljaška demokratska koalicija velikega, samostojno mislečega, pogumnega politika, ki pa ga je njegov značaj napravil priljubljenega pri vseh strankah. Dr. Milan Kostić se je rodil leta 1867 v Šidu ter je najprej stopil v sodniško službo, postal upravnik kazenskega zavoda v Sremski Mitrovici, bil premeščen v pravosodno ministrstvo, kjer je bil načelnik oddelka. Na tem mestu so ga tudi vpokojili.

Belgrad, 7. avgusta. m. Na zemunskem pokopališču je bil danes popoldne ob 5 slovensko pokopani senator in podpredsednik SDS dr. Milan Kostić. Pogreba so se udeležili zastopniki vseh političnih strank. Na kretu je bilo položenih več vencev, med drugimi tudi venec senata. Na pogrebu je zastopal predsednika senata in prosvetnega ministra dr. Korošca ter senatator Djuro Vuković. Ob odprtem grobu se je od pokojnika poslovilo več govornikov, ki so vsi poveljevali nesebično in posušeno delovanje pokojnika.

Razpuščene judovske lože

»Hrvatska Straža« poroča, da je notranje ministrstvo z odlokom z dne 5. avgusta štev. 21471 na osnovi zakona o združenjih in zborovanjih razpustilo »Veliko ložo za kraljevino Jugoslavijo 18. distrikta neodvisnega odreda BNE BERT« in vse lože, ki so v njej članje. »Hrvatska Straža« temu odloku dodaje še razlago, v kateri pravi, naj si nikar nikdo ne zamišlja, da je razpuščena Velika loža »Jugoslavija«, ki je sedež masonerije v naši državi, marveč da gre samo za Independent Order BNE BRITISH, ki je judovska ustanova. Ustanovljena je bila v Ameriki pred 100 leti in ima v Evropi 7 »redov«. Ta judovska masonska centrala je imela svoje pododseke v Belgradu (»Srbija« 1911), v Zagrebu (»Zagrebe« 1927), v Osijeku (»Menosac« 1934) v Sarajevu (»Sarajevo« 1935), (»Mahnat Jad« 1934) v Subotici in v Novem Sadu (Salamon Alkalaj 1934). List sprauje, kdaj pridejo na vrsto glavne centrale masonstva.

»Živkovičev pravopis« na Hrvatskem ukinjen

Hrvatski listi objavljajo uredbo bana dr. Šubišića, s katero je po vseh šolah na ozemlju banovine Hrvatske ukinjen pravopis, ki ga je vpeljala šestjannarska diktatura leta 1929 in ki so mu na Hrvatskem dali ime »Živkovičev pravopis«. Uredba zapoveduje, da je potrebno, da se učenci sicer seznanijo tudi s slovnimi pravopisi, ki je v navadi drugod v Jugoslaviji, toda učiti se morajo etimološkega pravopisa (na pr. Bordeaux ne pa Bordo, ali Schönstein in ne Šenštajn, kakor imajo navado srbski listi, da pišejo). Sicer pa se hrvatski listi »Živkovičev pravopis« niso nikoli posluževali.

Samouprava Primorja

Ban banovine Hrvatske je podpisal uredbo, s katero se v Splitu ustanavlja »Izpostava Banske Vlasti« za se področje nekdanje Primorske banovine. Uredba pravi, da spadajo v pristojnost vsi posli notranje uprave, prosvete, kmetijstva, veterinarstva, gozdarstva, obrti, industrije, trgovine, tehničnih del, socialne politike in narodnega zdravja, in sicer v onem obsegu, kakor prej pod primorsko banovino. Pravico odvzeti pristojnost pa si pridržijo ban hrvatski sam. Izpostava v Splitu je za Primorje druga stopnja oblasti in je priziv mogoče še na Zagreb. Na čelu Izpostave je »poverjenik«, ki ga imenuje ban izmed svojega uradništva. Njemu so podrejeni vsi uradi v Izpostavi, on opravlja tudi nadzorstvo nad samoupravnimi enicami. Poverjenik stavlja tudi proračunski predlog ter je naredbodajalec za kredite, ki jih proračun dovoljuje. Poverjenika zastopa »zamenik«, če sta oba zadržana, pa šef oddelka za notranje zadeve. Izpostava ima 7 odsekov. Krasna banska palača, ki so jo skoraj že dogradili v Splitu, bo torej vendar le služila svojemu prvotnemu namenu.

»Pomožne ljudske šole« na Hrvatskem

Banska oblast je izdala uredbo, s katero se dovoljuje ustanovitev »pomožnih ljudskih šol« v primeru, če se o kakšnem kraju, kjer ni šole, nahaja vsaj 50 šolobveznih otrok. Obisk take šole in traja obveznost od 8 do 14 let. Je obvezen in se na njej poučujejo v glavnem trije predmeti: verouk, hrvatski jezik in računanje. Učenci, ki so obiskovali to šolo, imajo pravico do spričevala. Hrvatski listi to uredbo objavljajo pod naslovom »Okrepitev prosvetnega dela na Hrvatskem«, »Hrvatski dnevniki«, ki je glasilo dr. Mačka, pa pri tej priložnosti objavlja uvodnik, v katerem dokazuje, kako nujno je potrebna borba proti nepismenosti. Nepismen je po njegovem mnenju vsak, kdor tako slabo in s težavo čita, da z vsjo bistroumnostjo, ki jo morda ima, zaradi muke, ki mu jo dela čitanje, ne more razumeti tega, kar čita, pa naj bi bilo še tako poljudno napisano, se na koncu sprašuje, če ni red, da so naši nepismeni seljaki politična, gospodarska in kulturna raja, kakoršne ne najdemo nikjer na svetu. Pisec tega uvodnika g. Imbro Stivič poziva vse merodajne ljudi na Hrvatskem, naj storijo vse, da se zmanjša število nepismenih, ker sicer ne bodo nobene reforme ni pomagale in tudi ne bo mogoče zbrati vseh narodnih sil, ki so potrebne za obrambo obstanka in razvoj narodnega in državnega organizma.

V angleškem spodnjem domu

London, 7. avgusta. t. Reuter. V spodnjem domu je imel minister Greenwood daljši govor, v katerem je razlagal obseg nalog, ki čakajo angleški narod, da se bo oskrbel za nadaljevanje vojne. Dejal je, da je angleška vlada te nove naloge že obvladala. V drugem delu govora je omenil tudi izjave nemškega kanclerja, češ da ima Nemčija živeža, surovin in orožja mnogo več kot v začetku sovražnosti in da se lahko vojskuje leta in leta. Greenwood je skušal prikazati, da je to seveda res, v kolikor se tiče Nemčije same, da pa se bodo posebno kar se tiče živeža, pokazale težave glede ozemelj, ki jih je Nemčija zasedla. Kajti Anglija da bo za to poskrbela, da tudi v tiste kraje, ki jih je Nemčija zasedla, po pomorski poti ne bo prišlo ničesar več. Greenwood je govoril tudi o zalozah premoga in železa. V tej zvezi je dejal, da ima Nemčija zares več železa kot ga potrebuje, toda po njegovem mnenju bo vprašanje premoga delalo skrb. Saj je v mirnih časih Anglija pošljala 30 milijonov ton premoga na evropsko celino. Ta izpad se bo moral poznati v Evropi. Glede petroleja je Greenwood dejal, da je ozemlje, ki je sedaj pod nemško oblastjo, v mirnem času porabilo 20 milijonov ton na leto. Samo polovico te količine

si bo moglo to ozemlje oskrbeti od sedaj naprej, ko bo vsak dovoz od zunaj nemogoč. Nato je Greenwood govoril tudi o angleški proizvodnji orožja in municije ter dejal, da je zlom Francije povzročil veliko zmedo. Vendar pa so takojšnji ukrepi vlade dosegli, da je bilo brezno premoščeno.

Pri zaključku je Greenwood prešel še na Združene države Severne Amerike, o katerih je dejal, da so sredi največje mobilizacije vsega gospodarstva v oborožitvene namene, kar bo prišlo tudi angleškim naročilom prav in v dobro.

Za Greenwoodom je govoril prvi lord admiralitete Aleksander, ki je dejal, da Anglija pričakuje napada Nemčije mirno in hladnokrvno. Angleško brodovje čaka brez vsake nervoznosti na povelje, da brani domovino. V obrambi se bo Anglija posluževala tudi novih sredstev, ki bodo učinkovita.

Za njim je govoril državni tajnik Buttler, ki je povedal, da je Anglija že kupila vso letošnjo bombažno žetev v Egiptu. S tem je egiptsko ljudstvo rešeno skrbi, kam bo spravilo svoj bombaž, Anglija pa rešena skrbi, odkod bo dobila to potrebno surovino.

Z Bleda

Danes je odpotoval predsednik vlade gosp. Cvetković s šefom kabineta Boškom Nastasijevičem. V Belgrad je odpotoval zunanji minister dr. Cincar Marković v spremstvu šefa kabineta dr. Sečeroviča. Ostali ministri, ki bivajo na Bledu, so danes dopoldne delali, popoldne pa so napravili izlete v bližnjo okolico.

Iz banovine Hrvatske

Obletnica sporazuma

»Hrvatski dnevnik« razglablja o bližajoči se obletnici sporazuma med Hrvati in Srbi in o uspehih, ki jih je sporazum prinesel za dobrobiti državne skupnosti. V tej zvezi omenja, da bo država pravkar za obletnico sporazuma objavila svoje reforme, ki bodo prinesle živo gospodarsko delavnost v državo. O reformah tako piše, ni znano še nič, kar da je naravno, ker hoče vlada »preprečiti neumestne, časopisne borbe, ki bi izvedbo reform zavlačivale ali ovirale«. Le finančni minister dr. Šutej je nekaj povedal, ko je podčrtal, da bo odsej »kapital dobil socialni delokrog«, in da bo v dobrobiti skupnosti vlada kapital porabila povsod tam, »kjer zasebna pobuda ali ni hotela ali pa ni mogla svoje dolžnosti opraviti«. Izsušitev pontinskih močvirij v Italiji je primer za to, kako naj država vrne kapitalu socialni delokrog. Kapital da ni nič drugega kakor »krvni obtok v organizmu vsakega narodnega gospodarstva. Pomanjkanje kapitala povzroča v narodnem gospodarstvu anemijo brezkrvnosti, na drugi strani pa preveliko kopičenje kapitala na enem prostoru povzroča — kapl. Dolžnost vsake vlade, ki je vredna tega imena da je, da prepreči v državnem gospodarstvu tako nevarnosti, slabokrvnosti kakor tudi nevarnosti krvnih pritiskov.

Zagreb, 7. avgusta. b. Jutri je dvanaestva obletnica smrti pokojnega Stjepana Radića, ustanovitelja HSS. Ob tej obletnici bodo v zagrebški katedrali maše zadušnice, ki jim bodo prisostvovali predstavniki javnih in civilnih oblasti ter kulturnih združenj. Zagrebška mestna občina bo položila pri tej priliki na grob Stjepana Radića lep venec.

Zagreb, 7. avgusta. b. S sklepom bana banovine Hrvatske je prosvetnemu ministru postavljena na daljino razpolago 33 srednješolskih profesorjev. Krizevi 7. avg. b. 14. in 15. avgusta obhajajo 700 letnico cerkve Matere božje. Te proslave se bo udeležil tudi zagrebški nadškof dr. Alojzij Stepinac.

Nove bolnišnice dobimo

Belgrad, 7. avgusta. AA. V ministrstvu za socialno politiko in ljudsko zdravje se končana proučevanja za ureditev in zboljšanje stanja po bolnišnicah, za zgraditev novih bolnišnic, za izpopolnitev zdravstvene službe in drugo. Kakor je znano, so bila vsa ta vprašanja predmet številnih konferenc, ki jih je sklicalo ministrstvo za socialno politiko in ljudsko zdravje. Vsi tovrstni predlogi bodo prav v kratkem končani, treba je samo še denarnih sredstev, da bi se vsa ta dela mogla izvesti.

Osebnosti

Belgrad, 7. avgusta. m. Napredovali so v 5. skup. meščanskošolski učitelji in učiteljice: v Ljubljani: Vida Rudolf, Josip Prekuh, Marija Vadij, Avgust Pretršič, Felicita Gabernik, Iva Kunc, Rada Jovanović; v Mariboru: Pavla Sonc, Marta Klopčič, Josip Stancar, Josip Gradež; v Ormožu: Evfemija Nardin; v Celju: Vera Bolha; v Sošanju: Marija Straus.

Belgrad, 7. avgusta. m. S kr. ukazom je postavljen pri ljubljanskem železniškem ravnateljstvu za inspektorja 5. skup. na postaji Ljubljana-gl. kol. Ivan Bergant.

Pri ljubljanskem železniškem ravnateljstvu so prestavljeni in so ob enem napredovali v 6. skup.: iz glavnega kolodvora v Ljubljani na prometno-komercialni oddelek Mihael Vrabec za višjega kontrolorja; iz Maribora v Novo mesto Karel Lapajne; iz Novega mesta v Maribor Jože Božič; iz Zidanega mosta v prometno-komercialni oddelek Srečko Razpotnik; iz Boh. Bistrice v Maribor Albin Brumen; iz Šiške v prometno-komercialni oddelek Franc Čekal.

V 7. skup. so napredovali in bili ob enem prestavljeni: iz Brezovice za kontrolorja v St. Vid-Vizmarje Janez Marež, iz Ljubljane-gl. kol. v prometno-komercialni oddelek Jože Delkin, iz Maribora v Ljubljano-gl. kol. Vlado Medvedček.

Belgrajske novice

Belgrad, 7. avg. m. Na zahtevo muslimanskega poglavarja reis-ul-ulema Spahe je notranji minister podpisal odlok, s katerim odobrava banom, da lahko na svojem področju prepovedo predvajanja vseh filmov, ki bi žalili verski čut muslimanov, čeprav bi take filme odobrila vrhovna filmska cenzura v Belgradu.

Belgrad, 7. avg. m. Pogajanja med zastopniki vseh delavskih organizacij in ravnateljstvom drž. rudnikov v Sarajevu so bila uspešno zaključena. Sporazumeli so se, da bo rudniško delavstvo v državnih rudnikih dobilo 18,5% višjane plače ter dodatek 25 din za vsakega otroka.

Amerikanski zastopniki o vtisih na Poljskem

Berlin, 7. avgusta. AA. (DNB.) Odposlanca odbora za pomoč Poljski pri prehrani (odboru načeljuje bivši predsednik USA Hoover), Gambell in Murray sta se vrnila v Berlin s potovanja po zasedenih poljskih krajih. Izrazil sta nemškimi oblastem svojo zahvalo, da jima je vlada nemškega rajha omogočila prepričati se na kraju samem o razdelitvi življenjskih potrebščin, ki so bile poslone iz Amerike v zasedene poljske kraje. Omenjena ameriška zastopnika sta dejala, da so jima v zasedenih poljskih krajih v pravem pomenu besede pokazali vse, kar sta hotela videti. Najlepše sta se izrazila o organizaciji razdelitve živil, ki jih pošilja Amerika. Gambell in Murray sta tudi izjavila, da sta dobila vtis o složnem sodelovanju med nemškimi Rdečim križem in organizacijami na Poljskem. Končno sta poudarila, da sta se na tem svojem potovanju mogla prepričati, da potekajo v vseh krajih zasedene Poljske v velikem obsegu poljedelska dela.

Hitler pri Kruppu

Essen, 7. avgusta. AA. (DNB.) Hitler je obiskal danes dopoldne Kruppa v Bohlenu v njegovi vili pri Essenu. Vodja rajha Hitler je šefu največje nemške tovarne orožja osebno čestital za 80 rojstni dan. Pri tej priliki je vodja rajha izročil Kruppu zlat znak narodno socialistične stranke in sicer v znak priznanja za njegove zasluge za nemško državo. Nato je Kruppu v. Bohlenu v imenu rajha čestital minister Frank, šef nemškega tiska dr. Dietrich pa mu je čestital v imenu nemškega tiska. Nato je vodja Nemčije pregledal več delavnic v Kruppovih tovarnah. Delavci in prebivalci Essena so Hitlerja navdušeno pozdravljali. Nato je Hitler zapustil Essen.

Novi potrolejski izvori v Sovjetski Rusiji

Buguruslan, 7. avgusta. AA. Tass. V Buguruslanu »drugem Baku« je iz nekega izvira prodrla nafta s tako silo, da je njen curek švignil 22 m visoko. Moč izvora je 70 ton dnevno. Strokovnjaki so ugotovili, da je nafta izvrstne kakovosti.

Vojne vaje sovjetskega tihomorskega brodovja

Moskva, 7. avg. b. Uradno poročajo o vajah sovjetskega vojnega brodovja na Tihem morju. Vaj se je udeležilo veliko število podmorničnih eskader ter večje število lahkih in težjih vojnih ladij z velikim številom letalskih sil. Sovjetski pomorski manevri so zavili v največjo tajnost in ni nadaljnjih podrobnosti o smeri, kamor je odplulo sovjetsko brodovje.

Trgovinska pogodba med Sovjeti in Ameriko

Washington, 7. avgusta. AA. DNB: Gospodarski sporazum med Ameriko in Sovjetsko zvezo, ki je bil podan na leto dni, vsebuje, kakor poroča pristojno ministrstvo, tudi pogojno določbo, da bo Amerika izvozila v Sovjetsko Rusijo za 40 milijonov dolarjev blaga. V primeru, če bi Amerika prepovedala ali otežkočila izvoz gotovega blaga, ki bi si ga Sovjetska Rusija želela nabaviti, si sovjetska vlada pridržuje pravico od svoje strani omejiti po lastnem preudarku svoj uvoz ameriškega blaga. Kakor je znano, je sovjetska vlada protestirala proti prepovedi izvoza gotovih proizvodov iz USA. Za to prepoved so se Združene države odločile zaradi tega, ker so te stvari potrebne za njeno lastno oborožitev.

Evropske kolonije v Ameriki

Konferenca vseh ameriških držav na Havani je sklenila, da bodo ameriške države skupno vzele pod varstvo kolonije evropskih držav v Ameriki, ako bi se prikazala nevarnost, da bi se zaradi teh kolonij vojna približala tudi ameriški celini. Kaj so te kolonije, kje so in kakšen je njihov pomen:

Vsa ameriška celina, severna, srednja in južna, je bila nekaj kolonialna posest evropskih vesil. Toda ker so se evropske države med seboj neprestano vojskovala, so tudi njihove posesti v Ameriki venomer menjavale lastnika. Vojne v Evropi pa so imele za posledico tudi, da so se kolonije v Ameriki opogumile in začele boj za samosvojitev. Boj je bil tudi uspešen. Večji del ameriške celine se je v osvobodilnih vojnah osvobodil od Evrope, le tu pa so ostali ostanki nekdanjih kolonij v odvisnosti od Evrope. Nekaj velikanska imperija Španska in Portugalska sta izgubila vse svoje ameriške kolonije. Francija je ohranila v ameriškem območju samo še nekaj otokov in sicer otočja Martinique, Guadeloupe ter v južni Ameriki košček Guayane. Anglija ima pa še velike posesti, ki pa so si večidel že priborile samostojnost dominionskih držav, kot na primer Kanada in Nova Fundlandija. Toda Angliji je razven koščka Guayane in koščka Honduras v Južni Ameriki ostalo še veliko število otokov, ki pripadajo ameriški območju. Nizozemska je izvzemla na Guayani izgubila vse svoje kolonije.

Iz gornjega sledi — kajti Kanade in Nove Fundlandije ni več mogoče šteti med kolonije, marveč so to že bolj samostojne države edine — da igrajo otočja poglavito vlogo pri vprašanju evropskih kolonij v ameriškem področju. So to otočja Bermudov, ki ležijo nekako 1000 km daleč od vzhodne severno ameriške obale in so pomembna angleška la. Važno je Bermudsko otočje zaradi tega, ker leži na pomorski poti iz Amerike v Evropo in ker je angleški imperij tamošnji pristaniščni Hamilton in St. Georges organiziral kot velikanski prometni in petrolejski skladišči za svoje brodovje. Pred ameriškim polotokom Florido leži otočje Bahama, ki je tudi angleško in ki je tudi važna postojanka v gospodarskem obtoku angleškega imperija. Havana sama, kjer so ameriške države zborovale je obdana od ogromne skupine Zahodno-indijskih otokov, velikih in malih. Tako jih je imenoval Columbus, ki je mislil, da je pri njihovem odkritju prišel od vzhodne indijske obale. Semkaj spada tudi zgoraj imenovano francosko otočje Martinique in Guadeloupe. Angleška posest pa je mnogo bolj obsežna in zajema otočja Trinidad, Tobago, Jamaika, ter Male Antile, kamor spadajo otočja

Barbada, Dominica, Granada St. Lucie in St. Kitts.

Vojaško strateški pomen tega otočja velikih in malih Antilov je seveda zelo velik. Na eni strani lahko služijo kot naravni trdnjavski pas za obrambo ameriške celine, na drugi strani pa lahko postanejo, ako so v rokah kakšne tuje velesile, naravno oporišče za letalski in pomorski napad na Ameriko samo. Anglija ima poleg zgoraj imenovanih dveh pristanišč na Bermudih utrjena pristanišča še na Trinidadu (Port of Spain), na Tabage (Scarborough) in na Jamajki (Port Royal). Toda vse to velikansko otočje je tudi z gospodarskega vidika zelo dragocena posest, ker je zelo rodovito in na naravnih bogastvih bogato. Treba je samo pogledati na številke, ko govorijo o trgovini, ki jo to otočje ima z raznimi državami Severne in Južne Amerike.

Cisto ločeno poglavje igrajo pa Falklandski ali Ognjeni otoki okrog južne konice južnoameriške celine. Angliji je njih lastnica, saj stražijo pomorsko pot okrog Južne Amerike in so važna postojanka v obsegu angleškega imperija. Falklandsko otočje pa prav za prav zanima samo Argentino in je bilo kot za splošne ameriške interese drugovrstno izločeno in razgovorov na Havani.

Ni čudno, če je zaskrbljenost ameriških držav sprito propada Francije in sprito omahljivega položaja, v katerem se nahaja angleški imperij, velika, kajti po pravici se sprašujejo, kdo naj postane novi lastnik teh posesti, ako zares pride do popolnega razpada angleške svetovne sile. Amerika hoče v naprej poskrbeti, da v tem primeru evropske kolonije postanejo last Amerike.

Toda razume se, da ameriškim državam ni lebdela pred očmi prvenstveno usoda angleških posesti, kajti Anglija danes svoje kolonije še lahko brani. Vojna še ni končana. Drugače pa je s francoskimi posesti (Martinique, Guadeloupe in Guayana) kakor tudi z nizozemsko bogato kolonijo v Guayani, Surinam imenovano. Nizozemska kolonija meri 130.000 kv. km in prebiva v njej 120.000 ljudi. Izgubila je svojo materno zemljo, Cigava bo? Nizozemska vlada, ki sedi v Londonu, zatrjuje, da kljub temu še lahko upravlja svoje kolonije. Toda stvarno je vprašanje popolnoma drugačno. Ali naj nizozemska kolonija nudi Nemčiji priložnost, da se zasidra na ameriški celini. Podobno je tudi s francoskimi kolonijami, o katerih ni mogoče trditi, da jih bo mogla francoska vlada še dolgo samostojno upravljati. Konferenca na Havani je torej razpravljala o bogatem nasledstvu, ki je takorekoč že odprto. Ameriške države so v naprej poskrbele, da bodo ostale same edini dediči.

Reforme francoske šole

Poslanica, ki jo je papež Pij XII. poslal francoskim škofom in katero smo objavili v svoji številki od 6. avgusta tega meseca, pomeni v prvi vrsti besedo tolažbe narodu, ki ga je zadela velika nesreča. Papež se ne peča s svetovno-političnim pomenom tega usodnega dogodka, ker se to Cerkev neposredno ne tiče, ampak samo izraža svojo željo, da bi velike duhovne sile, ki počivajo v Franciji, pripomogle čimprej k pravstveni obnovi naroda. Papež opozarja, da ima Francija slej ko prej važno nalogo v Evropi, to pa predvsem zaradi svojega katoliškega duhovnega izročila, o katerem papež jako delikatno pravi, da ga je Francija v svojem blagostanju večkrat pozabila.

Želja poveljarja katoliške Cerkve, da bi današnja stiska Franciji pomagala v pravem samopoznanju in razumevanju časa, da se usmeri po poti, ki so jo nakazovali njeni največji sinovi, se sklada s prizadevanji sedanje francoske vlade. O tem ni dvoma. Toda izključno na francoski vladi je, da postavi temu delu politične temelje, ker Cerkev se v uredevev notranjih razmer države načeloma ne vmešava. Francija mora sama zgraditi novo hišo, v kateri bo odslej živela, potem tudi blagoslova Cerkve ne bo manjkalo. Na koncordat zaenkrat ni niti misliti, saj jih sklepa poveljar Cerkve šele, ko so se razmere v državi zadosti izdile. Tudi cerkveno-politične razvaline, ki jih je zapustila liberalna framaonska Francija, spadajo k stvarim, s katerimi mora nova Francija sama pomesti. Cerkev pa dobro ve, da ima Francija zaenkrat dosti dela, ki je še nujnejše in ki se tiče poogovov njene gole eksistence same.

Sicer pa je papež Pij, ko je pred nekaj tedni sprejel novega francoskega poslanika pri Sveti stolici, sam naglašal, kako važna je za preporod Francije krščanska šola. Vlada maršala Petaina je to delo že začela. Zaenkrat je odpravila tako zvane posvetovalne odbore v krajevnih šolskih upravah, ki niso bili ničesar drugega, kakor sredstvo, da bi imele odločilen vpliv na šolo socialistično-komunistične strokovne zveze posameznih okrajev. Na ta način je francosko socialistično in komunistično učiteljstvo s pomočjo socialističnih politikov v vsakem okraju zastrupljala tudi najmanjšo vaško šolo z brezbožnim duhom in materialističnim mišljenjem. Ti odbori so sedaj likvidirani in je tako odstranjen vpliv, ki je bil najbolj poguben za krščanskega in narodnega duha Francije.

Nemčija je objavila pregled uspešnega bojevanja na morju

Nemško poročila pravi, da je nemško orožje do sedaj potopilo 5 milijonov ton nasprotnega ladjevja

Berlin, 6. avg. t. Nemško vrhovno poveljsvo poroča:

Skupni uspeh dosedanje vojne na morju je bil objavljen v poročilu vrhovnega nemškega poveljstva z dne 12. julija.

Od dne 9. do 31. julija smo s podmorskimi sredstvi potopili: 1. s pomočjo podmornic 344.147 ton ladjevja, z drugimi pomorskimi edinicami pa 98.500 ton.

V navedenih številkah izgube, ki jih je sovražna trgovska mornarica utrpela po minah, niso vse. Znano je, da so mine povzročile sovražniku velike izgube, a jih je on dosledno zamaščal.

Naše letalstvo je v istem času potopilo: 1. vojnih ladij za 21.650 ton, 2. trgovskega ladjevja pa za 215.000 ton. Letala pa so potopila vojnih ladij za 32.000 ton, trgovskih ladij pa za 328.000 ton.

Skupna škoda, ki je bila sovražniku povzročena — izvzemši škodo, ki so jo naredile mine — znaša v razdobju od 9. do 31. julija 679.324 ton.

Sovražnik je potemtakem od začetka vojne pa do dne 31. julija izgubil: 1. Zaradi delovanja naše vojne mornarice 3 milijone 725.547 ton.

2. po naših letalih pa 1 milijon 261.513 ton ladjevja.

Skupna škoda, ki jo je sovražnik potemtakem utrpel od začetka vojne do dne 31. julija znaša 4 milijone 986.860 ton ladjevja, vojnega in trgovskega.

Poleg tega pa so naša letala sovražniku potopila še za okroglo poldrug milijon ladjevja.

K temu poročilu piše »Völkischer Beobachter« med drugim: Za nas ni toliko važna ogromna številka dozdaj potopljenih sovražnih ladij, kakor dejstvo, da število potopljene tonaže še vedno raste iz meseca v mesec. V resnici so zdaj razmere za Anglijo neprimerno bolj črne in huje, kakor pa so se zdele za časa največjih nemških uspehov v svetovni vojni. Namesto generala »lakote«, ki naj bi po zamislih Londona moral premagati evropski kontinent, zdaj pritiska na Anglijo »admiral blokade«, ki je nastopil proti lastnemu gospodarju, in ki zdaj britanskemu otočju pripravlja usodo, ki je bila namenjena nam. Besede vodilnih osebnosti Velike Britanije, s katerimi njihovi avtorji žele zbuditi v svetu vtis premoci, so v resnici priznanje poloma, ki preti Angliji.

Tri dobe o napadu na Anglijo

Rim, 7. avgusta. m. Današnja številka »Popolo di Roma« se peča z vprašanjem bližnje velike ofenzive Nemčije proti Angliji ter pravi, da se bo ta ofenziva izvedla v treh dobah. Prva doba bodo šte-

vilni letalski napadi, nakar bo množinski prenos čez Kanal, in šele v tretji bo prišlo do neposredne in blekavite ofenzive. »Popolo di Roma« ugotavlja, da je zračni napad zelo pripravno sredstvo za nemško vojsko, ker razpolaga z velikim številom letališč na neposredni evropski obali naproti Angliji. Po ugotovitvah omenjenega lista predstavlja brez dvoma transport čet velike napore in težave, toda lahko smo gotovi v tem — zaključuje »Popolo di Roma« —, da je nemška organizacija storila vse za rešitev tega problema.

Poročila z bojišč

Nemška poročila

Berlin, 7. avgusta. t. Nemško vrhovno vojno poveljstvo poroča:

Neka naša podmornica je potopila tri sovražne oborožene ladje s skupno 16.875 tonami. Potopljene so bile, ko so plule v zavarovanem konvoju.

Dne 5. avgusta je nad Kanalom prišlo do novih bojov v zraku. Neko naše izvidniško letalo je sestrelilo dva angleška lovca najnovejše vrste. Šest nadaljnjih letal smo sestrelili v naslednjem boju med našimi in angleškimi lovci. V noči od 5. do 6. avgusta so naši bombniki napadli različna angleška pristanišča.

Angleški bombniki so ponoči leteli nad vzhodno Nemčijo in so metali bombe. Škoda je malenkostna. Človeških žrtev ni bilo.

Berlin, 7. avgusta. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo državne oborožene sile poroča:

Neka nemška vojna ladja je potopila zunaj na odprtem morju za 30.000 to sovražnega brodovja. Naši bombniki so napadli letališči pri Fallmoutju in St. Austellu kakor tudi tovarne »Vickers Armstrong« Chesteru in tovarne vojnega materiala v Swansseaju. Nocoj je manjše število britanskih letal izvedlo napade na Holandijo in zahodno Nemčijo. Letala so na nekaterih krajih vrgle bombe, niso pa z njimi povzročile znatnejše škode.

Italijanska poročila

Rim, 7. avgusta. AA. DNB. »Lavoro fascista« poroča, da so italijanska letala sinoči zopet bom-

bardirala Gibraltar. Bombe so padle na skladišče municije in je škoda velika.

Rim, 7. avgusta. AA. DNB. Dopisnik agencije Stefani v Libiji poroča, da so včeraj italijanski bombniki metali bombe na pristanišče in letališče v Sollumu ob egiptski obali Sredozemskega morja. Tudi druga italijanska letala so izvedla uspešne napade. Eno italijansko lovsko letalo je sestrelilo en angleški aparat ki je padel v morje. Italijanska ladja je rešila posadko angleškega letala in jo pri- držala v ujetništvu.

Angleška poročila

Aleksandrija, 7. avgusta. AA. Reuter: Nocoj je bilo v Aleksandriji dano znamenje za pripravljenost, ki pa je prenehalo že čez četrte ure.

London, 7. avgusta. AA. Reuter: Po uradnih podatkih je bilo v tednu do 3. avgusta vplačanih 122 milijona funt šterlingov rednih državnih dohodkov. Redni in izredni državni dohodki so v istem razdobju skupno znašali 82,8 milijona funt šterlingov.

London, 7. avgusta, t. Letalsko ministrstvo uradno poroča:

Delovanje angleških bombnikov je sinoči ovi- rala oblačnost. Kljub temu pa so bile vržene bombe na petrolejska skladišča in rafinerije v Ham- burgu, na neko tovarno v Hambornu ter na leta- lišča v severni Nemčiji, na Nizozemskem, v Bel- giji in v Franciji. Eno letalo se ni vrnilo.

Admiraliteta poroča: Trgovska ladja »Accra« (14.000 ton) je bila potopljena. 450 mož posadke in potnikov je bilo rešenih. Otrok na ladji ni bilo.

London, 7. avgusta. AA. Reuter. Ministrstvo za javno varnost poroča, da je nocoj osem sovraž- nih letal metalo zažigalne bombe v dveh krajih Škotske. Po drugih krajih so sovražna letala metala letak.

„Vstop Španije v vojno je pred durmi...“

Newyork, 7. avgusta. b. Ameriški radio poroča davi, da je španska vlada izdala nalog, da se morajo vse španske ladje takoj zateči v nevtr. luke. Ladjam v domačih lukah pa je naročeno, da ostanejo do nadaljne odredbe doma. Z ozi- rom na te ukrepe smatra italijanski tisk da bo Španija v najkrajšem času napo- vedala vojno Angliji. Španski tisk doslej o tem še ničesar ne piše, vendar pa se iz krogov, ki so blizu španske vlade, ču- je, da je vstop Španije v vojno pred durmi.



Italijanski vojaki v Libiji

Vatikan – Portugalska

Podpisan je bil sporazum, ki zadovoljivo urejuje številna še nerešena vprašanja

Rim, 7. avgusta. t. Rimski radio poroča, da so se pogajanja za ureditev odnosov med Cer- kvijo in Portugalsko uspešno končala. Podpisan je bil sporazum, ki vsestransko in za obe državi za- dovoljivo poravnjuje vse obstoječe spore. Tako je portugalska vlada pristala na to, da popravi kri- vico, ki je bila leta 1910 ob priliki prevrata na Portugalskem storjena Cerkvji, ko so ji bila vsa

posestva in vse premično premoženje odvzeto in podržavljeno. Portugalska Cerkvj vrača njeno last- nino nazaj. Tudi vprašanje veljavnosti katoliških porok je bilo rešeno tako, da odslej zakoni, ki bodo sklenjeni po predpisih katoliškega cerkve- nega prava, veljavni tudi za državo, ne da bi bilo treba porok ponavljati ali jih opravljati v prisot- nosti kakšnega zastopnika državne uprave.

Iz Francije

Ženeva, 7. avgusta. AA. DNB: Včeraj je bila v Vichyju seja francoskega ministrskega sveta. Vlada je med drugim sprejela potrebne sklepe, ki so v interesu zagotovitve letošnje žetve. Zatem je ministrski svet preresetaval nekatera zunanjepoli- tična vprašanja. Vzel je na znanje nekaj poro- čil o delu odbora za premirje, nakar je odobril cel vrsto postavitev in premetstev.

Pravosodni minister Alber bo govoril pri za- četku zasedanja francoskega vrhovnega sodišča. V svojem govoru bo Alber razložil cilje tega so- dišča, namreč da sodišče ne bo sodilo samo osebnosti odgovornih za vojno, ampak da bo to usta- nova, ki bo pazila, da se spoštujejo najvišji držav- ni interesi. Prva seja tega sodišča bo verjetno v začetku septembra. Sodišče bo zasedalo v Lyonu, in sicer v tamkajšnjem gledališču.

Bern, 7. avgusta, t. Švicarski listi poročajo, da bodo med prvimi, ki bodo poklicani pred so- dišče, Daladier, Campinchi, Mandel in Delbos, ki so vsi po zlomu francoske armade zbežali v Ca- sablancu v francoskem Maroku. Osrednja osebnost v tem procesu bo bivši notranji minster Man- del, ki je edini med obtoženci zaprt v pravem zaporu. O Mandlu je znano, da je v decembru 1938, ko je bil Ribbentrop v Parizu, da podpis- e pakt o večnem miru med Nemčijo in Francijo, osorno odklonil povabilo, naj se udeleži sloves- nostnega sprejema na čast nemškemu zunanjemu ministru.

Ženeva, 7. avgusta, AA. DNB: Časnikarska agencija »Entre France«, ki ima dobre zveze s francosko vlado, prinaša poročilo o delu gđc. Tabouis in Pertinaxa, Emila Bireau in de Kerillisa, od katerih je sedaj eden v An- gliji, drugi v Združenih državah. »Entre France« piše med ostalim sledeče:

Pertinax je vsak dan v raznih časopisih in v poslednjem času v listu »Ordre« branil načelo »ne- deljivega mira«, ki je v stvari zahteva po vojni za vsako ceno. Pertinax je izkoristil vsako medna- rodno napetost in diplomatske spore, da bi iz njih delal eksplozivni material. V trenutku nevarnosti je ta podpihovalec vojne odpotoval v Anglijo,

nato pa v Združene države, kjer ga Anglija še na- dalje plačuje, da bi vodil kampanjo proti Franciji. Bireau je šel po isti poti. Služil je vsemu, samo Franciji ne. Končno so ga sprejeli tam, kjer ima svoje interese. Francoska javnost mora zvedeti, da je ta človek korupcijonist. Gđc. Tabouis je Francijo rinila v vojno. Ona je vsak večer tele- fonsko sporočala v razna mesta vse močnejše pre- piše, ki bi utegnili zaostriti odnose Francije z njenimi sosedji, da bi tako pospešila začetek voj- ne. Kerilliss pa je vsak dan napadal v listu »Epoque« tisto majhno število francoskih politi- kov, ki so poskušali, da preprečijo vojno. Danes vemo, da ima Kerilliss v neki angleški banki te- koči račun in da je te dni dobil dovoljenje, da se račun prenese v neko ameriško banko.

Alzacija, Lorena in Luksemburg pod upravo gauleiterjev

Bern, 7. avgusta, t. Švicarski listi poročajo, da bo usoda o Alzaciji, Loreni in Luksemburgu v kratkem času odločena. Vse te pokrajine da bodo kot nemška ozemlja priključena nemškemu držav- nemu ozemlju. V Luksemburgu je bila uvedena nemščina kot edini uradni in javni jezik, in nem- ska policija je zasedla vsa pokrajina. Danes sta izšla dva nova dekreta, ki določata, da uprava Alzacije, Lorene in Luksemburga ne bo več od- visna od vojaške oblasti, marveč pride pod civil- no upravo ter bo imela na delu gauleiterje, ki bodo neposredno podrejeni Hitlerju. Za gaulei- terja za Loreno je imenovan Josef Bürckel, bivši gauleiter Avstrije, za gauleiterja Alzacije Robert Wagner iz Monakovega, za gauleiterja Luksemburga za Gustav Simon.

Novi gauleiter Dunaja

Berlin, 7. avgusta. t. Nemški kancler Hitler je imenoval voditelja nemške mladine Baldurja von Schiracha za novega gauleiterja Dunaja, na mesto, ki je bilo izpraznjeno po odhodu Bürckela za gauleiterja Lorene.

Protiangleške demonstracije po vsem Japonskem

Tokio, 7. avg. AA. DNB. Gibanje proti An- gliji na Japonskem zavzema največji razmah. Za danes so bila napovedana zborovanja v Tokiu, Kobeju, Osaki, Simonosekiju in drugih večjih japo- nskih mestih. Sprejete so bile izredno ostre resolucije tudi v Hirošimi in Fukuoki. Te resolu- cije najostreje protestirajo proti aretacijam Japo- ncev v Angliji. V Hirošimi je bilo danes prire-jeno novo zborovanje, ki se ga je udeležilo ogrom- no ljudi. Posebna zastopstva bodo izročila spre- jete resolucije ministrskemu predsedniku, vojne- mu ministru, ministru za vojno mornarico in zu- nanjemu ministru.

List »Asahi« poroča, da je britanski častni konzul v Simonosekiju ne samo podal ostavko na svoj položaj in prosil angleško veleposlaništvo, naj ga zamenja, pač pa da je celo sklenil zapreti svoje trgovsko podjetje, ki se bavi z uvozom an- gleškega blaga. V Tokiu je bila ustanovljena pro- tiangleška zveza prestolniških državljanov, v ka- tero so se že takoj prvi dan po ustanovitvi vpi- sali vsi tokijski mestni svetniki. Iz vseh krajev države prihajajo v Tokio resolucije, ki v ostrem tonu zahtevajo, da je treba spustiti na svobodo aretirane Japonce ter preprečiti vsak angleški vpliv na Daljnem vzhodu. Znano nacionalistično združenje Menrinkaj, v katerem so članjeni v glavnem bivši častniki, in ki mu predseduje ge- neral Tanaka, je sklenilo poslati članom vlade, glavnemu gen. štabu in admiraliteti resolucijo s konkretnimi predlogi za represalije, s katerimi je treba nastopiti proti Angliji.

Anglija še vedno upa...

Tokio, 7. avg. AA. DNB. Angleški veleposla- nik Craigie upa, da se bo prijateljsko rešil spor z Japonsko — piše navadno dobro obveščeni list »Tokio Asahi Simbunc« v zvezi z včerajšnjimi raz- govori med zun. ministrom Macuokom in angleš- kim veleposlanikom Craigijem. Angleški velepo- slanik je zaprosil japonskega zunanjega ministra,

naj bi japonska vlada poskušala poiskati način za pametno ureditev te vohunske afe. Dejal je tudi, da je bila aretacija Japoncev od strani an- gleških oblasti ukazana v skladu z zakonom o za- štiti države ter pripomnil, da teh aretacij ni tre- ba smatrati za represalije. Japonski zun. minister je zahteval, da se aretirani Japonci takoj spuste na svobodo ter da angleška vlada da zagotovilo, da se takšni primeri ne bodo več ponovili. Če- prav je japonska vlada že sprejela svoje jasne sklepe glede na zadržanje angleške vlade — je pripomnil Macuoka —, Japonska kljub temu na- merava še dalje mirno spremljati razvoj položaja.

Tokio, 7. avg. AA. DNB: Današnji »Jomiuri« piše o sporazumu, ki je bil dosežen med japo- nsko vlado in francoskimi kolonialnimi oblastmi v Indokini o začasni ustavitvi izvoza na Kitajsko, ki je pod oblastjo maršala Čangkajška. Po dolo- čilih imenovanega sporazuma je bil ta izvoz ustavljen do 5. t. m., kakor pa poroča imenovani japonski list, je polkovnik Sato, predsednik meša- ne japonsko-francoske komisije, ki ima nalogo nadzirati izvedbo tega sporazuma, zahteval od francoskih kolonialnih oblasti, naj podaljšajo pre- poved za izvoz na Kitajsko.

Nobenih pogajanj s Francijo glede Indokine

Tokio, 7. avg. DNB. Zastopnik japonskega zu- nanjega ministrstva je izjavil predstavnikom ča- sopisov, da Japonska ne vodi nobenih pogajanj s francosko vlado o odstopitvi pomorskih in vojnih oporišč v francoski Indokini.

Newyork, 7. avg. AA. Tass. »Newyork Times« komentira položaj v Indokini in piše, da Japo- nska že opravlja kontrolo nad Indokino in da vsak dan bolj stiska obroč. Uradno je sporočeno, da Japonci že nadzirajo Kuakeen. Japonska je od francoske vlade dobila dovoljenje, da smejo japo- nske čete svobodno iti čez Indokino.

Predsednik Slovaške dr. Tiso o vlogi dela in kapitala

Bratislava, 7. avgusta. AA. Širši glavni odbor slovaške ljudske stranke je imel sejo pod predse- dništvom predsednika republike dr. Tisa kot stran- kinega voditelja. Predsednik dr. Tiso je imel na tem sestanku govor, v katerem je poudaril strankina pri- zadevanja za ohranitev narodnih in socialnih pridobitev slovaškega naroda. Nato je nadaljeval:

Po težkih bojih je stranka doživela zna- menite dni oktobra 1938 in marca 1939. Bili smo istočasno nacionalisti in socialisti in takšni hočemo ostati tudi v bodočnosti, ker želimo socialno, slovaško državo, v kateri bomo iz- ravnali vse stanovske razlike. Hočemo se ravnati po besedah sv. pisma, ki pravijo, da naj- tisti, kdor ne dela, tudi ne je. V duhu sv. pisma želimo odstraniti brezbožni lik zlega teleta. Vsako delo hočemo pravično ocenjevati. Zato

naj se nihče ne čudi, če se bomo v tem duhu pojavili z novimi načrti in smernicami, ki bodo vedno odgovarjale našemu staremu krščansko- socialnemu duhu. Tako bomo n. pr. pri nas ob- javili ukrepe, s katerimi bomo zagotovili zdra- vo razdelitev koristi od kapitala, vloženega v industriji in trgovini. Ta kapital sme v bodoče donášati lastniku podjetja največ 10 odstotkov dobička. Potem bomo storili vse potrebno, da vse ustvarjalne sile v državi čim bolje združimo z gospodarstvom in proizvodnjo. Stori bomo vse potrebno, da se končno odstrani brezpo- sebnost in zagotove dostojne mezde. Pred nami pa je tudi še važna naloga, da očistimo državo judov. Glavni cilj slovaškega socializma, čigar pobornik je Hlinkina ljudska stranka, se more izraziti z besedami: Varnost, skrb za vsakega »osameznika« ter pripravljenost na žrtv

Gospodarstvo

Dr. Ing. Grampovčan Janko

Delovne enote – bodoča podlaga denarja K nemški zamisli finančne ureditve nove Evrope

Pred nekaj meseci sem objavil v berlinskih »DVN« svojo teorijo o »železni« marki, katero naj bi osvojile vse evro-azijske železnice, spočetka kot osnovo pri urejanju njihovega medsebojnega plačilnega prometa, pozneje pa bi sprejele vse države ta obračunski novček kot prometni novček in kot sredstvo plačanja, poleg svojega nacionalnega novca. Zlato podlago, ki je doslej služila kot merilo vrednosti posrednih vrst novca, sem reducirano na »železno« podlago in s tem sem potisnil zlato na njegovo industrijsko vrednost, železo pa dvignil v »fino« kovino, dodavši mu funkcijo zlata – denarja. G. dr. Merkert v Berlinu me je takoj opozoril na to, da sem se znatno približal zamisli nove denarne Evrope, svetoval pa mi, da naj opustim tudi »železo« in da naj »železno« marko zamenjam z delovno marko, katere se bo iznebila sleherne kovinske podlage ter bo počivala izključno na delovnih enotah. Ko sva izmenjavala svoje misli je gospodarsko-finančno-politična podoba nove Evrope počasi zorela in dozorela v dr. Schachtovem finančnem in gospodarskem načrtu o ureditvi nove Evrope, po katerem načrtu bo »Arbeitseinheit« stopila na mesto zlata.

Prepričan sem, da večina ljudi, bodisi pri nas ali drugod, niti ne slutijo dalekosežnosti te nove denarne reforme. Že moja teorija o železni marki (rublju, franku, dinarju itd.) je predstavljala pravcato revolucijo na področju denarnega prometa. Ko sem lani v aprilu zagovarjal to svojo tezo na mednarodni železniški konferenci v Luxemburgu, sem nalezlo celo pri samih nemških delegatih na izvestno opozicijo, da ne govorim o belgijskih in francoskih delegatih, ki so bili odločno proti opustitvi zlatega franka in vpeljavi neke »abstrakcije« vrednosti novca. Samo švicar-ki delegatje so mi stali ob strani in mi – »laciit« pritrjevali. Prehod od zlata na delovne enote pa predstavlja prejšnjak z nebes na – zemljo, brez evolucije, brez psihološke priprave tržišč, gospodarstva in narodov, kot pa neki revolucionarni preokret za 180°. Kdaj bo prišlo do realizacije dr. Schachtovega načrta, ne moremo vedeti. Za enkrat je samo to gotovo, da je v tem načrtu »Arbeitseinheit« zamenjala zlato. Naše gospodarstvo in naše finance morejo tedaj računati s temi spremembami, še celo pa, ker predstavlja naša agrarna država z nemško industrijsko državo neke vrste spolpolnitev. Kdor pozna socialno-gospodarski odnos nacionalno-gospodarski program narodnega socializma in današnje finančne razmere v »življenjskem prostoru«, ta bo moral priznati opravičenost radikalnih sredstev, da se uredi finance in gospodarstvo v novi Evropi, kajti one neznatne količine zlata, ki so se ostale v Evropi ne bi zadostovale niti za podlago bankovcev neke neznatne deželice, kaj šele države ali večje število držav. Končno pa je žel narodni socializem vedno za tem, da zruši na plutokraciji, zgrajen sistem evropskega gospodarstva, ki je dajal prednost zlatemu letu pred – delom. Torej ne samo dejansko stanje zalog zlata v Evropi, marveč tudi ideološke pobude so imele pri tem svojo vlogo. V čem obstojajo tedaj te delovne enote? Že beseda sama nam jasno pove, da počivajo na delu in da je to delo izmerjeno z merilom, ki se imenuje delovna enota: količina točno določenih psihičnih in fizičnih naporov vloženih v nekega točno določenemu času v izvestni posel. Kot vidimo, nič novega. »Arbeitseinheit« so deca marksizma, owenizma, prudonizma in ostalih soc. izumov že starejših datumov, v doktrini dobro znanih. V praksi so vsi taki poizkusi brez izjeme doslej še vedno propadli. Vzroki so bili predvsem v premajhnem »življenjskem prostoru«, v katerem so se »uvajali« v nedostatek politične moči, ki bi jim priborila vpliv in v tem, da so pri »securanju« dela in njegove vrednotenju bili premalo socialno pravični. Prvi in drugi nedostatek danes odpadeta. Novi »življenjski prostor« in tudi politična moč brez dvoma zadostujeta za izvedbo takega načrta. Ne smemo pa pozabiti, da je danes komplicitarizem gospodarskega življenja zaradi svoje mnogovrstnosti neprimerno večja kot pa je bila pred nekaj desetletji ali stoletji. Danes obstojijo na tisoče obrtnih in industrijskih vej, katere pred nedavnim časom še niso bile znane. Kako izmeriti delo pri vseh teh močutih in nemogočih industrijskih in obrtnih izdelkih pravično, to je velik in težak problem. Kako izgleda to merjenje v praksi? Mizar napravi stol. V to delo je vložil na primer pet ur intenzivnega dela. Tedaj pet delovnih enot! Rudar je nakopal v enem dnevu toliko in toliko ton premoga. V to delo, ki ga je intenzivno vršil je vložil toliko in toliko delovnih enot. Trgovci prihrani kmetovalcu toliko in toliko stroškov, da istemu ni treba vsega ki pšenice ali stot krompirja nositi na trg v oddaljeno mesto, ali hoditi kupovati vsak kg sladkorja. Ta trud in ti stroški so merjeni na delovne enote. Uradnik pri intenzivnem delu izkaže tako in tako storitev in to se določa z delovnimi enotami. Železnica prevozi toliko in toliko blaga v izvestni razdalji. Cela vrsta raznih poslov pri enem samem prevozu: vse to se meri na delovne enote. Vsak posel pri desetletstih poklicih bo razčlenjen na delovne enote.

Filozofija ima tukaj bogato področje za razmišljanje. Samo nekoliko tudi o tej. Koliko bo stal stol, ki ga mizar naredi iz lesa, ki je zrastle v njegovem gozdu in koliko bo stal, ako je on ta les moral kupiti? Ali bo tudi narava »služila« delovne enote, ker tudi ona odločno »prispeva« pri gotovem izdelku? Komu bodo šle v korist delovne enote pri izdelku, kjer sodelujejo razni obrtniki, stroji in narava s svojimi sirovinami vsi nerazdelno? Vino, ki ga je peklo južno sonce in ki je rastle na plodnih tleh, zahteva manj delovnih enot kot pa vino v slabši zemlji, katero se mora dobro gnojiti, pa kljub temu ne dosega kakovosti prvega. Komu v tem primeru služi korist razlike v vrednosti pridelka v katerega je vloženih manj delovnih enot ali je po kakovosti boljše od drugega, ki je proizvedel znoja in žuljev več kot pa radodarne prirode?

In kakšen bo šele odnos med količinami delovnih enot agrarnega naroda nampram industrijskemu narodu? Kakšen bo odnos primitivnega poljedelstva nampram strojnemu poljedelstvu in poljedelstvu sploh nampram industriji na – traku? Kdo bo poklical določevati delovne enote poljedelca: ali zastopniki poljedelcev, ali zastopniki industrije? Kdo bo določal delovne enote v tovarni: ali delavec sam ali podjetnik? In kdo bo določal delovne enote podjetniku: ali »svet delavcev« ali »vodja« podjetja, ali sam sistem? Kako se bodo določevale delovne enote v labirintu duševnega dela? Kako pri napornemu znanstvenemu delu? Kako bo plačan kemik, ali biolog, tehnik in socialni inženjer, duhovnik in pesnik? Včasih človek celo življenje posveti določenemu raziskovanju na polju kemije in ne stori drugega kot to, da utrdi pot poznejšim rodovom, katerih eden je lahko tako srečen, da brez posebnega truda odkrije – tajno, na kateri so se zamašili celotni rodovi učenjakov pred njim. Kako bodo izgledale takimenovalne »škarje« med fizičnimi in duševnimi poklici, med poljedelci in industrijci, med duhovno kulturo in civilizacijo... Vse to spada v filozofijo. Na vsa ta modrovanja nam odgovarja narodni socializem, da je sedanji sistem v svoji notranjosti gnil in nemoralen in da ga je treba zamenjati z novim boljšim, v katerem človek ne bo več suženj zlata, marveč člen velike mednarodne evropske zajednice, v kateri bo delo dobilo svojo pravo vrednost in v kateri bo nemški kulturni genij zamenjal anglosaksonsko laži demokracijo in židovsko kulturno masonsko plutokracijo. »Mladi« evropski narodi imajo svojo bodočnost v svetu starih okostenelih in degeneriranih narodov, ki so stoletja držali v svojih rokah ključne svetovnih bogastev in zasluževali mlade narode. Kako preproste, kako množično razumljive besede! Brez učenih modrovanj, brez znanstvene formule, brez prikrivanja ciljev. Besede, ki vedó, kaj hočejo! Dvesto milijonov ljudi v novo nastale evropskem »življenjskem prostoru« bo v bližnji bodočnosti imelo priliko spoznati veličino ogromnih gospodarskih načrtov, ki se bodo začeli izvajati z isto brezhibno masinerijo s katero je nemška vojska osvojila Evropo. Ta konglomerat se bo razčlenil v dvesto milijonov ljudi in se ustavil pri človeku, na katerega stodoletnost računa tudi novi red. In tedaj se bo pokazalo, ali se tudi v gospodarstvu obnesejo radikalne mere in če je evropski človek sposoben, da živi v taki zajednici o kakršni je že Platon sanjal.

Na nas pa je, da razmišljamo tudi o tem! turnega in gospodarskega področja. Te razstave bodo plod dela mnogih pridnih rok, ki so se trudile in ustvarjale čez poletje. Zlata jesen bo odprla vrata do njih, zato je tudi geslo jesenskih velesejemskih prireditev »Ljubljana v jeseni«.

Dovoljeno zvišanje cen

Kr. banska uprava je odobrila tvrdki Golob & Ko. tovarna kemičnih izdelkov Ljubljana – Vič, da sme prodajati lirijsko milo pri odjemu do 150 kg po din 13.—, do 300 kg po din 12,75, od 300 kg dalje po din 12,50 za 1 kg; lirijska terpeninova milo pri odjemu do 150 kg po din 14.—, do 300 kg po din 13,75, od 300 kg dalje po din 13,50 za 1 kg. Cene pri takojšnjem plačilu in brez vstetega 5% prometnega davka.

Nove cene moke

Urad za nadzorstvo cen je pooblastil banske uprave in upravo mesta Belgrada, da do objave uredbe o standardiziranju ter odrejanju cen moke morejo dovoliti milinom, da ob priliki odrejanja cene moke (brez skupnega davka na poslovni promet), dodajo ceni pšenice pri št. 9 90 din, pri št. 5 60 din, pri št. 6 30 din in pri št. 7 10 din, pri živalski moki, pa da od cene pšenice odbijejo 80 din in pri otrobi 100 din. Za nabavno ceno se ima smatrati rejonska maksimalna cena z maržo 13 din in z dokazanimi prevoznimi stroški. Urad je nadalje osvojil stališče, da se cene kruhu za sedaj ne morejo povečati.

Bilance

Stavbna družba v Ljubljani. Glavnica 1.50, bilančna vsota 15,7 (18,0), brutodonos 0,6 (0,6), izguba 0,5 (0,2) milj. din. Izguba iz prejšnjih let je bila krita s prenosom iz rezervnega sklada. Tovarna delnikov d. d. v Dolnji Lendavi izkazuje za poslovno leto 1939-40 pri glavnici 1,0 in bilančni vsoti 4,2 (2,87) milj. din čistega dobička 0,32 (0,27) milj. din. V bilanci so se predvsem povečale zaloge. Tekstilna, tovarna sukna v Kočevju. Glavnica 4,0, bilančna vsota 11,9 (13,36), brutodonos 2,6 (3,74), izguba za 1939 0,06, za 1939 dobiček 0,02 milj. din.

Gospodarske pasme kunccev

Ban g. dr. Natlačen je na predlog posvetovalnega odbora za reje malih živali pri kmetijskem oddelku dr. banske uprave odredil, da se v naši banovini priznava za gospodarske tele pasme kunccev: beli angorec, sivi in beli ovčar ter sivi in beli orjak.

Za te gospodarske pasme kunccev in za koje se ustanavlja enotna rodovniška knjiga za dravsko banovino. Voditelj rodovniške knjige se začasno poveri Zvezi društev »Mali gospodarci« v Ljubljani. Knjiga se uredi in vodi po določbah pravilnika, ki ga bo izdelala Zveza društev »Mali gospodarci« in katerega bo odobrila kr. banska uprava.

Kr. banska uprava bo priznala le one živali naštelih pasem kunccev in koz za čistokrvne in plemenske za katere bo izdalo rodovniške podatke vodstvo rodovniške knjige. Vodstvo rodovniške knjige nadzoruje vsakokratni referent za reje malih živali pri kr. banski upravi.

Pogodbe s Slovaško. Kot smo že poročali, so bila v soboto, dne 3. t. m., uspešno zaključena trgovinska pogajanja med našo državo in Slovaško. — Sporazum vsebuje štiri listine: 1. pogodbo o trgovini in plovi, ki je klasični tip pogodb te vrste; 2. veterinarsko konvencijo, s katero se ureja sanitetno veterinarski odnosi; 3. sporazum o blagovnem prometu, ki vsebuje določbe o kontingentih, 4. sporazum o plačilnem prometu, ki regulira medsebojna plačila na bazi popolnega kliranja.

Nova pogajanja z Italijo za uvoz bombažne preje. Ker so se zaradi visokih zahtev Italijanov pogajanja naše in italijanske tekstilne industrije pretekli mesec zaključila brez uspeha, je po vesteh iz Belgrada pričakovati v najkrajšem času okoli sredine tega meseca novih pogajanj glede dobav bombažne preje iz Italije. Ta pogajanja bodo ali v Milanu ali v Trstu.

Prijave zalog blaga. Urad za nadzorstvo cen je opazil, da nekateri lastniki zalog kontroliranih predmetov ne prijavljajo svojih zalog. V zvezi s tem bo urad za nadzorstvo cen te dni kontroliral in prijavil vse one osebe, ki niso prijavile zalog merodajnim oblastem. — Nadalje opozorja urad za nadzorstvo cen, da prijave o zalogah blaga, ki se imajo v smislu uredbe o zalogah blaga predlagati uradu za nadzorstvo, niso podvržene plačilu takse. Teh prijav ni treba izročati osebno uradu za nadzorstvo cen, temveč se lahko pošiljajo s pošto. — Nasprotno pa mestno poglavarstvo v Zagrebu razglasa da je v smislu banove naredbe o obveznem prijavljanju zalog blaga treba prijavljati zaloge osebno, ne pa s pošto, ker se bo v nasprotnem primeru smatralo, da prijava ni bila predložena.

Komisarij pri Boru in Trepči. Nedavno je bilo objavljeno poročilo, da je vodilna francoska skupina delničarjev borskega rudnika prodala ali kakor koli odstopila svojo udeležbo Nemčiji. Po drugi verziji je šlo pri pogajanjih v Parizu za kontrolo nad Borom. Na osnovi doseženega sporazuma so Nemci dobili svojega predstavnika v obliki komisarija pri ravnateljstvu družbe v Parizu. Nadalje je bil na osnovi tega komisarijata postavljen za komisarija-nega vodjo proizvajalce borskega rudnika nemški generalni konzul Franz Neuhausen. — Nadalje je bil za komisarija pri angleški rudniški družbi Trepča imenovan vodilni jugoslovanski inženir tega podjetja in to na osnovi nedavno objavljene uredbe.

Nov način odkupa pšenice. Tudi letos se bo Privilegirana izvozna družba udeleževala trgovanja s pšenico v svrhu vzdrževanja minimalnih cen, predpisanih po uredbi. Družba bo odkupovala vsako količino, in sicer od producentov, trgovcev in zadrug. Da bi bila ta intervencija čim uspešnejša in imela dejansko vpliv na cene, bo Privilegir. izvozna družba na vsakem važejšem tržišču postavila po enega ali več komisijonarjev (trgovcev ali skupino trgovcev ali zadrug), ki bo po predpisanih pogojih kupovala pšenico na svoje ime in svojo glavnico na račun Priv. izvozne družbe, tako da bo plačala producentu polno ceno pod odbitju režije in normalnega trgovskega zasluga. Po vesteh iz Belgrada je Priv. izvozna družba že začela s organizacijo te vrste nakupovanja.

Ponovno povišanje železniških voznin. Po poročilih iz Belgrada ima železniška uprava namen, da poleg že povišane železniške tarife, ki je stopila v veljavo dne 1. avgusta in katere linearno povišanje znaša 20, 15 in 10%, izvrši še eno povišanje in sicer v znesku 3% za vse one predmete, katerih cena je prešla splošno povprečje podražitve.

Rajoniranje zagrebskih postaj glede sprejemanja komadnega blaga na prevoz. V zvezi z gradbo pošne palače št. 2 na področju zagrebske postaje je odvzel del manipulacijskih prostorov v skladiščih te postaje za komadno blago. Da ne bi prišlo do motenj pri odpravi blaga, je bilo zagrebsko železn. ravnateljstvo prisiljeno prilagoditi sprejem komadnih pošiljatev danim razmeram in se od 1. avgusta dalje ne sprejema na postaji Zagreb-Šava. Za izjemne postaje se bo še nadalje sprejemalo komadno blago na postaji Zagreb. Te omejitve ne veljajo za lahko pokvarljivo blago, za komadno blago, ki se naklada na industrijskih tirih, za režijske in vojaške pošiljateve ter za komadne pošiljateve, ki se po izvršenem carinjenju ponovno izroče v prevoz v carinskih in javnih skladiščih na postaji Zagreb-Šava.

Iz trgovskega registra. Vpisani sta bili tvrdki: Dolene, Skrinjar in drug. strojno, umetno in stavbeno ključavničarstvo, izdelovanje blagajn, galvanizacija in galvanoplastika Maribor (poleg gg. Dolence Draga in Skrinjarja Antona je družabnik še Ogriček Miloš) in Bendečević Josip, trgovina s sadjem na debelo in za izvoz, Strigova. — V upravni svet Kraljske industrijske družbe sta bila kooptirana dr. Adolf Golja in dr. Milan Lazarevič. — Pri Aga-Ruše, združenih jugoslovanskih tvornicah acetična in oksigena v Rušah je bil izbrisan član upravnega sveta Šušmayer Kurt, vpisan pa Richter Milan. — Pri Travnici za dušik v Rušah je bil izbrisan član upravnega sveta Ervin Philipp vpisan za člana uprave Hans Kühne, nadalje ing. Fedor Štajner kot upravitelj in prokurist.

Poravnalno postopanje je uvedeno o imovini Laurica Josipa, trgovca na Vranskem, narok za sklepanje poravnave 10. septembra, terjatve je prijaviti do 5. septembra.

Učiteljska tiskarna, d. d. v Ljubljani, ki se je pretvorila v delniško družbo iz prejšnje zadruge, ima ustanovni občni zbor dne 15. septembra 1940.

Nemški tranzitne prepovedi. Ravnateljstvo za zunanjo trgovino sporoča, da je v Nemčiji ukinjena uredba o tranzitnih prepovedih po nemških carinskih mejah, ki je obsegala janski les, stavbeni les, celulozni les, upognjene plošče ter celulozo. Ker je ta odredba ukinjena, v bodoče ni treba zahtevati za te predmete tranzitnih dovoljenj za čez nemško ozemlje.

Javna prodaja. V sredo, dne 7. t. m. je bilo na ljubljanski borzi prodanih 15.000 pr. metrov celuloznega mesa (smreka-jelka) zimske sečnje 1939-40 po ceni 140 din za pr. m. pariteta lob Melkovič ali Gruž.

Borze

Dne 7. avgusta 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 142,70—149,90

Devizni promet je znašal na zagrebski borzi 5.077.069 din, na belgrajski borzi 9.76 milij. din. V efektih je bilo prometa na belgrajski borzi 160.000 dinarjev, dočim v efektih na zagrebski borzi sploh ni bilo prometa.

Ljubljana — uradni tečaj

London 1 funt	174.03—177.23
New York 100 dol.	4425.—4485.—
Zeneva 100 frankov	1008.06—1018.06

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt	215.23—218.43
New York 100 dol.	5490.—5520.—
Zeneva 100 frankov	1245.70—1255.70

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin 1 marka	14.70—14.90
----------------	-------------

Zagreb — zasebni kliring

Solun 100 drahem 40 denar.

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 drahem 42 denar.

Sofija 100 din 90 blago.

Curih. Belgrad 10.—, Pariz 9.50, London 17.55, New York 4.40, Milan 22.20, Madrid 40, Berlin 175.75, Buenos-Aires 98.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 438—442

v Zagrebu 422 blago

v Belgradu 440—441

Ljubljana. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 96—98, agrarni 50—52, vojna škoda promptna 438—442, beguške obveznice 76—78, dalm. agrarni 69—71, 8% Blerovo posojilo 96—98, 7% Blerovo posojilo 92—93, 7% posojilo Drž. hip. banke 99—100, 7% stab. posojilo 94—95. — Delnice: Narodna banka 7.800—7.900, Trboveljska 300—305, Kraljska industrijska družba 148 denar.

Zagreb. Državni papirji: 7% invest. posojilo 96 denar, vojna škoda promptna 442 blago, beguške obveznice 76.50 blago, dalm. agrarni 71.50 blago, 6% šumske obveznice 71 blago, 4% severni agrarni 50.50 denar, 8% Blerovo posojilo 97—99.50, 7% Blerovo posojilo 93 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 100 denar. — Delnice: Priv. agrarna banka 193 blago, Trboveljska 280—285 (300), Gutmann 50 blago, Sladk. tov. Osijek 230—245, Osij. livarna 165 denar, Isis Konoplja Vukovar 650—750 (700).

Belgrad. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 98 denar (98.50), vojna škoda promptna 440—441, beguške obveznice 76.25—76.75, dalm. agrarni 69.25—69.75 (69.50), 6% šumske obveznice 71 blago, 4% severni agrarni 51—52.25, 8% Blerovo posojilo 98 denar 7% Blerovo posojilo 93.75 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 100 denar. — Delnice: Narodna banka 7.850 blago, Priv. agrarna banka 190.50—192 (drobni komadi).

Zitni trg

Novi Sad. Moka 0 415—420. Ostala moka nima cene. Ostalo nespremenjeno. Prometa ni.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Črnomlju, dne 31. julija 1940. Voli I. vrste 8, II. 7.50, telice I. vrste 8, II. 7.50, III. vrste 7, krave I. vrste 7—7.50, II. 5—5.50, III. 5, teleta I. vrste 8—9, II. 8, prašiči šepharji 10, prašiči pršutarji 8—9 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del 14, zadnji del 14, II. prednji del in zadnji del 14, III. prednji del in zadnji del 14, svinjina 18, svinjska mast 24, goveje surove kože 14, teleče 20, svinjske 6 din za 1 kg. — Pšenica 250, ječmen 225, rž 225, koruza 275, fižol 500, krompir 170, lucerna 60, seno 40, slama 25, pšenična moka 425—475, koruzna moka 300 din za 100 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 3.75—4 din za liter, finejšje sortirano vino pri vinogradnikih 5.50—6 din za liter.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Ptuj, dne 31. julija 1940: Voli I. vrste 7.50 din, II. 6.50, III. 5; telice I. vrste 7.50, II. 6.50, III. 5.50, krave II. vrste 5, III. 4; teleta I. vrste 7; prašiči šepharji 11, prašiči pršutarji 9.50 din za kilogram žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del 14 din, zadnji del 16, II. vrste prednji del 12, zadnji del 14, svinjina 16—18, slanina 16—18, svinjska mast 23, čisti med 20, goveje surove kože 11—13, teleče surove kože 18 do 20 din za kg. — Pšenica 250, ječmen 175, rž 200, oves 300, koruza 250, fižol 600, krompir 100, seno 70—80, slama 45, hruske I. vrste 700 do 800, pšenična moka 450, koruzni zdrob 450, ajdova moka 400—500 din za 100 kg. — Trda drva 125 dinarjev za kub. meter, jaja 0.75 za komad, mleko 2 din za 1, surovo maslo 25 din za 1. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 4—5.50 za 1, finejšje sortirano vino pri vinogradnikih 6—8.50 za 1.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Slovenjgradcu dne 26. julija 1940: Voli I. vrste 8, II. 7, III. 6, telice I. vrste 7, II. 6, III. 5, krave I. vrste 6, II. 5, III. 4, teleta I. vrste 8, II. 7, prašiči pršutarji 10 din za kg žive teže. — Goveje meso I. vrste zadnji del 16, II. zadnji del 14, III. zadnji del 12; svinjina 18, slanina 22, svinjska mast 24, čisti med 20, goveje surove kože 14—16. — Pšenica 250, ječmen 225, rž 225, oves 225, koruza 225, fižol 700 do 800, krompir 225, lucerna 320, seno 175, slama 50, pšenična moka 450, koruzna moka 275, ajdova moka 450—500 za 100 kg. — Trda drva 100 do 125 za kub. meter, jaja 1 din za komad, mleko 2.25 din za liter, surovo maslo 38 din za kilogram.

Zlivijski sejm

Svinjski sejm v Ptuj, dne 81. julija 1940. Na svinjski sejem je bilo pripeljanih 113 evinj. Prodanih je bilo 47 evinj. Cene so bile naslednje: Pršutarji 9.50, debele evinje 11 din za 1 kg žive teže, Prasi od 6 do 12 tednov stari 130 do 225 din za komad.

Novi predpisi o kupoprodaji klirinških mark

Devizno ravnateljstvo Narodne banke je izdalo naslednjo okrožnico vsem pooblaščenim denarnim zavodom:

S pričujočo okrožnico št. 79-I se preključuje devizna okrožnica št. 94 z dne 10. junija 1939. Zaradi tega se morejo nakupiti in prodaje nemških mark v zasebnem kliringu na borzi od dne prejena te okrožnice opravljati na domačih borzah samo na način, določen v devizni okrožnici št. 80 z dne 15. maja 1939.

Istočasno obvešča devizno ravnateljstvo, da je potrebno, da poobl. denarni zavodi opozore posebej vse komitente-izvoznike, da morajo prejeti čke na nemške marke realizirati najkasneje v roku 15 dni, računajoč od dne izdaje posameznega čeka. V kolikor čeki do navedenega roka iz katerega koli razloga ne bi bili realizirani, se bodo odstopili v odkup samo Narodni banki.

Prav tako morajo poobl. denarni zavodi svoje terjatve na računih nemških mark pri Narodni banki in njenih podružnicah porabiti najkasneje v roku 15 dni, ker bo drugače Narodna banka v vsakem konkretnem primeru, v katerem bi ugotovila, da se terjatve, za katero gre, zadržuje tudi že navedeni rok, odkupila nemške marke ter odonosnemu poobl. zavodu izplačala odgovarjajočo vrednost v dinarjih.

Iz tega je razvidno, da bo treba tudi v trgovini z neaktivnimi markami vlagati vsak dan poročila o zahtevanih količinah, kakor to morajo delati pooblaščen zavodi za svobodne devize.

Jesenski ljubljanski velesejem

Ljubljanski velesejem, ki je s svojimi vsakoletnimi prireditvami odraz kulturnega in gospodarskega življenja Slovencev, je nekaj svojevrstno našega in ima ukoreninjeno tradicijo. To se je videlo letos pomladi, ko je moral spomladanski velesejem biti odložen. Vsi smo ga pogrešali. Jesenski velesejem pa bomo imeli, in sicer od 31. avgusta do 9. septembra. Obsegal bo mimo industrije in obrti tudi posebne razstave iz kul-

Banovinska obmorska kolonija slovenske mladine

Marsikdo še ne ve, da stoji v Kaštelu Stafilu Mladinski dom dravske banovine, ki je letos prvič sprejel pod svojo streho slovensko mladino. S tem domom je slovenska banska uprava z banom gosp. dr. Markom Natlačenom na čelu v dejanju vnovič pokazala svojo veliko socialno skrb. Najbolji del jadranske obale je Kaštelanski zaliv, v katerem stoji ta ponosni in prekrasni dom.

Glavno pročelje je obrnjeno proti morju. V tem glavnem traktu je v pritličju velika obednica, ki je izredno okusna, enotno opremljena. Zanimivo je, da se ta obednica da spremeniti v slavnostno dvorano in v kapelo. V prizidku ob koncu doma je namreč prostor za oltar oziroma oder. Kapela pa še ni opremljena in ne posvečena. V prvem in drugem nadstropju pa so spalnice za mladino. Pred vsami spalnici — v vsakem nadstropju so tri — so veliki široki hodniki, kjer so nameščene omarice za obleko ob eni strani, ob drugi strani pa so umivalniki. Pred spalnici v prvem nadstropju je velika terasa, izredno pripravna za sončenje. V prizidku na drugem koncu glavnega trakta pa je stanovanje za upravnika doma g. insp. Sedlarja in upravna pisarna.

Drugi trakt, ki stoji na prvem v sredini pravokotno, je upravni. V pritličju tega trakta je stanovanje za zdravnika in duhovnika. Prvo nadstropje je namenjeno stanovanju za šolske sestre iz Slov. Bistrice, ki vodijo v domu gospodinjstvo. V drugem nadstropju so stanovanja za vzgojnega vodjo in prefekte. V tretjem nadstropju pa so bolniške sobe, ki so tri, in ordinacijska soba.



Dom je opremljen čisto moderno. V vseh nadstropjih je voda, v upravnem traktu celo po vseh sobah. Vodovod je napeljan iz Splita. Za domom je poseben rezervoar, v kleti pa črpalka, ki goni vodo tudi v višja nadstropja. Električna razsvetljava je povsod. Za noč so po spalnicih nočne modre luči. Po hodnikih prav tako.

Dom ima tudi svoje kopališče. Ni še sicer lepo urejeno, a je dobro. Ima deske za sončenje, skakalno desko in dve kabini. V načrtu pa je, da se še kopališče lepše uredi.

Za koloniste, ki so v domu, je v vseh ozirih dobro preskrbljeno. Hrana dobivajo dnevno v petih obrokih. Vsi so z njo zadovoljni in jo hvalijo. Vstajajo zjutraj ob pol 7. Do zajtrka, ki je ob pol 8., je nato umivanje, telovadba in igre. Po zajtrku je do poldneva kopanje. Vmes je malica. Po kosilu je počitek do 3. Nato je do malice kopanje, po malici pa do večerje igre. Ob 7. je večerja, po večerji pa se otroci po kratkem odhodu spravijo spat. Ves dan se razlega okrog doma in v kopališču smeh veselih ust. Vsi obiskovalci doma hvalijo red in disciplino.

Dom ima tudi svojega zdravnika in duhovnika. Sta to gospoda dr. Milan Perušek in p. Pelagij Majhenič O. F. M. iz Maribora. Zdravnik opravlja ob prihodu in odhodu vsake skupine zdravniške preglede. Sicer pa je v domu vedno na razpolago. Duhovni vodja pa skrbi za dušni blagor naše slovenske mladine.

Mladina, ki je v koloniji, napravlja pod vodstvom svojih prefektov tudi izlete z ladjo po morju v bližnje okolice, tako v Split in Trogir. Kadar je slabo vreme, da se otroci ne morejo kopati, jim pa prefekti v obednici predavajo o raznih stvareh iz zemljepisja in prirodoznanosti, največ seveda, kar je v zvezi z morjem.

Prva skupina, to so dečki, se že odpravlja domov. 20. julija so prišli, 10. avgusta se bodo pa vrnili domov na svoje slovenske domove, polni jadranske zavesti, naučiti sonca in zdravja. 13. avgusta pa bo dom že sprejel novo skupino — deklice, da se še one na našem sinjem Jadranu okrepje.

Nekaj zgodovine k šahovskemu turnirju v Celju

Z nacionalnim šahovskim turnirjem bo Celjski šahovski klub najlepše proslavil svojo 20 letnico

Pred kratkim je obhajal ČSK svojo 20 letnico. Brez vsakih posebnih slavnosti so proslavili celjski šahisti ta jubilej, kljub temu, da je svet v veliki meri spoznal slovensko Celje prav po njih. Vsekar bo po nacionalni šahovski amaterski turnir to obletnico najlepše podčrtal, saj je pokroviteljstvo nad to pomembno prireditvijo prevzel sam voditelj slovenskega naroda, prosvetni minister gospod dr. Korosec Anton, s čimer je klub dobil tudi visoko priznanje.

Štiri dobe so značilne v preteklosti ČSK: predklubska doba, poslovniška doba ali doba pravilnikov ali teorije, problemska ali doba prijateljskih tekem in končno doba prvenstvenih tekem.

K prvi dobi moramo šteti že leto 1900, kajti prej se šah v Celju javno ni igral. Govorilo se je sicer, da zna to kraljevo igrar gosp. notar Kolšek iz Laškega. Tega leta pa je prispel v Celje dr. Anton Schwab in zbral omizje v Narodnem domu, katerega člana sta bila dr. Mirko Šuklje in med drugimi tudi ravnatelj celjske gimnazije Emilijan Lilek. Med vojno so se jim pridružili Čehi, ki so služili v celjski garniziji. Na to dobo priča še danes diploma, ki visi v Narodnem domu. 28. oktobra leta 1918 so celjski šahisti zmagovito vkorakali v celjsko kavarno Central. Demonstrativno so zasedli levo, zatemnjeno stran te nemške kavarne, dočim je bila desna določena za »boljšee goste«. Prav tega dne je bila rojena naša narodna država in šahisti so ob 11. zasedli tudi desno, sončno stran kavarne ter prepevali narodne pesmi. Še danes se pesmi niso odpovedali. Med šahisti je bilo razvito tesno prijateljstvo. V tem času je prišel v Celje tudi italijanski mojster Romich. Zanimali so ga problemi dr. A. Schwaba, poleg župnika Uršiča in Scörgöja, morda edinega slovenskega problemskega komponista. V pozni jeseni leta 1919 je bil izvoljen za predsednika kluba policijski komisar Logar. Ta »klub« se ni poznal občnih zborov niti odborovih sej. Igrali pa so se prvo leto že trije turnirji po »celjskem načinu« — z degradacijo kmeta, ker je neokusno igrati z več kot eno kraljico.

Pravila so bila vložena šele julija 1920. Sledila je doba temeljitega dela, tako v družabnem kakor v teoretičnem oziru. Pomemben je prihod profesorja Vagaja, znanega šahista iz Ljubljane. Prvi občni zbor je bil 4. januarja 1921. Za predsednika je bil izvoljen g. dr. Schwab. Kmalu nato se je klub preselil v hotel Evropa, kjer še danes uživa gostoljubje. Zanimivo je, da so mariborski, ljubljanski in zagrebški ter drugi klubi prosili ČSK za vzorec pravil in poslovnika. Prvi jugoslovanski šahovski kongres je bil leta 1921 v Celju in so se ga udeležili delegati iz Beograda in drugih oddaljenih krajev. Takrat so se o celjskih šahistih razpisali celo inozemski časopisi. Na tem kongresu je bil izvoljen odbor s prvim predsednikom društva dr. Vidmar-

jem. Istočasno je bil prvi jugoslovanski mojstrski turnir in je naslov prvaka in tristo kron odnesel dr. Erdey Addar iz Sombora. Slovenec je dosegel šele četrto mesto.

Sledila je doba naglega napredovanja na ugledu in na uspehih, kar je zasluha tedanjih agilnih predsednikov, kakor dr. Bračka, Josipa Čvaršaja, magistra Arka, Ninkoviča in dr. Brenceta. Celje je v tej dobi videlo prvo simultanko, ki jo je igral svetovni mojster Kostić. Bila je ustanovljena Slovenska šahovska zveza, ki pa ni dolgo poslovala. Naslednjo dobo moremo imenovati problemsko, kajti poseben odsek je razpisoval problemske turnirje po natančno določenih pravilih. Sledi dolga

jem. Istočasno je bil prvi jugoslovanski mojstrski turnir in je naslov prvaka in tristo kron odnesel dr. Erdey Addar iz Sombora. Slovenec je dosegel šele četrto mesto.

Kako se je ponesrečil župnik Lovko

Poročali smo že, da je v Jadranskem morju utonil slovenski duhovnik g. Mirko Lovko, župnik v Dinjski na otoku Pagu. O tej nesreči smo prejeli še naslednje poročilo:

Nemilo morje je zahtevalo novo žrtev. Mlad duhovnik Mirko Lovko, rojen leta 1912 v Cerknici pri Rakeku v Sloveniji, župnik v vasi Dinjski na otoku Pagu, je šel pokopat nekega mrljica v sosednjo župnijo Vlačič. Ko se je vračal z duhovniške dolžnosti, ga je brodar, ki ga je prepeljal v Vlačiče, prosil, naj se peljejo s čolnom v Sv. Mandalino pod Velebitom, kjer je imel opravke. Po kratkem zastranjanju v Sv. Mandalini, kjer so naložili nekaj tramov na čoln, so zajadrali okoli osmih zvečer nazaj proti Dinjski. Župnik Lovko se sprva zaradi burje ni hotel podati na morje, pa ga je lastnik čolna pregovoril in odplul so. V čolnu so bili župnik Lovko, neki stari in lastnik čolna Nikola Miškovič. Niso imeli za seboj niti 500 metrov, ko je privihral nenadoma hud sunek burje in prevrnil čoln. Starec se je krepko oprijel čolna, ker ni zaupal svojim močem, da bi se s plavanjem rešil. Lastnik čolna Miškovič se je pa sleklet in skočil v morje, za njim pa tudi župnik Lovko. Začela sta plavati proti Sv. Mandalini, ki je bila oddaljena kakih 500 metrov. Starec na čolnu je klical na pomoč. Ljudje iz Sv. Mandaline so videli nesrečo in slišali obupne klice starčeve. Hiteli so v bližnji zaliv po čoln in veslali proti prevrnjeni barki. Mrak in huda burja sta jim delala velike težave pri reševanju. Končno so dospeli do prevrnjenega čolna, rešili starca in se vrnili domov, ne da bi opazili,

da se še dva druga na morju borita z valovi. Župnika Lovka in Miškoviča je razburkano morje gnalo na svojo pogubonosno pot. Nikola Miškovič, ki je bil oženjen in imel tri nedoraste otroke, je utonil v neznani smeri. Župnika Mirka Lovka pa so našli naslednji dan zvečer mrtvega na drugi strani velebitskega kanala, to je na strani otoka Paga. Po vseh znakih sodeč je župnik preplaval, držeč se za tram, ves kanal, ki je širok tri do štiri milje. Ko je priplaval do kraja, ki je za časa burje nevaren, se je poskušal vzpeti na celino, toda obnemogel od napa je udaril z glavo ob greben, si rnil glavo in omedlel. Razburkano morje, ki je njegovo telo butalo ob skalnati greben, mu je vzelo še zadnje življenjske sile.

Nesreča se je zgodila 31. julija zvečer. Župnikovo truplo pa so našli 1. avgusta zvečer. Njegovi župljani so prenesli truplo v župnišče in ga položili na mrtvaški oder. Tam je čakal na prihod svojih oddaljenih znancev in prijateljev. Dne 2. avgusta so duhovniki prišli, da sprejmo truplo do zadnjega bivaljskega. Okrog 17. se je napotil žalostni sprevod tovarišev-duhovnikov in župljanov proti pokopališču v Dinjski, da izkažejo poslednjo čast plemenitemu tovarišu in duhovnemu pastirju. Nad odprtim Lovkovim grobom se je poslovil od njega g. Rudolf Urbič, župnik iz Posedarja, za njim pa dober prijatelj rajnega, učitelj Franc Zagar. Potem se je razšel žalostni sprevod. Vsak pa je šel na svoj dom z bolečino v srcu za tragično umrlim plemenitim župnikom. Naj mu bo lahka zemlja, njegovi duši pa večni pokoj!

Eden njegovih prijateljev.



Posebno pazite, kaj bolnik pije!

Pitje ni le za zdravega človeka zelo važno, temveč tudi za bolnika mnogokrat važnejše od hrane!

Zato pijte Vi in Vaš bolnik čim večje nato najboljše mineralno vodo, ki je obnem tudi zdravila

ono z rdečimi srci!

Prospekte in vsa potrebna navodila pošlje zastoj in z veseljem: Uprava zdravinega kopališča

SLATINA RADENCI

Tekstilni industriji v Celju grozi katastrofa

Celje, 7. avgusta.

V Celju je tekstilna industrija zelo razvita in zaposluje okrog 800 delovnih moči, po veliki večini ženske iz predmestja in okolice, ki morajo vzdrževati svoje družine. Že lani je grozila nevarnost, da bo zaradi pomanjkanja surovin tekstilna industrija zastopala. Podjetja so začela odpuščati delavstvo. Tako je tovarna »Metka« (Weinberger) lani imela 200 delavcev oziroma delavk, letos pa jih ima samo še 170. Pri drugih podjetjih je podobno. Vsem tovarnam je zmanjkalo predvina in bodo prisiljene odpuščati vse delavstvo. Kaj se to pravi v današnjih dneh, nam ni treba še posebej omenjati.

Z jutrišnjim dnem, kakor smo zvedeli, bo tovarna »Elka« odpustila 119 ljudi. Druga podjetja pa bodo, kakor vse kaže, storila v najkrajšem času isto.

Sin ustretil očeta

Kranj, 7. avgusta.

Pretrajljiv dogodek se je odigral v noči med torkom in sredo pri mlinarju in lastniku žage Dolharju Francetu v Predosljah pri Kranju. Kdor je poznal Dolharjevo domačijo, ni mogel verjeti, da bi se mogel zgoditi tako tragičen dogodek, saj je znana družina daleč na okoli kot mirna in delavna. Stari Dolhar, ki je že prileten mož 70 let, ima tri sinove, ki so še na domu in ni še nikomur izmed njih izročil posestva. To je bolelo in jezilo tudi najmlajšega sina Toneta, starega 30 let, ki je veljal med domačimi fanti kot zelo resen in nezapravljiv fant. V sebi pa je kahal na tistem jezo nad očetom in sklepal načrt, kako bi napravil temu stanju konec in končno le prišel do samostojnega gospodarstva, ker se je večkrat izražal, da ne ve, čemu dela.

Preteklo noč pa je pri Dolharju okoli ene ponoči počil revolverjski strel, za njim pa še drugi, nato pa so se slišali obupni klici na pomoč. Kmalu so bili zbujeni vsi domači, klice so slišali tudi sosedje in prišli gledat, kaj se je dogodilo pri Dolharju. Sin Tone je začel pripovedovati, da so v hišo vlomili razbojniki in ustrelili njegovega očeta. Prišli so skozi okno v sobo, ustrelili očeta in nato pobegnili v noč. Sosedom se je nutil strašen prizor v sobi: na postelji je ležal stari Dolhar zadet v glavo, zraven njega pa vsa obupana žena, ki je v spanju čula le strel in se nato prebudila. Obveščeni so bili takoj orožniki v Predosljah, ki so pričeli s strogo preiskavo. Tone je začel pripovedovati dogodek orožnikom, toda kmalu je prišel v protislovja, ki so dala sumiti, da je bil sam »storilec groznega dejanja«. Končno pa je priznal. Pripovedoval je, da se je splazil v spalnico, kjer sta spala oče in mati, in z revolverjem 7 mm na bobenček, ustrelil sklonjen preko materine postelje očeta v glavo. Nato je pobegnil v svojo sobo, tam oddal se en strel in nato začel klicati na pomoč in zbudil vse domače in sosedje. Oče je dobil strel v glavo in poklicani zdravnik dr. Petrič iz Kranja je ugotovil, da je stari Dolhar še živ in da mu je krogla obšla v lobanji. Zdravnik dr. Petrič je s svojim osebnim avtomobilom sam odpeljal klub pozni uri ranjenca v ljubljansko splošno bolnišnico. Njegovo stanje je zaradi visoke starosti precej kritično. Toneta so orožniki takoj aretirali in ga pridržali v zaporu.

Poznanj, bodoče kulturno središče

1. avgusta je bil imenovan za župana v Poznanju dr. Scheffler. Tudi mestni svet in 29 mestnih svetnikov je nastopilo istega dne svojo dolžnost. Skoraj polovica mestnih svetnikov je iz nemškega vzhoda, 7 iz Poznanja, 4 pa iz Baltika.

1. aprila t. l. je bilo v Poznanju 300.000 prebivalcev. Stvilno prebivalcev je od takrat še močno naraslo. Zato je bila potrebna reorganizacija notranje mestne uprave. Tudi vladajoči nered v mestu je bilo treba odpraviti ter uvesti nov red, ki odgovarja novo nastalim nalogam. Dr. Scheffler pravi v časopisu »Nemška občina«: Povsod se je pokazala potreba po dalekosežnih spremembah. V gradbenem pogledu in na kulturnem polju smo si postavili posebne naloge. Izdelan je gradbeni načrt; ko bo uresničen, bo Poznanj v resnici lepo mesto. Poznanj bo vršil posebno kulturno poslanstvo. Določen je namreč kot osrednje univerzitetno mesto poznanske province.

CISTEK

O gornjegrajskih medvedih

Divji gorati svet ob gornji Savinji od Ljubnega preko Luč do Solčave, ob Ljubnici in Lučnici, ob Raduhi in Olševi, v Podvolovlju, v Robanovem kotu, v Logarski in Matkovnem kotu, pozgodeni jarki in skalnate jaruge, visokogorski gozdovi ter pečeviti grbeni in prepadi Velikega vrha, Ojstrice, Grofličke, Brane, Planjave, Rinke in Mrzle gore so bili nekoč mnogo bogatejši plemeniti divjadi kot so danes. Malokateri predeli slovenske zemlje so svetu in njegovemu hrupu tako oddmaknjeni kakor pogorje ob gornji Savinji. Bolj in dlje kot kjer koli drugod pri nas so visokoležeče kmetije, izmed katerih visi Bukovnik pod Raduho 1300 m visoko, matrale prosto lovljenje na svojih obširnih posestvih, v njih šumah in v golem pečevju strmih gora, za staro podedovano pravico, ki jim je bila ravno tako naravna in po sebi razumljiva kakor uporabljanje svežih gorskih studencev. Ko so se šasovska porajala strožji predpisi in so se ti po klicanih organih začeli tudi resnično izvajati, divjim lovcem in drugim, ki so lov itak smatrali za svojo staro pravico, dolgo časa skoraj ni bilo moč priti do živega zaradi silno težkega dostopnega, tu pa tam smrtno nevarnega goratega sveta. Za solčavski okraj je vrh tega znamenita »Igla« tvorila tesna »Vrata«, skozi katera je moral vsak

orožnik ali drug organ, ki je zaradi divjih lovev in njihovega zasledovanja hotel v Solčavo. »Retro ranjeni nemški letalci že v avtomobilu, ki je bil portam«, t. j. za »Vrata«, se imenuje, v neki gornjegrajski listini iz l. 1268. ves solčavski svet za sedanjio »Iglo« in ime kmetije Zavratnik nad Iglo in takojimovane Zavračke klešče v Savinjski strugi pod Iglo, dokazujejo, da se je Igla oziroma skalnata soleska ob njej imenovala »Vrata«. Ob teh Vratih so prežale domače sčaze in dajale svarilna znamenja dalje od roba do roba, da so bili njihovi tovariši, ki so zalezovali proti predpisom divjad ali se skrivali pred orožniki, pravočasno opozorjeni. Mnogo plemeniti divjadi, ki so jo šel loviti celjski grofje, pa tudi njihovi podložniki šel pred petsto leti tudi ob gornji Savinji, je tu že davno popolnoma iztrebljene, gozdovi, nekaj pragozdovi, so izgubili mnogo svojega prirodnega živalskega krasa. Divji vever, tur, jelen, brkali ris so samo deloma še znani po imenih med domačini. Marsikatero livadno ime pa še spominja na to ali ono plemenito zver, na medveda, na volka.

O orlu, ki je nekoč v velikem številu kraljeval v ozračju višinah Savinjskih alp, so pripovedovali še pred sto leti v Lučah in Solčavi čudno, že obledelo prigodbo: pripetila se je pri »Knezcu«, lepi, tedaj tudi bogati kmetiji na planinah, ki se gajo kot odraček kraljevske Ojstrice med Robanovim in Logarskim kotom do Savinje pri znanem gorskem hotelu »Rogovilecu«. Orel je odnesel mladega ovčarskega psa pri Knezcu. Kraljevski ptič sede vrh visoke jelke, da bi tam svoj plen mirno zaužil. Krvoločni ptič je že na tem, da bi zadal psu smrtni udarec s svojim kljunom, tedaj zapazi ovčarski čuvarek pravo priliko ter pregrizne od spodaj orlu tako temeljito vrat, da kralj ptičev

iz zraka takoj spusti svoj plen iz krempljev in sam na mestu mrtve tresne na tla, pes pa obsesti, le lahko ranjen, na najvišji vejici visoke jelke. Nemalo so se začudili domačini, ko so, iščoč zvestega psačka in sledeč vznemirjenemu lajanju, zagledali vrh jelke čudakega ptiča-psa.

Pri gornjesavinjskih medvedih ne gre za tiste, ki jih po toliko in toliko tisočletjih izkopavajo v svetovnoznanji Potočki zijalki pod skalnatimi stenami obmorne Olšave ali v Mornovi zijalki blizu Belih vod. S temi in njihovimi lovci in zasledovalci iz takojimovane paleolitske dobe naši medvedci in naši gornjesavinjski slovenski lovci nimajo nobene prave zveze. To so bili drugačni veliki, medvedje in njihovi lovci, v muzejih še lahko vidimo rebra in druge kosti, pa tudi orodje in oropje iz kostenine in kamna. Do jeklenege noža, smodnika in puške je dolga pot, daljša kot do dvokolenice.

V Podvezi, skalnatem gorovju zapadno nad Lučami, koder vodi sedaj zaznamovana pot na Ojstrico, so nekoč lovili — pred dve sto leti? — medvede. Neki pogumni lovec se je bil postavil na ozek, skalnat pomol, kjer je hladnokrvno in mirno čakal na razvoj lova. V daljavi, tj. proti Planinskemu, proti Planini, kjer se dandanes obiskujejo Ojstrice tako radi ustavljajo, se je izgubljalo vplite in križanje pogumnih gonjačev, tako da je naš lovec brezskrbno in brez pozornosti stal na svojem tesnem mestu, čakal, da bi prišli gonjači bliže, ter se naslanjal na svojo puško, ki je bila sicer nabita s šibrami in papirjem, ki pa ji je bil pozabil dati na vžigalnik »kapsel«. Namah zažul v gostem grmovju in suhem listju globoko pod seboj glasno šuštenje, lomljenje in lomastenje. V trenutku ugleda pred seboj močnega medveda,

ki se po ozki stezi, ki je šla navzgor po skalnatem pomolu, meni nič tebi nič približuje vedno bliže, očito namenjen preko roba v kak višje ležeči brlog. Rad bi se mu lovec izognil ali umaknil, toda rob je tako ozek, da mu tega ni mogoče storiti. V strahu, trepetu in obupu prične na ves kričati in klicati na pomoč, da odmevajo gorska pobočja daleč naokoli do Bele, Krnice in Rogatca, zgrabi svojo puško in jo moli, kakor da bi hotel ustreliti, tak srdito medvedu pod nos, da se začne kosmatinec, tudi sam v vidni zadregi, ozirati na desno in levo po stezi, ki bi se po njej lahko umaknil. Precej dolgo je trajala borba obojestranske zadrege in strahopetnosti, dokler se medved, do skrajnosti razjarjen, ne opogumi, napravi velikanjski skok mimo lovca navzgor ter izigne nad njegovo glavo po grebenu v poraslem skalovju. Lovec pa obsesti s puško v roki, od prestanega strahu ool nezavesten, na mestu, dokler ga ne predramijo tovariši, ki so bili prihiteli na njegovo obupno klicanje.

Druga storija o gornjegrajskem medvedu se je odigrala na Kranji, ki se, lepo pogodena, pa tudi z lepimi kmečkimi dvorci, s travniki in njivami okrašena, od globoke struge bistre Savinje in poskočne Lučnice dviga do pobočij Velikega Rogatca. Kmet na lučki Kranji — njegovo ime je že pozabljeno — je bil opazil, da se ponoči medved vozi po njegovi strmo višaji ajdovi navi, koje spodnji konec je prehajal v strm, odsekan prepad nad šumečo Savinjo in njeno strugo. Take sledove je nerodno zapuščal v dozorevajoči ajdi, kakor da bi se po njej sankal za širokih sankah v mnogih, vedno novih vzporednih smereh. Pri tem pa se je videlo, kako sladkonež pri sankanju na levo in desno vse dopase, kar je dosežajo njegove

Drobne novice

Koledar

Cetrtek, 8. avgusta: Ciriak, Larg in Smaragd, mučenici.

Petek, 9. avgusta: Janez Vianney, sp.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrl gospod Jože Jazbec, drž. policijski stražnik I. razreda in vršilec dolžnosti vodje. Pogreb bo danes ob pol šestih popoldne iz mrtvašnice splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu. Naj v miru počiva! Žalostno nam je iskreno sožalje!

Osebnosti

— Poročila sta se v nedeljo v frančiškanski cerkvi v Ljubljani g. Janez Košir, banovinski uradnik in Smarjur pri Jelšah in gđ. Jelka Dorin, učiteljica pri Sv. Stefanu. Mlademu paru iskreno čestitamo in želimo obilo sreče!

V spomin † prof. Terstenjaku

Ob visoki železni ograji, ob živi meji tam med upravo in kapelo bolnišnice v Slovenjem Gradu se beli v soncu pečena stezica. Ob njej počumevajo v lahkem vetru iz Pohorja jablane in bruske in v pisanih gredah valovi tisočero cvetov. V velikimi okni strmi v to kratko bolnišnico in še dalje tja preko zelenega polja. V oknih je mir, le tu pa tam pridružen kašelj. Visoka viteška postava stopa po stezici. Koraki so počasi, prožni, kratki, čuje se natanko lahno prasketanje usnja v šumu peska. Glava je sklonjena nad brevir, nekaj majestetičnega je v tem obrazu: ustnice se premikajo, globok, pokojen glas, mrmljanje, kakor da prihaja iz zemlje, iz rož ali iz drevesnih korenin. Globoke oči, povesene neprestano na papir, le tu in tam trenejo v senci klobuka. Včasih je ta klobuk v roki, nekako gizdalinsko je izpeljan črni pramen las preko visokega temena. Vsi bolniki vedo: na vrtu je gospod profesor! Nihče si ne upa motiti svetega miru na vrtu, ki je ta čas kot svetlišče.

To je gospod profesor. To je bil naš gospod profesor, ki ga zdaj ni več! Bil je oče trepetih, bil tolažnik bolnih, bil oni dobri pridigar, ki je vedril naše duše, čudovito nam je znal predstaviti življenje žuželk, življenje cvetlic, čudežna dogajanja na dlanj Gospodovi. Prestavil je za zdaj Gospod na neko drugo stezo, na nebeško pot, ki si jo je med nami zaslužil.

Bolnik.

Njemu so poverili tehnično vodstvo podjetja. Dolen in Mali sta bila finanšerja, Vidregar pa posredovalec. Nabavili so si opalograf, kupili fin papir in razne kemikalije. Bregar je prišel na Golnik ter so ga zaprli v samotno sobico pri Maliju, kamor ni imel nikdostopa. Bregar je risal in delal posnetke. Vse je bilo nekam skrivnostno. Mali in Dolen sta dala Bregarju vsak po 1 bankovec za 1000 din in 500 din, plačala pa sta mu tudi še druge izdatke. Hrano je imel Bregar na Golniku brezplačno. Pozneje pa je Bregar oba potegnil na ta način, da je opustil delo in odšel, izgovarjajoč se, da je bil v šenčurskem gozdu napaden od tolovačev, ki so mu pobrali vso imovino.

Državni tožilec g. Bogdan Lendovšek je vse štiri ponarejevalce obtožil zločinov poskusa ponarejanja denarja, Dolena pa še zločinov tatvine v štirih primerih.

Pred malim kazenskim senatom, ki mu je predsedoval o. o. s. dr. Julij Fellahar, so se morali vsi štirje zagovarjati v smislu javne obtožbe. V bistvu so vsi priznali dejanje in krivdo. Izgovarjali so se drug na drugega. Obramba je poudarjala, da ponarejanje ni uspešno, da sploh dejanje ni kazniv, ker so vsi odstopili od zasnovanega poskusa ponarejanja in bi stvar mogoče popolnoma zaspala. Vse je bilo le v pripravljalnem stadiju.

Mali senat je zavzel v tem procesu drugo stališče. Ni niti sprejel naziranja državnega tožila, da gre v konkretnem primeru za poskus ponarejanja denarja, niti ni pritrdil branilec, da je šlo v tem primeru samo za pripravljala dela in za odstop od poskusa, marveč je bil pravnega na-

ŽALNI VENCI

LEPI IN POCENI NASPROTI „UNIONA“ FRANCISKANSKA 3

„ROŽA“

zora, da gre v Dolenovem slučaju za zločinov ponarejanja denarja. Senat je smatral za dognano, da so obtoženci sporazumno denar že izdelali, torej ni ostalo le pri poskusu, samo v prometu ga niso dali. Bili so vsi obtoženci obsojeni zaradi zločina ponarejanja denarja in sicer:

Dolen Jernej poleg tega še zaradi tatvine kolesa na 1 leto in 1 mesec robije ter v plačilo denarne kazni v znesku 2400 din. Bregar Anton, ki je bil že l. 1937 zaradi sličnega zločina obsojen na 10 mesecev robije, je dobil kazni zvišano na 1 leto in 6 mesecev robije ter 600 din denarne kazni. Mali Josip, ki je bil v veliki kokainski aferi obsojen na večjo kazni, na 1 leto in 4 mesece robije ter na 1200 din denarne kazni. Peter Vidregar, ki je bil hkratu z Bregarjem l. 1937 obsojen na 10 mesecev, pa na 1 leto in 8 mesecev robije in 360

stranskimi vodami na ribarske okraje in »Odo- ločba o gospodarskih pasmah kunecev«.

— Po kopeli je uporaba Gregoričevega »Borosanac« poseben užitek. Zahtevajte brezplačen vzorec v drogeriji Gregorič, Ljubljana, Prešernova.

— Pri ženah, ki več let trpe na težki stoli, deluje vsakdanja uporaba naravne »Franz-Josefove« grenke vode, zaužite zjutraj in zvečer po četrtinki kozarca, zelo uspešno. Tudi bolj občutljive pacientke rade jemljejo »Franz-Josefovo« vodo, ker se že v kratki dobi pokaže zelo prijeten učinek.

Ogl. reg. B. br. 8074/35.

— Prijeta tatova motornih koles. Pred nedavnim so doživeli v Domžalah v večernih urah razburljiv prizor. Dva nepridiprava, ki sta se pripeljala na motornem kolesu, sta se ustavila pred gostilno. Eden izmed njiju je pograbil pred gostilno stojče motorno kolo, nakar sta se oba vsak z enim motornim kolesom odpeljala naprej proti Jaršam. Tatvina je bila seveda opažena, zato so takoj začeli zasledovati tatova. Enega so dohiteli. Imel je rdeče motorno kolo, dokim je pravi tat z ukradenim kolesom pobegnil. Posledica srečanja je bila ta, da so tatovega pomagala dobro premislili s fiziološko, vendar se mu je kmalu posrečilo, da je svojim zasledovalcem ušel. Rdeči motor pa, ki so ga dobili zasledovalci v roke, je bil ukraden 3. julija v Ljubljani pred hotelom Soča. Tudi pravi tat v Domžalah ukradenega motokola, ki je bil vreden 8.000 din, se svojega plena ni dolgo veselil. 27. julija je bil namreč v Škofji Loki aretiran 20letni delavec Valentin K. iz Krašnje, ki se je vozil z motokolom, ki je bil ukraden v Domžalah. Pri zaslišanju se je najprej izvijal, nato pa je priznal, da je v Domžalah ukradel motokol in da je bil z njim nje-

Ljubljana, 8. avgusta

Radio Ljubljana

Cetrtek, 8. avgusta: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček vseh zvokov (plošče) do 7.45 — 12 Godalni kvintet Squire (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Poročila — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Deset minut zabave — 20 Slovenska za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 20.30 Kmečki trije — 21.15 Reproduciran koncert simfonije glasbe — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Operetna glasba (Radijski orkester) — Koniec ob 23.

Drugi programi

Cetrtek, 8. avgusta: Belgrad: 21. Narodne pesmi. — Zagreb: 20. Prenos. — Bratislava: 20.40 Slovenske narodne. — Praga-Brno: 19.40 Zab. spored. — Sofija: 19.50 Lahka glasba. — Beromünster: 21. Solistični koncert. — Budimpešta: 21.10 Violina. — Stockholm-Hörby: 21.05 Wagnerjeva opera »Mojstri pevci nürnbergski«. — Rim-Florence-Turin: 22. Piano. — Sottens: 19.30 Strassovski valčki.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49,18 m) 19.40 Poročila v slovenščini — YUF, YUG (19,69 m) 1.55 Oddaja za Južno Ameriko — 3.00 Oddaja za Sev. Ameriko.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20, in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Poizvedovanja

Zatekel se je pes foksterier z resasto dlako, bel s črnimi in rjavimi lisami. Lastnik ga dobi v Ljubljani I, Tržaška cesta 41-I, levo.

krvavi pretepi. Gostilničarji bi morali paziti, da ne spravijo s premočnimi pijanci svojih gostov do razpoloženja, ki lahko povzroči toliko gorja.

* Skrivnostna smrt žene v Ilidži se pojasnjuje. Policija v Dubrovniku je aretirala Cvetka Petroviča iz Zaječarja, ker sumi, da je on tisti mladenič v sivi obleki, katerega sarajevska policija že več dni išče v zvezi s skrivnostno dramo, ki se je odigrala v Ilidži in o kateri smo pred dnevi že poročali. Pred dvema tednoma je namreč prišla v Ilidžo mlajša gospodična v spremstvu starejše gospe v črni obleki, katero je predstavila kot svojo mater. Gospodična je v Ilidži nakupila vse potrebno za pogreb, ko je bila stara gospa še živa. Ko je ta čez noč nenadoma umrla, jo je gospodična že zjutraj dala pokopati v nekem oglu pokopališča. Ko se je pojavila prava hči te gospe v črni obleki, se je ugotovilo, da se je gospodična prijavila pod krivim imenom in da se ne piše Lenka Pejanović, kakor se je vpisala v knjigo, marveč da je Lenka Tijanić, žena policijskega agenta iz Podgorice. Tudi za staro gospo v večerni obleki so ugotovili, da ni mati mlade gospodične, ampak, da je Marija Leni Janković, katero je Lenka pokopala pod krivim imenom in tudi na križ na grobu dala krivo ime. Lenka je izjavila na sarajevski policiji, da je imela stara gospa izvršiti neko skrivnostno poslastico in sicer spraviti z avionom v inozemstvo neki zavoj za nagrado 100 tisoč dinarjev. Ker je policija slutila, da gre za zločin, je dala izkopati truplo rajne Marije Janković. Lenka pa je zaprla. Mladenica v sivi obleki, ki so ga omejali v zvezi s to skrivnostno dramo, Cvetka Petroviča, je dubrovaška policija z močnim spremetvom odvedla v Sarajevo in ga izročila tamkajšnji policiji.

* Bojevit učiteljci. Do nenavadnega ženskega boja je prišlo v banat. Dušanovcu. Učiteljica Slavka Miletić, ki je videla hčerko kmetice Viktorije Marušić, da pase goske, je vprašala deklico, zakaj ne pase tudi svojo mater, ki je največja goska v vasi. To je slišala Viktorija in ker sta bili že dolgo časa sprti, je prišlo do obračunavanja, v katero je posegla tudi druga učiteljica Marija Markov. Obe učiteljici sta premagali Viktorijo in jo vrgli na tla ter začele hoditi po njej. K sreči je to zapazil mož ene izmed učiteljic in je naredil konec boju. Viktorija je precej hudo ranjena. Obe učiteljici sta naznani sodišču, kjer se bo sta morali zagovarjati zaradi svoje bojevitosti.

* V spanju okradena. V neki gostilni v Somboru je bil okraden posestnik Dane Gazdinović iz Petrovgrada. Prišel je v gostilno in ko je popil par čaš vina, je zadremal. V gostilni ni bilo nikogar razen poslodajce Radivoja Selezana. Ko se je Dane zbudil, je ugotovil, da mu je nekdo ukradel listnico s 5.100 dinarji. Policija je aretirala Selezana, katerega so osumili, da je ukradel denar, tembolj, ker je bil že večkrat kaznovan zaradi tatvine. Na čuden način je bil okraden tudi Tošo Sunetić, trgovec iz Lupoglave. Prišel je v Sento, da bi kupil konja. S seboj je vzel 5.300 dinarjev. V gostilni se je seznanil s tremi neznanci, ki so ga povabili, naj gre z njimi na bližnjo prietavo, kjer bo lahko kupil dobrega konja. Bil je že mrak, ko so odšli. Po kratki hoji so neznanci eedli v travo, da bi se odpočili. Sunetić je zapazil, da so njegovi spremljevalci zadremali, pa je tudi on kmalu zaspal. Ko se je prebudil, ni bilo niti neznancev niti njegove listnice z denarjem.



»Halo! Gospoda blagajnika želite? Je pravkar zapustil banko. Vrnil se bo približno čez deset do dvajset let.«

Filmska reportaža zadnjih vojnih dogodkov, posnetih po vojnih P. K. odredov iz prvih in najopasnejših položajev. Predprodaja vstopnic od 11. do 12. in od 15. ure dalje. Danes ob 16., 19. in 21. uri Kino Sloga tel. 27-30.

NOVO! NOVO!

Od Narvika do Pariza

Ljubezen ne zarjavi

Blagajna odprta od 15. ure dalje!

KINO UNION, tel. 22-21 Ob 16., 19., 21. uri

Štirje ponarejevalci denarja obsojeni

Ljubljana, 7. avgusta.

Naivno in nespretno je štirilicna družba organizirala ponarejanje 500 in 1000 dinarskih bankov tam na Golniku. Zadeva datira še izra Velike noči leta 1937 in bi gotovo pršla v pozabiljenje, da niso orožniki letos februarja napravili pri posredniku Jerneju Dolenu p. d. pri Plevelovem na Golniku hišne preiskave zaradi drugih stvari, pa so v neki podstrešni sobi med deskami odkrili dele opalografa in izdelane falzifikate, in sicer 44 komadov po 500 din in 1 komad po 1000 din. Falzifikati so bili prav nestrokovno in nespretno izdelani.

Posestnika Jerneja Dolena, katerega premoženje cenijo na 200.000 din, so aretirali in kmalu nato je bila proti njemu uvedena kazenska preiskava zaradi ponarejanja bankovcev in so bili nato aretirani še trije drugi kompanjoni.

Posestnik v Moravčah Peter Vidregar je posredoval med Toncom Bregarjem, mizarским pomočnikom iz Drtije, ki je bil znan, da zna ponarejati denar, in med posestnikom Dolenom Jernejem in mizarjem Jožetom Malijem, ki bivata oba na Golniku. Pravil je Vidregar, ki je bil v znamenitem ponarejevalskem procesu l. 1934. proti Ivanu Selanu obsojen na 2 leti robije, tovaršiu in znanicu Bregarju: »Vem za dva dobra kompanjona, za dva premožna posestnika, ki bosta dala denar.« Kmalu po Veliki noči 1937 so se vsi štirje sestali v neki gostilni v Domžalah in začeli pogovor o ponarejanju bankovcev. Bregar je bil sporazumen.

dinarjev denarne kazni. Vsi pa v izgubo častnih državljanških pravic za dve leti.

Tone Bregar je kazen sprejel. Ostali so si pridržali tridnevni rok za premislek, prav tako tudi državni tožilec.

— Ob proslavi 40 letnice Vzájemne zavarovalnice v Ljubljani je vodstvo tega zavoda izreklo vdanost in hvaležnost Nj. Vel. kralju, Nj. kr. Vis. knezu namestniku in vsej kraljevski hiši. Minister dvora je nato dostavil Vzájemni zavarovalnici elektronsko pismo: Po najvišjem naročilu mi je čast izreči zahvalo za lepe želje in izraze vdanosti Nj. Vel. kralju, Nj. kr. Vis. knezu namestniku in kraljevski hiši, izražene na proslavi 40 letnice poslovanja Vzájemne ustanove. Minister dvora: Milan Antič.

— Železniška zveza med Hrvaščino in Slovenijo se bodo zboljšale. Na zagrebškem železniškem ravnateljstvu je bila te dni konferenca o novem voznom redu v mednarodnem prometu ne bo nobenih izprememb zaradi vojske. Ker je naš lokalni promet prilagojen na inozemski promet, tudi v lokalnem prometu ne bo večjih izprememb. Edina važna izprememba, ki jo je ravnateljstvo predložilo, bo glede prometa s Slovenijo. Omogočile se bodo boljše prometne zveze od Čakovca s slovenskimi mesti, posebej z Mariborom. Skušali bodo uvesti med Mariborom in Osjeком direktne garniture.

— V Službenem listu kralj. banske uprave dravske banovine od 7. t. m. je objavljena »Uredba o izredni dokladi državnih uslužbencev in upokojevcov, dalje »Uredba o plačilni dospelosti prvega obroka zemljarine za l. 1940.« Odločba o novem naselju Goreljke. »Razglas o razdelitvi Drave od državne meje navzdol do Ptujla a

grabežljive noge. Kmetič nikakor ni bil pripravljen, da bi na ta način tudi še medvedu dajal desetino od svojega ajdinega pridelka. Da se iznebi neljubih gospe in neprostočloveških zbirke, si izmislil zvijačo, pri čemer mu slučaj je povrh prikoži na pomoč. Bilo je ponoči v lepi jeseni. Ob jasnem luninem svitu kmetič zasači kosmatega sančaka sredi zibalože se ajde na strmi nivi. Ne premišluje dolgo, skoči domov po puško, pa sede z njo blizu njive na prežo. Medtem se je bil medved do dobra nasaukal, najedel ajde in napasel; da bi pa po mastni večerji zaužil za dobro prebavo tudi kaj svežega sadija, spleza, zadovoljno godrnjaše, še na bližnjo nizko jablano, pod katero je vprav tisto noč slučajno stala stara dvokolnica, obrnjena z ojesi ob bregu in strmi ozari navzor. Kmetič brž opazi ugodni trenutek ter sproži na slepo, ne da bi bil medveda dobil na muho. Ves prestrašen pri mirnem uživanju svežih jabolk skoči medved, ne da bi bil zadet, z drevesa naravnost na dvokolnico, ki zaradi kosmatinove težje zdrvi z bliskovito naglico po bregu navzdol. Zaman skuša medved v svojem nenavadnem položaju kot kočijaž zavustaviti ali zadržati drda-joče vozilo, sega s svojimi žapami, sedaj resnično se sankajoč na dvokolnici, v naglo se vrteča kolesa, a jih takoj ob strašnem tuljenju vse zlomljene in zmečkane potegne nazaj. Preden se zave, da bi mogoče prav tako skočiti z dvokolnice, strmo-glavi vozilo s kočijažem vred čez rok njive v prepad naravnost med skalovje v bobneči Savinji, kjer ga kmetič drugo jutro ob svoji razbiti dvokolnici najde mrtvega.

Tudi Solčavei še pripovedujejo o medvedih, ki so nekoč gospodarili v njihovih planinah in tam nadlegovali črede na pašah. Njihova pripovedka o

medvedu in biku močno spominja na slične pripovedke, ki so še doma med koroškimi Slovenci in severnih Karavankah. To je naravno, kajti Solčava je do najnovejšega časa bila v najbližjih stikih s spodnjo Koroško, medtem ko ji je solska pri takojmenovanju »Iglje« zapirala pot ob Savinji nizdol. Živina s Tolstege vrha se je nasla pod Rodulho. Ko se ji približa medved, da bi si izbral svoj plen, plane proti njemu iz črede močan domači bik, ga porine do debelega bližnjega mecesna ter ga z vso silo tako dolgo tišči ob deblo, da medved pogine, ne da bi to bil bik opazil. Bik popusti čez neka časa in težko medvedovo truplo začne počasi polzei ob drevesu k tlom. Bik misli, da je medved še živ. Še z večjo silo ga pritiska ob deblo in ga tišči tako dolgo, da se sam mrtev zgrudi na tla.

Medvedi so se najdalje zadrževali v Luški Beli. Tam je doživel g. župnik Crepišek l. 1850, ne-ljub dogodek. Zjutraj rano krene na prežo medveda. Bilo je še hladno in se slišne ob neko skalo, to pa tik medvedjeva brolga. Ni pa vedel, kje medved počuje. Naenkrat se skobacha medved iz svojega brolga, g. župnik se potuhne, kot bi bil mrtev, kar ga reši, da ga medved ni napadel.

Na zidu verande pri župnišču v Luči je še pred leti kazala slika, kako se slika g. župnik, tik zraven njega pa preplašen zajec, ki se je zatekel v varstvo pred medvedom h g. župniku.

Dandanes samo še imena Medved, Medveček, lepa gora Medvedjak ter razne Medvedje jame spominjajo na čase, ko so se po tedanjih obširnih gozdovih in gorah ob gornji Savinji še sprehajali prijazni, a nerodni medvedji podplatači.

Dr. Fr. Mišič.

LJUBLJANA

Ptički v Tivoliju

so vsem pri srcu in o njih ter o vererih imamo že prav čedno literaturo. Bibliografija Tičistana je gotovo zabeležila tudi pred kratkim objavljeno priložbo, da je v Tivoliju vedno manj ptic pevč, češ, da jih ljudje brezsrčno love in potem mučijo v klekah. Strah in ljubezen imata pa večkrat velike oči, saj drugi prijatelji ptic in vererih pripovedujejo, da je v Tivoliju že vse živo krotkih živalic. Tja do večne poti so nasadi in gozdovi proglašeni za narodni park in mestna uprava, ki je proglasila vse to zemljišče narodni park ter v njem prepovedala tudi vsakršni lov in se etem odpovedala čednih dohodkov, tudi vseeno skrbi, da na zaščitenem ozemlju nikdo ne lovi niti divjadi niti ptic niti drugih živali. Enako pa nikdo ne sme uničevati rastlinstva. Društvo za varstvo ptic pevč mestni vrtnarji po-živovalno pomaga pri varstvu ptic pevč in je lani kupilo spet 30 valilnic za ptice pevč, da so imele dosti prostora za nov zarod. Po tivoljskih nasadih in drugih mestnih in privatnih nasadih in vrtovih je društvo za varstvo ptic pevč porazdelilo tudi polno krmilnic, da so ptički varni tudi v najhujši zimi. Mestna občina društvo podpira in prebivalstvo skrbi, da je v krmilnicah vedno dosti krme. Mestni olepševalni odsek enako skrbi za lepoto naših nasadov in gozdov ter varuje vse živalstvo in rastlinstvo s prav enaki stroški za razne naprave. Mestna občina Ljubljana pa podpira tudi vse podružnice Sadržarskega in vrtnarskega društva, ki koristne ptice kot svoje najmarljivejše pomočnike pri zatiranju vrtnih in sadnih škodljivcev pomagajo varovati z največjo verno, da danes v Ljubljani skoraj ni več vrta brez krmilnice in brez valilnic. Vse naše živalstvo in rastlinstvo pa noč in dan varujejo policijski stražniki, zapriseženi mestni gozdni in poljski čuvaji ter mestni pazniki javnih nasadov, razen teh uradnih organov pa tudi vse dobrosrčno ljubljansko prebivalstvo. Minuli teden je mestna vrtnarja dala ustreliti spet 4 skobce-ptičarje in letos je končalo že 9 teh nevarnih roparjev. Prirodoslovje na pa uči, da imajo roparice svoja lovišča rajonirana in kakor strel izprazne n. pr. tivoljsko lovišče, mati priroda takoj že sama poskrbi za nadomestilo in pošlje v lovišče drugega roparja. Tudi podivjanih mačk ni več v našem tivoljskem narodnem parku, ker med mačkami ni tako zvite in prekanjene sovražnice ptičkov, da bi je ne odpihnila uradna puška. In kakor priroda sama skrbi za red ter varuje tudi roparice, tako ščiti tudi druge sovražnice ptic. Spet nam bodo prirodoslovci povedali, da so ljubke, razposajene vererice krvoločne sovražnice majhnih ptičkov. V Tičistanu in okrog njega sta pa dva tabora: ta za vererice — oni za ptičke. Oba tabora varujeta svoje ljubljence in v teh nevarnih časih si mestno poglavarstvo ne upa dati povoda za nove boje. Zato bo mestno poglavarstvo sporoča vsem prijateljem ptic in vererih, da prepušča varstvo njih ljubljencev modri prirodi in prej naštetim organizacijam ter uradnim organom, predvsem pa srčni kulturi občanov. Besedo imajo varuhi srčne kulture!

II. javni telovadni nastop

Fantovskega odseka in Dekliškega krožka Ljubljana — Moste bo v nedeljo, 11. avgusta, — Igra godba dravske divizije.

1 Dečki iz banovinskega Mladinskega doma v Kaštelu Stafilicu, se vrnejo v Ljubljano v soboto, 10. avgusta z brzovlakom ob 9.23 zjutraj. — Prosimo, da jih svojci pričakajo na glavnem kolodvoru.

1 Prosvetno društvo Ljubljana-mesto priredi v nedeljo, dne 11. t. m. skupni izlet vseh odsekov v Iški Vinjari. Odhod iz Ljubljane ob 8.30 zjutraj izpred Mestnega doma. Prijave sprejema trgovina A. Sfiligoj, Ljubljana, Franciškanova ulica.

1 O Peruzijevi cesti smo pred kratkim čitali, da je pozabljena in tako nasuta, da ni mogoče izpeljati voza iz nasipa. Gramoz bi bilo seveda treba zvaljati, toda mestno cestno nadzorstvo nam poroča, da je popolnoma drugega mnenja. Zaradi vednih popravil vodovodnega omrežja je cesta res zelo mnogo trpela in jo mestno cestno nadzorstvo popravlja že od 15. julija. Na novo nasuta cesta pa ne more takoj postati gladka kot miza, ker na tej mehki cesti po močvirju ni mogoče rabiti cestnega valjarja, saj bi težki valjar poškodoval v menki zemlji položeno vodovodno napeljavno. Ker bi cevi puščale vodo, bi mestni vodovod spet moral cesto prekopati, da popravi vse napake. Ker torej s težkim cestnim valjarjem na Peruzijevi cesti ni mogoče delati, so delavci mestnega cestnega nadzorstva debelejšje kamenje že razbili in ga bodo še razbijali ter zagrabili, še bolj zgladi bo pa cesto promet. Naposled pa moramo povedati, da je mestni vodovod valjanje te ceste prepovedal, da prebivalstvu ob cesti obvaruje vodovod.

1 Avtobusni izlet na Gorenjsko čez Brezje, Bled, Bohinj do slapa Savice priredi Prosvetno društvo Trnovo v nedeljo, 18. avgusta. Prijave se sprejemajo do 14. avgusta v društvenem domu, Karunova ul. 14 od 7-9 zvečer. Prijavite se pa lahko tudi v pisarni trnovskega župnišča.

1 Bolničarji in bolničarke društva Rdečega križa v Ljubljani, ki niso prejeli vabila za ponedeljek 5. t. m., naj se javijo v sobi na Starem trgu št. 19 v četrtek 8. t. m. od 18 do 20. Zelo važno sporočilo. — Načelnstvo.

1 Velika tatvina jute. Pred nedavnim so odkrili pri trdnici Tržan na Kongresnem trgu veliko tatvino jute. Iz skladišča je izginilo 16 bal prvovrstne jute, ki je v zadnjem času močno poskočila v ceni. Jute ne uporabljajo pri nas le za vreče, ampak tudi za podlogo pri tapetirskih delih, zaradi česar je veliko povpraševanje po nji. Policija je v zvezi s to tatvino napravila obširno preiskavo pri raznih sumljivih tičih in je pri nekaterih tudi našla doslej vsega skupaj tri velike bale jute. Vseh 16 bal jute pa je bilo vrednih 12.000 din.

1 Pri saprtju, motnji v prebavi — vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravnega »FRANZ-JOSEF« grenchica.

1 Tatvine koles se množe. Zadnja dva dni je ljubljanska policija prejela prijave o petih ukradenih kolesih. Tako je bilo ukraden 1000 din vredno kolo na Starem trgu Korizkyu Rajku izpred kavarne Vospernik. Izpred gostilne Keršič v Kavškovi ulici je bilo ukraden 1000 din vredno kolo znamke »Dürkopp« mehaniku Ivanu Jurjevčiču. — 900 din je bilo vredno kolo znamke »Peugeot«, ki ga je nekdo odpeljal iz dvorišča palače Gospodarske zadrugne banke Antonu Molku. Izpred gostilne Stražišar v Pokopališki ulici pa je bilo ukraden Antonu Frantarju 800 din vredno kolo znamke »Naumann«. — 500 din je bilo vredno kolo znamke »Pat«, ki ga je izpred gostilne Jelačin ukradel nekdo Francu Zrinšku. Kakor je videti, so večinoma žrtve tatov kolesa tisti, ki vedrijo v gostilnah, kar dokazuje, da so kolesarski tatovi dobri psihologi.

MARIBOR

Mariborske otroke cepijo proti davici

Vsak dan je na vrsti okrog 400 otrok. — Vsega bo cepljenih 2500 otrok.

Maribor, 7. avgusta.

Mariborske družine, ki imajo otroke v starosti od 2. do 12. leta ter so jih svojega rojstva priglasiše za evakuacijo potom mestne občine odnosno odbora za zaščito otrok, so dobile poziv, da morajo dati te otroke cepiti proti davici. Pozivi so skrajša povzročili v družinah precej razburjenja, saj do sedaj pri nas obvezno zaščitno cepljenje proti davici ni v navadi, starši pa so se kmalu pomirili, ko so spoznali, da je takšno cepljenje samo v korist njihovih otrok.

To zaščitno cepljenje se je začelo v ponedeljek ter bo trajalo do sobote. Vrši se vsak dan od 8. do 10. ter od 15. do 17. ure v telovadnici dekliske mešanske šole na Slomškovem trgu. K cepljenju je pozvanih vsega skupaj 2500 otrok. Pozive je razposlal mestni zaščitni urad, cepljenje pa izvršuje mestni fizikat, kateremu pomaga še zdravstveni dom pri tem poslu. Cepljenje tolikoštevilna otrok v teku enega tedna namreč ni šala. Vsak dan pride k cepljenju povprečno 400 otrok, tako da imata dva zdravnika, ki sta s tem zaposlena, polne roke dela, prav tako pa je to naporen posel tudi za zaščitne sestre in uradnike, ki vodijo evidenco. V telovadnici omenjene šole je sedaj od ponedeljka vsak dan pravi otroški direndaj. Neprestano prihajajo in odhajajo matere s svojimi otroci, ki se pri cepljenju kaj različno zadržijo. Nekateri so korajžni ter gredo smeje pod zdravnikovo iglo — cepitev se vrši z vbrizganjem zaščitnega seruma v ramo, drugi pa imajo bolj plašno srce ter planejo že pri vstopu v dvorano in jok, tako da jih mamicke komaj pripravijo do tega, da jih zdravnik lahko cepi. Cepljenje se mora po treh tednih ponoviti, da je uspešno.

Pozivu mestnega zaščitnega urada se odzovejo skoraj vsi starši, ki se nahajajo z otroci v mestu. Je pa sedaj v času počitnice veliko otrok, ki so s starši ali sami odsotni, pa se bo cepljenje moralo za te na jesen še ponoviti. K cepljenju pa pripeljejo otroke sedaj tudi starši, ki niso bili pozvani, ker se niso priglasiše za evakuacijo. Uvideli so pač, da je dobro, če dajo svoje otroke zaščitni pred nevarno morliko, ki zahteva med mladino toliko žrtv.

1 Praznik frančiškanske župnije bo v nedeljo, 11. avgusta. Ta dan bodo obhajali 40letnico, kar je škof Napotnik blagoslovil novo frančiškansko cerkev. Ob tej priliki bo prevzvišeni gospod škof dr. I. J. Tomazič imel dopoldne ob pol desetih slavnostno pridigo, ob desetih pa slovesno službo božjo. Popoldne ob 15. uri pridiga in slovesne večerice. Večerni blagoslov bo ob 19. s pridigo in litanijami. Pri slovesnosti bodo sodelovala vsa župnijska cerkvena in prosvetna društva.

1 Občni zbor »Vzajemnosti«, društva duhovnikov lavant, škofije bo 19. avgusta in ne 9. avgusta.

1 Skupne duhovne vaje za duhovnike lavantinske škofije bo letos vodil g. bogoslovni spiritual Anton Kar. Vršijo se v dneh od 19. do 23. avgusta v prostorih Dijaškega semenišča v Mariboru. Prijave naj se pospešeno naslovijo na kn. šk. ordinarijat. To velja zlasti za duhovnike, ki imajo glede stanovanja posebne želje, da jih bo mogoče upoštevati. Začetek duhovnih vaj je 19. avg. ob 18.

Jesenice

Letovanje jeseniških otrok v Dolenjskih Toplicah se je v polno zadovoljstvo prav posrečeno izvedlo in zaključilo. Vse stroške je velikodušno kri- la jeseniška mestna občina. Drugi del otrok bo šel na počitnice na Sušice pri Novem mestu. Odslo bo petdeset odnosno šestdeset otrok, ki so najbolj potrebni, da se okrepe zdravje. Za to letovanje je na- kazal Higijenski zavod iz Ljubljane 15.000 din, orga- nizira ga pa mestna občina. Odhod je predviden za petek, dne 9. avgusta in bodo 21 dni pod učiteljskim vodstvom brezskrbno uživali prostost v solčni Do- lenjski.

Kino Krekov dom predvaja operetna superfil- ma. V soboto ob pol 9 zvečer »Gusarska simfonija«, v petek ob pol 9 »Seviljski brivci«. Dodatek in še kaj.

Rečica ob Savinji

Dne 6. avgusta so pokopali v Rečici ob Savi- nji g. Jeraja Franca, p. d. Felicijana; posestnika v Nizki. »Tega moža pa je res škoda«, tako so go- vorili ljudje, ko so slišali o njegovi smrti. Res je bil rajni mož na svojem mestu in malo mu je ena- kih v naši fari. Skozi in skozi vnet za verska in narodna načela, katera je znal, če so razmere tako nanesle, tudi odločno zagovarjal. V njegovi hiši, ki je znana daleč naokoli, si našel med nabožnimi časopisi in tedniki tudi »Slovenca«, katerega zve- st naročnik je bil rajni. Veliko dobrega je etoril za lano cerkev in zanj tudi mnogo žrtvoval. Dolga leta je bil odbornik Hranilnice in posojilnice v Re- čici ob Savinji. Rad je pomagal, kjer koli je bila potreba, zato ni čuda, da ga je na zadnji poti spremljalo toliko ljudi, kot se jih v Rečici malokdaj vidi. Počivalj v miru, blaga duša! Zalujoci naše iskreno sožalje!

m Ljudski oder v Mariboru sporoča, da za da- nes napovedani sestanek odpade. Pač pa se bo vršila vaja za »Koroško rožo«. Ljudski oder snuje svoj lastni orkester. Kdor bi želel pri orkestru so- delovati, naj se javi v soboto, 10. avgusta popol- dne od 4 do 7 na odru, vhod iz Franciškanove ulice, skozi ograjna vrata.

m Ravnateljstvo učiteljske šole, sester v Mari- boru sporoča, da sme po novem odloku ministra prosvete sprejeti v 1. letnik 35 učenec. Nekaj mest je še praznih, ker notranje gojenke niso zasedle vseh mest. Prošnje za sprejem je vložiti do 15. avgusta in morajo biti kolkovane z 10 din. Pri- ložiti je spričevalo o nižjem tečajnem izpitu, od- nosno o izvršenem izpitu z odličnim ali s prav dobrim uspehom in krstni oz. rojstni list. Dne 28. avgusta naj se vse prošilke zjutraj ob pol osmih javijo v zavodu, 1. letnik, kjer bodo dobile nadalj- nje informacije.

m Umrla je v Delavski ulici 14 soproga skla- diščnika dr. žel. v pokoju gospa Ivana Mastna- kova, stara 69 let. Naj v miru počiva, sorodnikom naše sožalje!

m Uprava splošne bolnišnice v Mariboru spo- roča, da je novi rentgenski terapijski aparat, ki ga je dobavila Jugoslov. Siemens, montiran in v obra- tu ter da se bodo odslej vršila vsak dan od pol desetih dalje v rentgenskem inštitutu obsevanja.

m Plemenit dobrotnik je za številno viničar- sko družino v St. Rupertu v Slov. gorah in za družino ubogega krojača v Podovj daroval po 100 dinarjev. Priporočamo v posnemanje!

m Spet plašijo ljudi z novo neumnostjo. Po Mariboru gre že nekaj dni govorica, da bodo v kratkem prišli slinč, kot so zdaj brezmesni dnevi — tudi trije dnevi brez kruha na teden. Do- bijo se med Mariborčani številni bedaki, ki vse sveto verujejo ter nasledajo zlobni govori in je še sami širijo. Ljudje ne pomislijo, da si vse take govorice sproti izmišljujejo naši nasprotniki, samo da bi vedno znova širili med prebivalstvom neza- dovoljnost ter bi bolje uspevali s svojo propagando.

m Zaključek tečaja za industrijske gasilce je bil v torek zvečer. Kakor znano, je priredila ga- silska župa v Mariboru poseben tečaj, na katerem se je izvežbalo več sto industrijskih delavcev v gasilstvu, da bodo lahko sodelovali v tovarniških požarnih brambah, ki se bodo sedaj organizirale. Zaključek je bil na verandi pivovarne Union. Vodja tečaja, starešina gasilske župe ravnatelj Pogačnik je med gosti pozdravil zastopnika poveljnika me- sta polkovnika Kilerja, okrajnega glavarja dr. Šiško, zastopnika okrajnega glavarja za Maribor desni breg dr. Vrstovška, policijskega predstoj- nika Kosa, zastopnika mestnega župana ravnatel- ja Rodoska in predstavnika gasilske zajednice in- spektorja inž. Dolenca in nekatere mariborske industrijalce. Poveljnik mariborske gasilske čete Franjo Kramberger je navedel potem zanimive sta- tiistične podatke s tečaja, potem je govoril še za- stopnik župana ravnatelj Rodoske, v imenu tečaj- nikov pa se je zahvalil inž. Copic. Na koncu so razdelili spričevala.

m Obrtno nadaljevalna šola v Mariboru bo vpisovala obrtne vajence in vajenke iz Maribora in okolice na mestnem poglavarstvu od 11. do 22. avgusta (ob delavnikih od 10 do 12 ure, ob ne- deljah od 9 do 11. Javiti se morajo brezpogojno vsi še ne 18 let stari vajenci in vajenke (pomoč- niki in pomočnice), ki obrtne šole še niso do- vršili. Pri vpisu plačajo običajno vpisnino. Za- četniki prinese s seboj krstni list in zadnje šolsko spričevalo.

m Kazen za lahkomišelnost. Mariborski kazen- ski senat je sodil v torek dopoldne tri grešnike, ki so se znašli na zatožni klopi zaradi zločina po zakonu o zaščiti države. Ernest Bajc, 35 letni ita- lijanski državljan je bil obsojen na 1 leto in 3 me- sece strogega zaporu ter trajen izgon iz države, 26 letni Henrik Koler iz Gor. Radgone je dobil 1 leto strogega zaporu, 37 letni Andrej Van s Po- brežja pri Ptuj pa bo sedel zaradi svojega dolgega jezika in vneze za tujo propagando 8 mesecev v strogem zaporu.

m Zaradi raznih tatvin se je včeraj pred ma- riborskim sodiščem zagovarjal 28 letni delavec Ivan Zunkovič iz Limbusa. Antonu Janku, v ka- terega hiši je stanoval, je ukradel 1800 dinarjev gotovine in raznih drugih reči v vrednosti 3200 di- narjev. Obsojen je bil na 1 leto in 6 mesecev ro- bije ter na izgubo častnih pravic za tri leta.

m Vlom v trafiko. V noči od 31. julija na 1. avgust je bilo vlomljeno v trafiko Antonije Po- tre in Pobrežje. Vlomilec je iz trafike odnesel celo zalogo cigaret, kolkov in vžigalic v vrednosti 2650 dinarjev. Dolgo niso mogli ugotoviti, kdo da bi bil ta vlom izvršil. V zvezi z neko drugo tat- vino pa sedaj izgleda, da so našli krivca. Ana Fi- ris iz Sp. Dobrave je namreč orožnikom javila, da je pri njej nekaj časa stanoval neki Ivan Mohor- ko, ki ji je pri nenadnem odhodu pokradel pe- riila v vrednosti 300 dinarjev. Orožniki, ki sedaj tega Mohorka iščejo, sumijo, da je izvršil tudi v- lom v Potrčevu trafiko. Mohorko je moral biti od neke strani obveščen, da ga orožniki iščejo, ker se sicer ne bi tako skrival.

Celjske novice

c Planinsko slavo na Okrešlju. Savinjska po- družnica TK Skale bo v nedeljo proslavila 10 letnico svojega obstoja. Ob tej priliki bo na Okrešlju ve- liko planinsko slavo. Ob 10. dopoldne bo opravil solčavski novomašnik g. Roblek na prostem spomin- sko sveto mašo. Kakor smo zvedeli, se bodo slav- nostnega zborovanja udeležili tudi ljubljanski in jeseniški Skalaši in planinci, zastopniki SPD in prav gotovo tudi mnogo prijateljev savinjskih pla- nin. Zanimanje za to slavo raste bolj in bolj in bo gotovo prava manifestacija skalaške in planinske misli.

c Naknadni sprejemni izpiti na gimnaziji. Na drž. realni gimnaziji v Celju bodo po odloku pro- svetnega ministertva letos izjemno še sprejemni iz- piti za učence in učenke, ki so bili pri sprejemnih izpiti v juniju odklonjeni in tudi za one, ki iz zdravstvenih razlogov niso mogli v juniju delati sprejemnega izpita. Prošnje je treba predložiti rav- natelstvu do 25. avgusta. Izpiti bodo 27. t. m. od 8 zjutraj dalje.

c Zadnja pot Zinke Repnik. Včeraj popoldne so položili k večnemu počitku na okoliškem poko- pališču pokojno soprogo mestnega svetnika in že- lezniskega uradnika Zinko Repnikovo. Pogreb je pokazal, da je bila pokojna zelo priljubljena. Na zadnji poti so spremlili pokojno tudi zastopniki celj- ske mestne občine in mestni svetniki ter prijatelji Repnikove družine. Naj rajnika v miru počiva!

c Za avtobusni izlet k proslavi desetletnice Savinjske podružnice AK Skala, ki bo v nedeljo, 11. avgusta na Okrešlju, je še nekaj mest prostih. Prijave sprejema Anton Dobrotinšek, Celje, Glavni trg.

c V nedeljo bo priredila vojaška godba 39. p. p. na Anakem vrhu koncert. Vabimo Celjane in okola- čane!

c V celjski bolnišnici je umrla 40letna služkinja iz Kozjake Izavec Matilda. Naj v miru počiva!

c V četrtlek zvečer ob 7. je v Delavski zbornici v Celju seja sosveta.

c Zamude vlakov so vedno bolj pogoste. Vlaki prihajajo v Celje včasih celo z enournu zamudo. Avtopodjetja se pritožujejo, da zaradi tega ne mo- rejo v redu vzdrževati zvez z letovišči in planinski- mi predeli Gornje Savinjske doline. Ni nam treba posebej poudarjati, da je tujski promet letos že itak manjši kot druga leta, zato bi se morali tudi na take smalenkosti bolj ozirati. Turisti, ki prih- ajajo iz južnih predelov naše države, se mnogokrat znajdejo v sitnem položaju in se pritožujejo nad takimi prometnimi razmerami.

c Kakor v starih časih... Ze mnogo ljudi se je oglasilo v našem uradništvu in prosilo, naj na kak način protestiramo proti nelepi navadi, da v zgo- dnjih jutranjih urah gospodinje in služkinje iztepa- jo na ulico posteljnino in preproge. Tako je videti, da je delo cestnih pometačev nesmiselno, saj je v zraku kljub temu še preveč prahu. Potrebno bi bilo, da bi tudi merodajni organi posvetili temu malo več pozornosti.

c Znamenita Nostradamusova prerokovanja do- bite še v podružnici »Slovenca« v Celju, Alekan- drov trg 6 (nasproti kolodvoru).

c Desno roko si je zlomil nad zapetjem 35-letni zidarSKI pomočnik Rudolf Martin v Sv. Petru na Medvedovem selu. Pripeljali so ga v celjsko bol- nišnico.

c V Grajski vasi pri Gomilskem je padla 72- letna prevzličarica »Drča Neža« in se poškodovala levo nogo v gležnju. Zdravi se v celjski bolni- šnici.

c Včeraj smo poročali o 18letnem Ivanu V., tovarniškem delavcu iz Zagrada pri Celju, ki je ukradel v nečem stanovanju nekaj manj kot 6000 dinarjev. To poročilo popravljamo v toliko, da Ivan V. še ni star 18 let, ampak je v 18. letu in da se dosedaj še ni nahajal za »zamreženimi okni«.

Šoštanj

V našem mestu zbujajo precej zanimanja objavi- ljena dražba, ki se bo vršila 9. in 10. t. m. pri raznih davčnih zastankarjih. Na »programu« je velika iz- bira radio-aparatov, raznih ur, šivalnih strojev, gla- sov, manufakturno blago, moške obleke, motorno kolo, pisalni stroj, lovska puška, biljard ne manjka, pa tudi vina, avinj, konj, tesanega in rezanega lesa. Izbira je torej velika in vsakovrstna za vsako rabo in potrebo. Interesenti ste vabljeni, pridite in ku- pite!

Slovenska Krajina

Mura zahtevala svojo žrtev. Strežnik soboške bolnišnice g. Vučko Ivan, doma z Gornje Bistrice, je bil poklican na orožne vaje, ker pa je nekaj bo- lehal, je bil poslan za nekaj dni domov. Doma se je šel z ženo kopat v Muro. Toda Ivan je vedel, da je Mura nevarna ter zelo mrzla, zato se je hotel samo pošteno umiti. Stopil je v vodo, ki mu je se- gala samo do pasu. Zeno in druge kopalce je na- potil v stran, da bi se tako lahko dobora umil, to pa je bilo za njega usodno. Med umivanjem ga je prijel krč, ki je vrgel v vodo, da je utonil, ne da bi mu mogli priti pravočasno na pomoč. Zapušča užaloščeno ženo in dveletnega sinčka ter svojega osemdesetletnega očeta, katerih hranitelj je bil. Naj v miru počiva!

Nova maša se je brala prvič v novo ustanovlje- ni župniji Kuzmi. Novo mašo je daroval kapucin g. Salaj Kerubin ob navzočnosti zelo velike množice ljudstva ter ob asistenci številne duhovščine. Novo- mašniku je pridigoval dekan iz Turniške gosp. Jerič Ivan. Novomašnika so počastili s svojo navzočnos- to tudi mali križarji iz Celja, ki so domače slavje povzdignili s svojim lepim petjem s spremljavo har- monike.

Melinci

Melinci so obmurska vas. Ta lega je v zve- zi z mnogimi neveselostmi zaradi pogostih po- vodnj. Kljub mnogim intervencijam pri upravi je ostala vas in njena zemlja nezavarovana. Ta- ko je ob povodnji l. 1937 Mura odnesla celih 15 oralov najboljših orne zemlje in travnikov. To pomeni za vas, ki itak ni bogata, veliko ma- terijalno škodo. Mnogi vaščani so v neposredni nevarnosti, da jim bo Mura odnesla zemljo z domačijo vred, saj jim dere že tik pod okni. Zasile jez, ki so bili zgrajeni po povodnji 1937 leta, voda vztrajno in hitro ruši ter od- naša. Zato bi bili Melinci banskim upravim zelo hvaležni, če bi jih s temeljito regulacijo Mure na tem sektorju enkrat za vselej rešila skrbi, kaj bo z njihovo zemljo, če bo Mura nadalje- vala svoje uničujoče delo.

Litija

Dva železna nosilca za električni vod so posta- vili pretekli teden. Prvi stoji na Ponovičah, drugi pa na nasprotni strani Save, na Bregu. Nosilca sta težka po 4300 kg, visoka pa sta 29 metrov. Razpe- tina znaša okrog 350 m. Ko so delavci in kmetje s konji vlačili žico po travnikih in poljih so na- pravili nekaj škode. Zupanstvo v Litiji pa je takoj imenovalo komisijo, ki je škodo ocenila in bodo dobili prizadeti kmetje povrnjeno škodo.



Slika berlinske ulice ob priliki Hitlerjevega prihoda v nemško prestolnico.

KULTURNI OBZORNIK

Juš Kozak: Maske

Za Šempetrom in Celico nam je sedaj napisal Juš Kozak do sedaj svoje najboljše in najznamenitejše delo z naslovom *Maske*. To je knjiga, ki vsebuje zbirko najraznovrstnejših novel, deloma že objavljenih v posameznih razdobijih od leta 1929, dalje v *Ljubljanskem Zvonu* in drugod, deloma napisanih nalašč za samo knjigo. Petnajst novel je vsega skupaj. V vsaki izmed njih nam duhoviti pisatelj pokaže kako masko, ki jo je snel z živga ali mrtvega človeka, vse to pa z edinim namenom, da jo pokaže — živemu človeku. Že v posvetilnih besedah knjigi nam odkrije ta svoj namen, češ:

»Zemlja, časi, ljudje in naša doživetja umirajo, mi jim snemamo maske...«

Z Očeto vožnje. Na pokopališču jo na njegovem grobu v duhu gleda. Pa vidi v nji še svojo in masko takratnega ljubljanskega župana — Tavčarja. Njegov oče je bil veren pripadnik Tavčarjeve politične stranke in obenem moža, s katerim je omahnila v grob samozavestna, simbolna glava malomeščanskega liberalizma. In da je maska popolna, na koncu refleksi: »...naše politično prepričanje je samo še — upo...«

Druga maska je med najlepšimi v vsi knjigi: v Letečem angelu opisuje pisatelj prve dečkove erotične doživljaje, ko mu je bilo komaj deset let, nagnjenje do deklice Eli, nastopajoče v cirkusu na visokih trapezih. Pa je s cirkusom odšla tudi Eli Spiridonova: »Ni in ne bo vedela, da je v otroškem srcu razpaljena neutešna hrepenenje, ki ne ugasne — do groba.«

V Dvojnem obrazu nam še zmerom opisuje dečka — Kalist mu je sedaj ime — kako je očetu kradel, sprva tudi lagal, a končno svoj greh priznal. Ko se je kasneje Kalist zavedel očetovih besed, je spoznal, da ga je oče mrzil prav zaradi dvojnega obraza.

Prelepa je tudi novela o Tuji ženi Agati, ki je, doma na Koroškem kakor tudi onstran morja, ljubljena samo zaradi svoje ženske lepote, a prave in globoke duševne ljubezni ji moški niso nikdar izkazovali. In prav tako ljubezen je želela od Andreja Polajnara, ki se je kot vojak ustavil za nekaj dni v vasi na Koroškem, kjer je tedaj Agata živela. Ta novela je visoka pesem brezstrastni ljubezni med možem in ženo, ki je zahtevala od Andreja velike zadržanosti in odpovedi.

Ker pa je vsa knjiga od čustva zmerom napeljana na razumsko razmišljanje in razpravljanje o svetu in pomenu človeškega življenja, se mi zdi, da je glede na to središčna novela v vsi knjigi Pogovor s kritikom-etikom. V nji izpoveduje pisatelj svoje mnenje o umetnosti in njenem namenu. Odločno zavrača mnenje, da bi bila umetnost sama sebi namen in da umetnost mora biti netendencna. To mu je absolutna zmotna glede umetnosti. Vendarle pa se z vsi odločnostjo zavzema za svobodo umetniškega ustvarjanja, saj pravi: »Umetnikova svoboda ne sme poznati nobenih idej, ne etičnih vezí. Prost vsakega nazora, vsakega miselnega sistema, vsakega egoizma, čisto umetniško resnično dojamemo in doživljamo — tuje življenje.« Zavrača pa tako imenovano tendenčno umetnost, ki je brez vsakega stvariteljskega duha. Prav tako odklanja alternativno: Kristijan ali umetnik. Plevel tendenci v umetnosti pa trebi prav tako, kakor se upira v življenju vsakemu dogmatizmu, verskemu, fašističnemu ali državnemu. Tudi mu svobodoumnost ni toliko odpor zoper dogmatizem, kolikor bolj samosvoje iskanje osebnosti, zato tudi zavrača zoper cerkev in katolištvo organizirani materializem in se zavzema za resnično izbrano miselnost in svetovni nazor.

Dve noveli sta v knjigi vzeti iz živalskega sveta, prav za prav iz odnosa človeka do živali. To sta Muni in Passer domesticus, prvi domači muček, drugi udomačen vrabec. Seveda pa tudi v njih najdemo vse polno razmišljanj in modrovanj o življenju, zlasti o umetnosti in socialnem vprašanju.

Morda najgloblja so Neljuba pisma. V njih namreč blodi pisatelj za neznanim. Bori se zanj, doživlja vstajenja in padce, v njih vidimo tako rekoč ves razvoj njegovega človečanstva. Ob zaključku novele ga vidimo, kako opazuje dve procesiji: prva je nočna procesija tisočev mož in mladeničev, ki imajo vsi v rokah goreče bakle, druga pa se je zbrala iz sužnjevi in trpečih prvih kristjanov, kmečkih puntarjev in krivovercev, revolucionarjev in še nešteti drugih, ki se verujejo v zmago človečanske pravice. Tedaj je pisatelj prešinila velika življenjska radost. Zapustila ga je občutje samote in kmalu se je zavedel, da koraka s temi množicami skozi temne ulice novim svitom naproti...

Pomembna je tudi Georgesova, ki ima dva dela, tostranska in onostranska. Zadnja maska tega »šaljivega pevca« je posebno originalna, kajti v nji se razgovarja pisatelj z zagrobnimi prebivalci o raznih načinih smrti in življenja.

Tudi idil ne manjka med temi maskami. Tako je Bohinjski pastoral. V nji nam opisuje sicer zares preprosto in idilično življenje v tem prelepem kotu slovenske zemlje, a tudi že vanj sega iz mesta in sveta pokvarjenost in izdajstvo. Tudi tu govori pisatelj po Balantu na preprost in naraven način o najglobljih življenjskih vprašanjih.

V Zimski fata morgani nas pisatelj popelje v zlato Prago in nam v nji opisuje živ-

ljenje bratskega slovanskega naroda. Tudi tu srečamo mnogo pisateljevih duhovitih domislekov.

Posebne vrste med maskami je Plinska maska, skozi katero gleda pesnik na problem svobode in pokoršine in oblasti, vse to pa v luči smrti, v luči čudnih sanj, ki te popeljejo v onostranstvo, kot je vodil Vergil pesnika v Divini Komediji...

Da je zgradba mask tudi nekako arhitektonsko dovršena in popolna, se ob koncu vrne mo tja, od koder smo izšli: v Ljubljano in na njeno pokopališče. Zadnja maska nosi naslov Rodno mesto in ima več poglavij s posebnimi podnaslovi. V njih obuja pisatelj mladostne spomine na rojstno mesto, zlasti na Šempeter in na Grad, vživi se pa tudi v slovensko zgodovino, v dobo reformacije, potem pa zopet posveti v mlado sodobno družbo, katere masko nam odkriva po najraznovrstnejših ljubljanskih gostilnah. Tu se govori o samih goljufijah, zakonskih nezvestobah, splevih, cinizmu, korupciji in laži. Iz vsega tega se pisatelj reši v smrt, rekoč: »Smrti sem poskušal ubežati in sem zagledal našo masko. Življenje je vodnjak in mi smo arestanje, ki z bobnenimi koraki vrtimo kolo in dvigamo vedra, dokler ne omahnemo in ne pademo na dno...«

Ko smo tako s hitrim pogledom pregledali maske, ki nam jih je pokazal Juš Kozak, smo videli, da je v središču vseh novel človek, individualnost, velika osebnost, ki se z vsem človeškim možnim uporom dviga proti vsakršnim shemam, dogmam in sistemom. Da, celo resnico hoče na vsak način človek sam iz sebe dojeti in spoznati. Nobenih učiteljev ne potrebuje, nobene tradicije ga ne priklepejo nase. Človek v maskah je potemtakem visokega in zrelega mišljenja. Etnično stoji silno visoko nad družbo, saj ga vidimo, kako skoraj na vsaki strani z svo odločnostjo obsoja najraznovrstnejša slaba dejanja v sredini sodobne — zlasti meščanske — družbe.

Na tej visoki ravni pa ta človek iz mask more obsati samo tako dolgo, dokler se po vsem prepušča razumu. Ko pa spregovori tudi srce, čustvo in strast, takrat pa le prevečkrat pravi: kaj morem zato, ne morem drugače (Agata)! Seveda, v boju med razumom in srcem v človeku, ki ne priznava nobenih sistemov, le prevečkrat zmaga srce, a prav to nam je dokaz, da človek sam iz sebe vendarle ne more biti tako popolno bitje, kot bi si ga človek utegnil predstavljati tu in tam z pričujočih novel. Človek le prevečkrat potrebuje tudi moči in milosti od zgoraj. Človek iz mask pa, ki se le ne pozna ukloni kaki oblasti, te milosti skoraj ne perza in zato zanjo tudi ne prosi...

To je z idejnega kriterija prav gotovo velika negativna stran v tej knjigi. In še ena je. Dasi je boj za resnico, ki zveni iz vsake novele, odlična pozitivna stran pisateljeva, vendar ne moremo pisatelju slediti v tem boju do kraja, kajti le prevečkrat se v knjigi največje življenjske vrednote: religija, Bog in katoliška vera — prikazane naravnost v službi neresnice. (Da opominemo samo eno stvar, kako je v knjigi prikazan celó protestantizem kot vrsta boja za resnico!). Tudi v boju za lepoto in dobroto lahko vsak sledi pisatelju, čeprav bi bil njegov načelni in idejni nasprotnik, a ker so lepota, dobrota in resnica najpopolnejše združene v Bogu, zato pisatelju tudi v iskanju resnice ne bo mogel slediti tisti, ki noče, da bi brez Boga in razodele resnice, kakor jo hrani v svojem nauku katoliška cerkev, zašel na napačno pot in se od večne Resnice oddaljil. Ne moremo s pisateljem »omahniti in pasti na dno vodnjaka«, marveč je potrebno, da se človek po poti, ki mu jo je nakazal Kristus, dvigne do Neskončnega!

Če se v idejni strani ne moremo vsekoli strinjati s človekom iz Mask, pa moramo brez vsake ugovora priznati, da je v kvalitetnem pogledu pričujoča knjiga na najvišji višini od vseh Kozakovih del. To je v resnici knjiga iz življenja, iz življenja sodobnega človeka, iz življenja in središča slovanskega naroda, pa objema tudi vse človeštvo. Nekoč mi je rekel prijatelj: »Tista knjiga se mi zdi, da je nekaj vredna, ki nam kaj pomembnega pove iz življenja za življenje. To je obenem namen umetnosti po najnovejših naših pojmihi.« In Kozak nam v Maskah ni morda povedal samo ene pomembne stvari, marveč dolgo, dolgo vrsto silno tehtnih misli najdeš tako rekoč na vsaki strani. In takih del smo Slovenci dobili še malo. Morda še nobene, saj je v marsičem knjiga izredna novost in posebnost.

Posebnost je tudi Kozakov jezik. Lep je in realen, prilagojen sedaj meščanu, sedaj kinetu, kakor je pač potreba. Le to je škoda, da v tako popolni knjigi ni do kraja popoln jezik tudi slovnično, kajti le malo preveč je tu in tam samovoljen in se vse preveč oddaljuje od veljavnega pravopisa. Morda je to napravil pisatelj hotoma, vendar ni prav, če najdeš v delu preveč nedoslednosti. Tako niha in deloma ne pozna Kozak razlik med pisanjem: prsi in prsa, med bogom in Bogom, med prepozicijama u in v, med tem, da se je dekle zavedla ali pa zavedala, med sončnim in solničnim, med naproti in nasproti itd. Napačno je tudi: vzpodbujam, poželjenje, na šalost, odkoder, kjerkoli, podam se v pomenu krenem, zaknesim in podobno. Tudi akentskih nedoslednosti je v Maskah toliko, da odlični knjigi bolj škodujejo, kakor koristijo, in veje manjka izredno mnogo ali pa stoji na povsem napačnih mestih.

F. J.

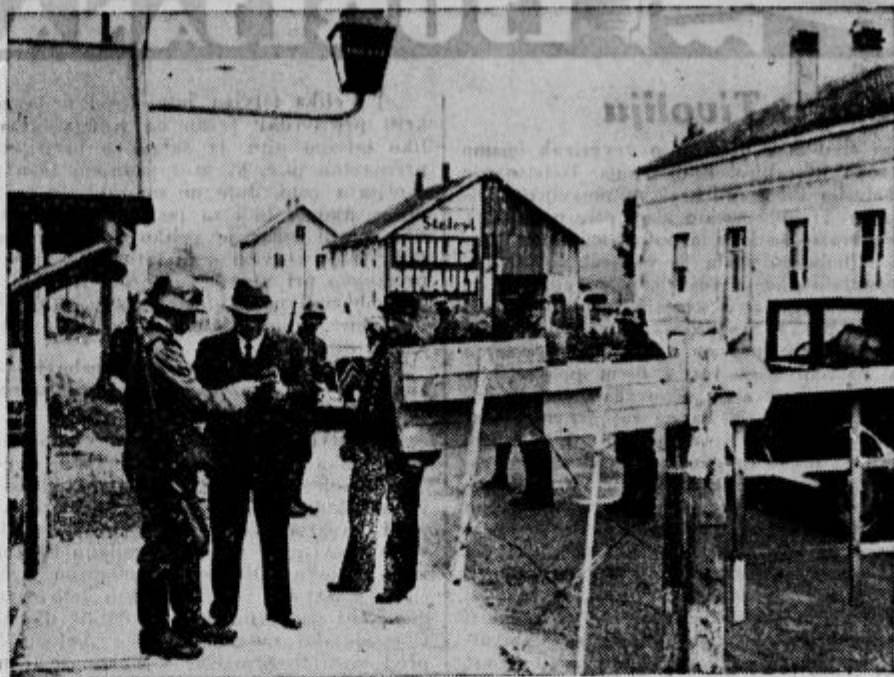
Slovaška knjiga v hrvaškem prevodu. Te dni so Hrvatje dobili peto knjigo iz slovaške književnosti. Za romantikom Kalinčakom, realistom Kukušinom in Soltesovom ter za modernim peateljem Urbanom, katerega najznamenitejše delo »Živi bič« imamo poleg Hrvatov v prevodu tudi Slovenci, so sedaj dobili še prevod drugega najznamenitejšega sodobnega pripovednika Jozefa C. Hronskega zbirko novel pod naslovom Prve novele Andjelina. Tu so Hrvatje dobili v prevodu Antona Šimčeka enajst novel, od katerih so razen same Andjeline vse iz meletkega življenja. Novele so vzete iz zbirke Tomčkovci iz l. 1933. in Podpoljske pripovedi iz leta 1932. Hronsky je pred kratkim postal ravnatelj Matice Slovaške v Turčanskem Sv. Martinu. Njegove novele se odlikujejo po izraziti karakterizaciji nastopajočih oseb, njegov stil je plastičen, vsebina same fabule preprosta, tu in tam tudi precej humoristična. Stane 30 din in je broširana. Zanimivo knjigo toplo priporočamo prav zaradi spoznanja slovaškega življenja v zadnjih dobah.

Brački zbornik. V Splitu je pravkar izšel v uredništvu prof. Andreja Jutrovića Brački zbornik

št. 1. Revijo je začelo izdajati Društvo Bračanov v Splitu. Že v prvi številki jim je uspelo, da so nabrali cel niz dobrih in vestnih sotrudnikov, ki v svojih temeljitih člankih prikazujejo geografijo, zgodovino, umetnost, jezik in razne druge probleme otoka Brača. Časopis bo izhajal letno. Prva številka ima 168 strani in 50 lepih slik in stane mehko vezana 20 din, trdo vezana pa 35 din. Vsebina je zelo zanimiva in iz nje ulegnemo spoznati naš največji otok z dalmatinske obale. Gotovo je tudi za nas Slovence važno, da spoznamo naš Jadran še s te strani, posebno pa list priporočamo tistim, ki bi hoteli na Jadranu, zlasti morda na samem otoku Braču, prebiti svoje počitnice.

Sporočilo uprave Doma in sveta.

Ker je več naročnikov izrazilo željo, da bi v teh počitniških mesecih ne pošiljali revije na stare naslove, zato sporočamo, da bomo revijo poslali vsem naročnikom s dnem 1. septembra. — Uprava Doma in sveta.



Nemški vojaki in francoski cariniki pri skupni kontroli na švicarsko-francoski meji

Marseille v temi

Svetovno znana kratka in široka ulica »Canebière«, ki vodi pravokotno iz marseillskega pristanišča v notranjost mesta in na kateri se zgrinja skoro vse trgovsko in družabno življenje tega velikega starega mesta, nudi lepo in prijetno sliko v tem žalostnem evropskem poletju 1940. Elegančna množica ljudi se spreha po trotoarjih, kavarniške terase so polne gostov, pred bioskopi se gnetejo množice obiskovalcev. Skratka, življenje teče kakor v brezskrbnih mirnih časih. Samo prodajalci časopisov, ki so nekoč glasno naznanjali najnovejše vesti, so utihnili pod težo

zakona in kakor branjevke mirno ponujajo svojo robo.

Marseille je med vojno in med zasedbo trpel mnogo manj kakor druga francoska mesta, življenje teče normalno dalje.

Ko pa se stemni, dobi Marseille popolnoma drugo lice: z umirajočim dnevom umre tudi »Canebière«, mesto ostane v globoki temi. Nobene razsvetljave ni videti po ulicah, okna so močno zastirana, in ko se po deseti uri zvečer zapro kavarne, je milijonsko marseillsko mesto kakor da bi izumrlo. To spominja, kakor da bila Francija še vedno v vojni, čeprav je položila orožje. Za Marseille vojna še vedno ni končana. Sredozemsko morje je še vojno torišče...

ŠPORT

Še en pogled na plavalni dvoboj Ilirija : Jug

Plavalno liga tekmovalje v katerem sta se srečala predsinčojnim naša Ilirija in dubrovniški Jug je privedlo do svojevrstno šport. dogodka za Ljubljano. Dobro organizirane plavalne tekme se same na sebi vlečejo, če se pa imata spoprijeti dva nasprotnika o katerih se ne more zanesljivo v naprej reči, kdo bo izšel iz borbe kot zmagovalce, potem je seveda tako tekmovalje še neprimerno bolj privlačno kakor so pa običajne liga tekme. Poleg drugega moramo tudi iz tega vidika precejevati rekordno število obiskovalcev pri predsinčojni tekmi, v športnem kopališču SK Ilirije.

Na posamezne rezultate se ne bomo vračali, ker jih je naš list že objavil v včerajšnji številki. Tudi o tem bi bila vsaka debata odveč ali je bila zmaga Juge zaslužena ali pa ni bila morda predsinčojna točka, ki jo je Jug več dosegel kot Ilirija, samo slučajna, kar se v športu tako rado dogaja. Izven vsake debate je, da je pri Jugu žitek oni plavač brez katerega bi ta klub napram Iliriji nič ne opravi. Toda kljub temu odličnemu plavcu bi bil Jug predsinčojnim premagan, če bi v 400 meter-skem prostem plavanju Skarpa zasedel tretje mesto. Ta točka, ki je bila prva na programu, je že takorekoč prinesla zmago Jugu. Edino nado na zmago smo polagali pri 100 meter-skem hrbtnem plavanju dam, kjer bi se še dalo rešiti prvo mesto, če bi Finčević uspelo potisniti Bartulovičevu na drugo mesto. Po tej točki pa je moralo biti za vsakega poznavalca našega plavalnega športa jasno, da bo izšel kot zmagovalce Jug, kajti štafeti, v katerih se je v naprej z največjo sigurnostjo računalo, da bosta izpadli tako kakor se je tudi zgodilo, nista mogli spremeniti dejanskega stanja.

Ob tej priliki moramo omeniti naše odlične plavalce in plavke, ki so s svojimi zmagami poskrbeli, da je Ilirija tako častno zastopala slovenski plavalni šport pri tem napetem boju. To velja za Dragušo Finčevu, ki je zasedla prvo mesto v 100 m prostem plavanju kljub temu, da je slabo startala. Ta plavkača bo imela v jugoslovanskem plavalnem športu še odličnejšo vlogo, če se bo tudi z naprejem posvetila temu športu tako kakor doslej. Prav prijetno nas je presenetil Pelhan, ker je porazil v 100 m hrbtnem plavanju starega mednarodnika Ciganoviča. Led je prebit in mislimo, da se ne motimo, če trdimo, da bo moral pred Pelhanom Ciganovič še večkrat kloniti. In še enkrat nas je prepričal Pelhan o svojih velikih plavalnih sposobnostih, namreč v prostem plavanju na 100 m, kjer je zasedel drugo mesto tik za Žižkom in kar je še bolj značilno in važno pred odličnim Dubrovničanom Škulomom. Pri 200 m prsno nas je pa naš odlični plavač Cerer presenetil z najboljšim časom, ki je bil sploh letos dosežen v Jugoslaviji. Obenem pa je ponovno dokazal, da mu na tej progi v prsnem plavanju nihče ne more blizu.

V waterpolu so bili gostje res toliko boljši, da se lahko reče, da odgovarja rezultat odigrani tekmi. Ilirija ni bila kompletna, kar se je močno opazilo, ker tega mlade in nerutirane moči še niso mogle nadomestiti. V splošnem smo pa sedaj z našim plavalnim športom lahko popolnoma zadovoljni, saj gremo sigurno onim časom nasproti, ko bomo igrali v tej lepi športni panogi prvo vijolino v državi.

Banovinsko kolesarsko prvenstvo

Prihodnjo nedeljo bodo slovenski dirkači obeh kategorij vozili za naslov banovinskega prvaka. Proga, na kateri bodo tekmovali dirkači A kategorije, bo šla iz Ljubljane (izpred Kečičeve gostilne na Tyrševi cesti) v Celje, kjer bodo obrnili in takoj odpehali nazaj proti Ljubljani ter tako prevozili 148 km. Štarta bo ta skupina odpehala ob 6 zjutraj, na cilj pa bo prispela okrog pol 11. Juniorska proga bo vozila z istega štarta do Trojan in nazaj v Ljubljano (78 km). Štartalci bodo ob 7. prihajali okrog pol 10. Kakor vedno, bodo dirkači tudi tokrat vozili ob vsakem vremenu.

Ker je Kolesarska zveza kralj. Jugoslavije razpisala letošnje državno prvenstvo A kategorije za nedeljo, 18. t. m., bo gotovo banovinsko prvenstvo Slovenske kolesarske zveze služilo slovenskim pro-

razrednim dirkačem kot prav dobra preizkušnja, posebno še, ker sta progi obeh enako dolgi, pa tudi po stanju sta si skoraj podobni. Posebno napeto borbo bosta na tem prvenstvu nudila rivala Petermelj in pa Podmiljšček, ki se je zadnje čase precej popravil, medtem ko je Petermelj zaradi služenja vojaških vežb na treningu dokaj izgubil in se ga zadnje čase drži izredna smola z defekti na kolesu. Tudi med juniorji bo borba ostra, saj so tudi med njimi prav živahni konkurentje.

Teniški turnir za mednarodno prvenstvo Bleda

Športni klub »Ilirija« in Belgrajski teniski klub priredita na Bledu od 8. do 11. avgusta t. l. XVI. mednarodni teniški turnir za prvenstvo Bleda.

Turnirja se bodo udeležili vsi najboljši igralci Srbije in sicer: Branović, Smerdu Boris, Radovanović, Bogdanović (Laslo), Bojović, Mitčević. Slovenski igralci bodo tudi skrbno zastopani na tem turnirju in pridejo Blanke, Šivic, Albanež, dr. Smerdu Egon in skoraj vsa reprezentanca Slovenije, ki je nedavno nastopila v Belgradu.

Turnir se bo pričel v petek, 9. t. m. Prijave sprejema turnirsko vodstvo v hotelu Toplice na Bledu.

Dovoljena je polovična voznina in cenj. udeleženci zahtevajo na odhodni postaji obrazec K 13.

Športni dan SK Vrhnike

Športni klub »Vrhnika« priredi dne 11. avgusta 1940 »Športni dan«, katerega namen naj bi bil propagandnega značaja.

Dopoldne bo kolesarska krožna dirka po Vrhniki ter štafetni tek skozi mesto, popoldne nogometni turnir, na katerem bodo sodelovali renomirani športni klubi, ter tekmovalje v table tenisu za prvenstvo Vrhnike.

Po končanem športnem sporedu se vrši velika veselica na vrtu g. Hočevarja.

Za zmagovalce v vseh športnih panogah so pripravljena lepa praktična darila ter priznanja.

Važno opozorilo športnim organizacijam in klubom! Vse športne organizacije in športni klubi se opozarjajo, da se sprejemajo razne športne objave samo do 17. (5.) ure popoldne. Kdor torej želi, da izide športna objava v našem listu naslednji dan, jo mora izročiti športnemu uredniku najkasneje do 5 popoldne prejšnjega dne.

ZFO

Lahkoatletске tekme celjske podzveze

se bodo vršile v četrtek 15. avgusta ob 8 zjutraj na Glaziji v Celju. Prijave naj odseki pošljejo takoj, najkasneje pa do 15. avgusta. Podzvezi.

ZDK

Razpis plavalnih tekem

Zveza dekliških krožkov v Ljubljani razpisuje za svoje članice in mladenke plavalne tekme, ki bodo v Kamniku dne 15. avgusta t. l. Tekmuje se v naslednjih disciplinah.

1. Prsno 50 m. 2. Hrbtno 50 m. 3. Prosto 50 metrov. 4. Mešana štafeta 3 dolžine bazena hrbtno, prsno, prosto.

Prijave, ki morajo vsebovati ime in priimek tekmovalke, starost, ime krožka ter disciplino, v kateri namerava tekmovali, je poslati obenem s prijavnino do sobote, dne 10. avgusta na ZDK Ljubljana, Miklošičeva cesta. Prijavnina znaša za posameznice za vsako disciplino po 5 din, za štafeto 20 din. Tekmovalke bodo prejele po prijavih točna navodila glede tekem in sporeda. — Bog živil

Zveza dekliških krožkov priredi na Stadionu od 1. do 20. avgusta t. l. telovadni tečaj, in sicer vsako sredo in petek od 5 popoldne dalje. Tečaj vodi Janez Klinar, ki je obiskoval Visoko šolo za telesno vzgojo v Belgradu. Izvaja se gimnastika, telovadne igre, srbski ples, lahka atletika itd. Vabimo vse članice in mladenke dekliških krožkov, posebno pa vaditeljice. Obлека telovadna.

Ali se bo luna nekoč res razbila?

Pred kratkim je prispela iz Londona vest, ki je močno odjeknila v vsej svetovni javnosti. Slavnega angleškega fizika Jamesa Jeansa je imel v »Royal Society« predavanje, ki ga je končal s sledečimi besedami: »Gospoda moja, luna se bo nekega dne razbila, razletela se bo na kosčke!« To da je zaključek njegovih najnovejših študij, o katerem da ni nobenega dvoma več. Izhodišče temu ospelemu razkritju je bila Jeansova posebnost našega sončnega sistema. V tem sistemu so bile že nekdaj različne katastrofe, ko se je razletelo neznansko veliko nebesno telo, njegovi deli pa se gibljejo po nebesnem prostoru po matematično izredno točnih zakonih. Bržkone so tudi deveteri planeti, ki se tako ponosno gibljejo okrog sonca, kakor da bi delali to iz lastne moči, le deli, ki so se odtrgali od velike matere sonca in so zato še vedno odvisni od sil, ki leže v središču sonca. K devetim velikim planetom, (Merkur, Venera, Zemlja, Mars, Jupiter, Saturn, Uran, Neptun, Pluton), je spadal prvotno tudi deseti planet, ki je potoval med Marsom in Jupiterom, pa se je nekega dne razbil na tisoče kosčkov, ki tvorijo danes roj majhnih planetov; astronomi jih imenujejo Ceres, Vesta, Pallas itd.

Prednosti in nevarnosti privlačne sile

Tudi meseci, ki jih imajo mnogi planeti, niso nič drugega, kakor kosi zvezd, od katerih so se oddrobili in jim sedaj sledijo kot trabant. Jupiter jih ima sedem ali osem, — ob raznih priložnostih se odkrivajo vedno novi — Saturn celo devet, njegov obroč, ki ima podobo nebesne meglice, pa sestoji zopet iz manjših nebesnih teles; Mars je zadovoljen z dvema lunama, Zemlja pa ima samo eno, zato pa jo imajo njeni prebivalci posebno radi in ravno za njo tako, kakor ravno družine s

svojimi edinčki. Toda ta naša luna, prijateljica ponočnjakov, pesnikov in mladih ljudi je le suženj Zemlje. Zemlja ji zapoveduje na podlagi dvojne moči. S privlačno močjo jo priklepa nase v velikem krogu, kakor z verigo, s centrifugalno silo pa skrbi zato, da naša prijateljica luna ne pade na Zemljo. Jeans James naslanja svojo trditev, da se bo luna nekoč razbila, na misel, da ti dve sili delujeta na obe strani lune — na ono, ki je obrnjena k Zemlji in na nasprotno stran — različno. Prišel bo dan, tako ugotavlja angleški učenjak, ko luna ne bo mogla več vzdržati pritiska na njo delujočih nasprotnih sil. Takrat bo nastopil kritičen trenutek. Luna se bo razlomila najprej na dva velika kosa, nato pa bo z matematično natančnostjo razpadla na štiri, osem, šestnajst kosov itd. Verjetno se bo iz teh kosčkov naredil okrog zemlje sličen obroč, kakor ga ima Saturn.

Velika tolažba...

Poleg vsega tega pa nam ta angleški učenjak daje tudi tolažbo.

Kar bojazen, da bodo nasprotni sile povzročile razpad našega trabanta lune, še prav posebno povečuje dejstvo, da se luna našemu planetu zelo počasi, ampak vedno nekoliko približuje. Ne z naglico, temveč korak za korakom, nevzdržno. Danes je luna oddaljena od Zemlje 384.000 km. Angleški fizik in astronom meni, da bo nevarnost razdrobitve lune nastopila takrat, ko bo oddaljenost lune od zemlje znašala kakih 20.000 km. Prebivalci Zemlje bodo takrat videli luno tridesetkrat večjo kakor danes, svetloba te naše blede sosede pa se bo tisočkrat povečala! Vse to pa se ne bo zgodilo ne jutri, ne pojutrišnjem, ampak po računih Jamesa Jeansa šele nekako čez 45 milijard let. Človeštvu še tako preostane zelo lepa vmesna doba, v kateri ne bo potrebno, da bi si lomilo glave vled bližnje lunine katastrofe.

Sol - sredstvo proti žeji

Kdor je že potoval na kamelah skozi puščavo, tega bi kljub vsemu, kar je že dotlej o tem bral in slišal, zelo začudilo, kako malo vode pijejo kamele. Res je, da z velikimi požirki popijejo preko dvajset litrov vode, če pridejo do studenca, tako da mnogi mislijo, da morejo kamele v želodcu ohraniti večje količine neuporabljene vode za več časa vnaprej. Toda na potovanjih skozi puščavo so taki studenci silno redki. Cel teden in včasih še več uboge živali ne pridejo niti do kapljice vode. Tudi pripovedka o žledu ali grbi, ki ohranja vodo, se je pokazala za tako, kot v resnici je, namreč pot pripovedka iz 1001 noči. Kako kamele v neznosni toploti vročine ne pogine od gladi, je bila dolgo nerazrešljiva uganka. Pred kratkim pa so po dolgi raziskovanji našli rešitev. Znano je, da se kameli nabira v grbi mast. Ta mast se v suši porazgubi. Omenjena maščoba ne služi samo kot nadomestilo za telesno hrano, ampak se pri razkrajjanju te masti stvarja tudi toliko vode, kolikor je kamele neobhodno rabi, da se more živeti. Podrobna raziskovanja so pokazala, da si zna tudi človeško telo na podoben način pomagati. Človek, ki se zdravi s tem, da se vzdržuje pitja, mnogo hitreje potroši rezervo maščob, kakor oni, ki si pritrjuje pri jedi. Vendar pa tudi tisti, ki se popolnoma vzdržijo uživanja vsake pijače, pa naj se hrani s še tako suho hrano, dobi s hrano dnevno najmanj pol litra vode. Kajti vsaka hrana, četudi se zdi, da je brez tekočine, vsebuje vsaj 20 do 30% vode. Okrog 200 gramov vode pa nastane v našem organizmu pri razkrajjanju hrane v želodcu.

Razumljivo je, da potroši človeško telo neprimerno večje količine vode, saj vsebuje že samo kri 75 do 80 litrov vode.

Najnovejša raziskovanja prof. dr. Haraldja Tangla so pokazala, da znaša vsa tekočina, ki jo dobi človeško telo dnevno v suhih jedeh, juhi, mleku, vodi, pivu in vinu sedem do devet litrov. To pa velja le za zimo in za naše podnebje. Poleti se ta količina najmanj podvoji. Dokazano je, da je telo s potenjem izločilo 20 litrov vode na dan. Ta voda pa se mora nadomestiti z drugo, ker sicer lahko pri nekaterih boleznih, ki so posledica premočnega izločanja vode, nastopi celo smrt. Žeji, ki nastopi zaradi močnega potenja, je zato treba ugoditi. Znano je, da človek laže prenaša glad kakor žejo, da je občutek žeje silno neznosen in mučen, tako da tropskih krajev človek popije na dan neverjetne količine vode, ki dosežejo tudi 30 litrov.

Žeja se stopnjuje posebno pri telesnem delu, hoji ali športu. To je v zvezi s pospešenim dihanjem, pri katerem pljuča oddajajo mnogo več vode kot sicer.

Že staro izkustvo nam pravi, da pitje še tolikšnje količine vode ne more utišati velike žeje. Nasprotno: če je vroče, se človek še bolj poti, postane utrujen, razdražljiv in nerazpoložen. Na mah pa vsega tega ni, žeja je odpravljena, če ne piješ same čiste vode, ampak ji dodaš majhno količino soli. Soli dodaj toliko, da jo moreš neznatno okusiti v vodi.

To novo spoznanje, ki je zlasti važno za vojaške in turiste, je osnovano na odkritju, da

more človeški organizem vezati vodo v svoja tkiva le takrat, če ima na razpolago dovoljno količino soli. Ker pa se sol s tem uporabi, mora biti pač nadomeščena z drugo.

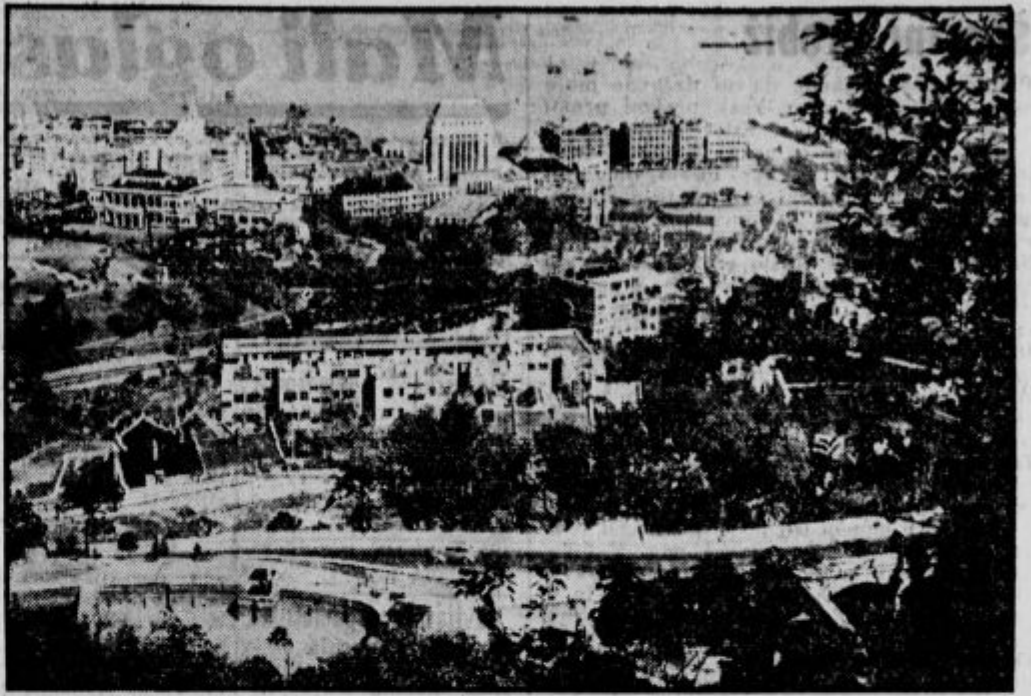
Popolnoma napačno bi bilo, če bi se pri težkih telesnih naporih v vročini vode popolnoma vzdržali, kakor so to prej svetovali. Ravno takrat je bilo številno primerov sončarice mnogo večje kakor danes in sončarica bi popolnoma izginila, če bi vojak ali turist imel pri sebi vedno zavojček kuhinjske soli, ki bi jo dodal požirku vode med potjo. Potem bi tudi njemu zadostovalo pet litrov tekočine na dan,

Kosilo na torpedu

Skozi mrak nastopajočega večera in skozi debelo zaveso dežja je smuknila majhna podmornica v pristanišče. Čistilec min so se ji podljali nasproti ter jo varno privedli na obrežje. Ko so se zadnji spremljevalci oddaljili, je bila podmornica že dobro skrita v svojem zavetišču.

Ko smo prihodnje jutro obiskali podmornico, so bili obrabi posadke že bolj spočiti kakor prejšnji večer. Saj so se zopet enkrat naspal v divja brada ni več obdajala njihovih obrazov. Skozi ozek predor na stolpcu smo se spustili v notranjost ladje. To pot smo opravili v sekundni brzini, kar že spada k vaji za primer nastopa resne borbe. Stali smo prvič v eni naših najmanjših podmornic. Na prvi pogled se ti zdi, da sestoji podmornica le iz samih strojev in stikal. Povsod po stenah in po stropu so napelane cevi in vodi, ki se porazgubljajo v raznih smereh, med njimi pa so nameščeni manometri in voltometri raznih velikosti in vrst. To srce ladje — centrala imenovano — je tako ozko, da se zdaj, ko ladja popolnoma miruje, komaj srečaš s človekom. Ob centrali je spalnica za oficirje in moštvo to se pravi, pregrajena ležišča levo in desno, drugo poleg drugega in preko drugega; ta edini prostor, ki je moštvo na razpolago, mu služi tudi za obednico, za zabavo in za delo. Vojaki kosijo leže naslonjeni na komolce, ker je nad njimi in za njimi že nameščena naprava za spanje. Kot miza jim čisto služi torpedo, ki še čaka na svoje pravo mesto. Ni se ti treba voziti s to podmornico, pa že prav dobro čutiš, da tu ni mesta za ljudi, ki so navajeni udobnosti. Tu more izpolnjevati svojo dolžnost le tako moštvo, ki je svoj lastni jaz popolnoma odvrlo in se čuti kot sestavni del podmornice.

Možje, ki v tem prostoru skupno žive in se skupno bore, so postali že neobčutljivi za pomanjkanje v tem stanju. To stanje jim dovoljuje, da si privoščijo le samo to, kar je res neobhodno potrebno. In to so tudi storili. Vsak dan se umivati? Vode je malo in treba je zelo varčevati z njo. Sicer pa jo bolj potrebujejo za pitje. Zato zadošča, če se vsake tri dni enkrat umiješ, in se vsak teden enkrat malo očistiš. Britje? Često zaradi nemirne vode na morju sploh ni možno. In čemu tudi? Tu



Trgovska četrt mesta Honkong, iz katerega so izpraznili Angleži civilno prebivalstvo valed poslabšanja angleško-japonskih odnosov.

kar se smatra v poletju kot normalna količina za človeka, ki težko dela, pa tudi žeje ne bi čutil nič več. Za človeka, ki se ne bavi s težkim telesnim delom, popolnoma zadošča dva in pol do tri litre tekočine kot nadomestilo za ono, kar odda. Ostala potrošnja vode se krije iz hrane, ki jo zauživa.

Najbolj čudovita pa je bila pri tem odkritju najdba nekega novega hormona, ki se v območju centralnega živčnega sistema izloči iz neke žleze in od tod potuje neposredno v kri, ter uravnava delovanje ledvic, kolikor se nanaša na odvajanje vode. To dejstvo so dokazali tako, da so poškodovali te žleze, nakar se je kmalu nenavadno povečala količina seči, ki je dosegla na dan celo trideset litrov. Taki bolniki so tožili o neznosni žeji, ki jih sploh ni pustila pri miru, ko pa so jim dali eden od dva kubična centimetra omenjenega hormona, so ti mučni pojavi takoj popustili. Preskrba človeškega telesa z vodo se da torej čudovito urediti in čim bolj se nam to posreči, tem bolj moremo zagospodovati tistemu mučnemu občutku, ki mu pravimo žeja.

Starhemberg angleški letalski oficir

Znano je, da je knez Starhemberg za časa nemško-francoske vojne zbiral avstrijske emigrante, ki naj bi se kot posebna legija v francoski armadi borili proti Nemčiji. Po sklenjenem miru med Nemčijo in Francijo ni bilo o njem ničesar slišati, le to se je vedelo, da so našli mnoge dokumente o njegovem delovanju v emigraciji. Sedaj pa poročajo nemški listi iz Stockholma, da se nahaja knez Starhemberg v Angliji. Sedaj da je sicer opustil misel na ustanovitev avstrijske emigrantske legije, pač pa je vstopil med angleške letalce, se izučil za pilota in bil imenovan za angleškega letalskega oficirja.

Omejitve za žude v protektoratu

Pražska policijska direkcija je izdala 5. avgusta posebno naredbo, v kateri je točno določeno, kdaj smejo Judje nakupovati. Po tej naredbi smejo Judje v prihodnje nakupovati v arijskih trgovinah ozir. prodajalnicah, pridobitnih in gospodarskih zadrugah le v času od 11. do 13. in od 15. do 16.30. Lastnikom in odgovornim zastopnikom trgovskih podjetij je strogo naročeno, naj izobesijo na jasno vidnem mestu ob vходу v trgovski lokal napis v nemškem in češkem jeziku, na katerem bo točno označen čas, v katerem je dovoljeno Judom nakupovati, s pripombo, da je Judom izven tega časa vsak nakup prepovedan. Kdor se ne bo povelil tem določilom, bo kaznovan z denarno kaznijo 10 do 5000 kron ali s kaznijo zapora 12 ur do 14 dni.

Iz Julijske Krajine

Četrti brezmesni dan. Od torka, 30. julija imamo četrti brezmesni dan v tednu. Od tega dne naprej se je pridružil trem brezmesnim tedenskim dnevom, — sredo, četrtek, petek — še torek. Torkove brezmesne neprilike so pa nekoliko omiljene, ker smemo v torkih v javnih lokalih jesti šunko, salamo in razne druge svinjske dobrote, razen svinjske pečenke ter je dovoljena tudi divjatina vseh vrst.

Dva kvintala žita na osebo. Ministrstvo za kmetijstvo in gozdovalje je določilo, da sme kmetovalec od svojega pridelka obdržati za lastno porabo po dva kvintala žita za vsakega člana svoje družine, odvisno množino pridelka mora oddati v skupno zalogo. Kmet sme ohraniti v lastni shrambi tudi po dva kvintala žita na vsak hektar svojega polja za seme. Država upa, da bo s to odredbo najboljše poskrbljeno za prehrano kmeta, delavca in vse države.

Goriški sadni trg. Trg živi v znamenju breskev. Vsak dan pride na trg za nekaj vagonov blaga. Največ ga dajo Brda in vipavski predel iz Renč preko Bukovice na Vogrsko, ki je pridelalo letos veliko vagonov tega okusnega sadja, najbrž največ izmed vseh goriških vasi. Glede množine blaga se sedaj ne moremo pritoževati, bridko je pa vprašanje cen. Kakor smo že nekdajkrat omenili, je letos Nemčija skoraj edini inozemski odjemalec našega sadja. Ker pa ni več povpraševalcev, ni konkurence in cene omrtviijo. Tako je tudi v tem primeru. V Nemčijo gredo iz Gorice sicer vsak dan 2—3 vagoni breskev, izvozna nakupna cena za kg se pa le redko dvigne nad 1 liro, suhe se med 80 centezimi in zrasede pri najboljšem blagu na 1.20 liro. Nekaj blaga smo zadnje dni po, slali tudi v Jugoslavijo, na Bled in v Ljubljano. Prilčno toliko breskev kot jih dnevno izvozimo, ostane doma. Nekaj tovrstnih avtomobilov kupijo Trst, Videm in sosedna mesta. Lepe, debele, izbrane breskve gredo izjemoma tudi po 2 liri kilogram, slabše blago, ki je že mehko in neprimerno za prevoz, gre pa tudi le po 50 centezimov kg ali tudi ceneje. — Poleg breskev pri našajo okoličani na trg sedaj tudi precejšnje množino hrusk-vrtolank. Te dni so imeli najprej drobne vrtolanke, ki se prodajajo po 50 centezimov kilogram, kmalu bodo prišle pa debelejšje vrste, ki bodo dosegle gotovo lepšo ceno. Tudi za hruške se obeta dobra letina. Zalostno pa je stanje trle. Slabo deževno vreme je zagnedilo in razširilo peronosporo, ki je ponekod obupno uničila vinograde. Izjemoma pa se dobe vinogradi, ki so se čudežno ohranili in kažejo prav lepo.

Visok obisk. Načelnik generalnega štaba prostovoljne milice (črnih sracij) general Starace, ki je bil prej glavni tajnik fašistovske stranke, je nekaj dni bival v naši pokrajini in pregledal čete, ki so na vajah.

Malta — Italijanska. Voditelj malteških Italijanov prof. Artour Mifsud je imel pred nekaj dnevi v Gorici predavanje, v katerem je govoril o italijanstvu Malte. V svojem navduševalnem govoru je očrtal zgodovino znanega in strateško važnega otoka od časa, ko so ga zasedli Angleži do današnjega dne. Navajal je spomenike, arhitekturo, jezik, vero in tradicijo, ki neoporečno dokazujejo italijanstvo malteškega prebivalstva. Ognjevitemu propagandnemu predavanju so prisostvovali vse vodilne goriške osebnosti z g. prefektom na čelu. Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je živahno ploskalo. Podobna predavanja je imel prof. Mifsud tudi po drugih mestih.

Kolesa krajejo. Ker je promet z avtomobili močno omejen, se je zelo dvignil promet s kolesi, dvignila se je pa tudi drznost kolesnih tatov in začela naravnost: cveteti. V Gorici se je na primer na en dan prijavilo osem kolesarjev, katerim so bila ukradena njihova vozila.

pač ni nobene potrebe in tudi nobenih predpisov za obleko. Tu je sploh vse življenje popolnoma drugo. Tu ni dneva ne noči, ne jutra ne večera, kajti uvedba štiriurne straže je zbrisala vse te pojme za nas.

Življenje ljudstva na taki podmornici pa se odigrava tudi v posebnih okoliščinah in merah, ki vse služijo — enemu — previdnosti.



V Parizu so na obrežju reke Seine spet odprte stojnice za prodajo knjig.

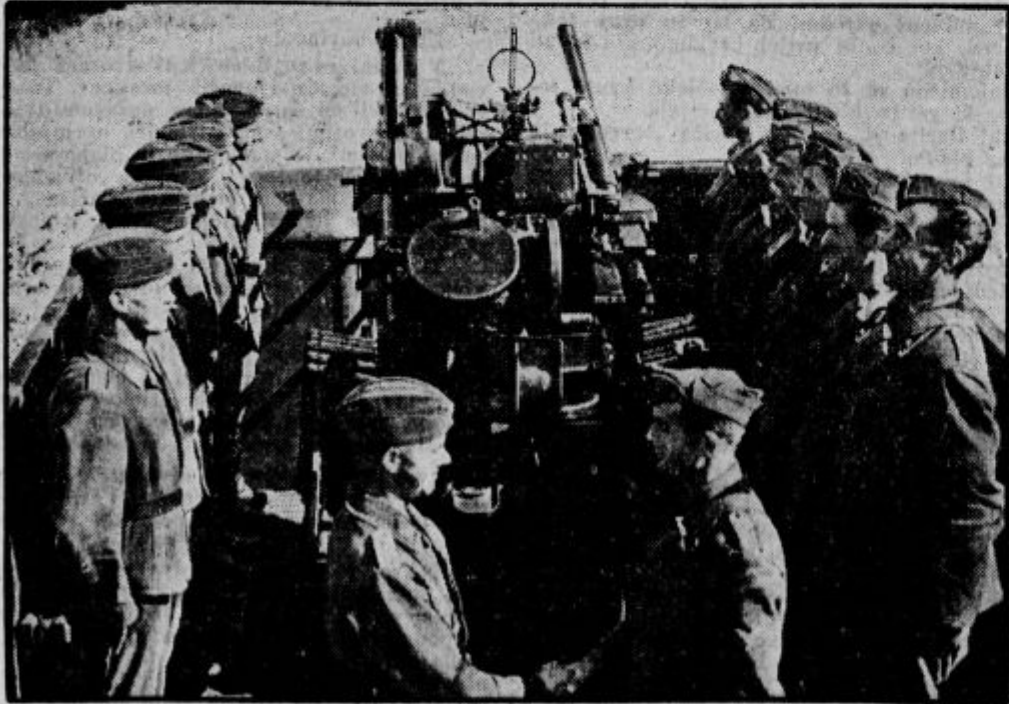
Prisluškovalne in vodokazne naprave na velikih modernih vojnih ladjah so danes tako točno izdelane, da morejo na kilometrske daljave točno zaznamovati vsako glasno izgovorjeno besedo ali vsak ropot. Zato se giblje vse moštvo po ladiji skoro brez glasu. Edina beseda, ki je glasno izgovorjena, je klic »Alarm!«

Takoj beži vsak na svoje mesto in opravlja svojo nalogo, ki se je tisočkrat učil in bi jo tudi v spanju izpolnil. Straža s povelniškega mostiča skoči v notranjost čolna, zadnja odprtina se zapre in naslednjo sekundo se spusti podmornica v globino. Začne se vožnja pod vodo, ki zahteva od oficirja in moštva že večjo napetost kakor vožnja na površini. Zdaj je treba imeti ušesa odprta, kajti opaziti je treba vsak sumljivi šum izven podmornice.

Srečna vožnja

Vožnja iz katere se je povrnila naša podmornica, je potekla pod izredno srečno zvezdo. Najprej je potopila sovražno desetstotonsko tovorno ladjo. Naslednje dni so jo zasledovali sovražni rušilci in jo obmetavali z vodnimi bombami, tako da se je morala umakniti v velike globline in čakati, dokler ples na površju ni bil končan. Ko je naša podmornica vzplavala na površje, je zagledal njen komandant skozi periskop veliko sovražno petrolejsko ladjo. Povelje za potop, za namestitev torpedne cevi in za izrelek torpeda je padlo hkrati. Nekaj trenutkov pozneje je stresel podmornico težek vodni sunek. Torpedo je zadel. Ko je padlo povelje za splavanje na površje, smo zagledali na morskoi površini samo centimeter debelo plast petroleja in dele razbite ladje, tretresne daleč naokrog.

JEGLIČEV AKADEMSKI DOM BO SPOMENIK POKOJNEMU SLOVENSKEMU VLADIKI VSI ZAVEDNI SLOVENC, DARUJTE OB TRETJI OBLETNICI NJEGOVE SMRTI V TA NAMEN.



Nemški in italijanski protivišonci ob železniški protivišonski bateriji, ki jo je pred kratkim podaril nemški kancler Hitler Mussoliniju.

Športni drobiž

Planince opozarjamo, da so državne meje na naših planinah zaprte. Vsak prehod preko meje je strogo zabranjen. Kdor mejo prekoraci, pa naj bi bilo to le nekaj korakov, je v življenjski nevarnosti, ker imajo obmejne straže z naše in one strani najstrožja navodila, ki bi mogla imeti za planince pri prestopu moje prav lahko usodne posledice.

Na Nizozemskem je prišlo pretekli teden do splošne raznih nizozem. nogometnih organizacij. Nova zveza se sedaj imenuje Nizozemska nogometna zveza.

Italijanski olimpijski odbor je dal vsem športnim zvezam nalog, da črtajo vse obstoječe rekorde, ki so izraženi v jardih in miljah ter da angleške mere pri nobenih tekmah več ne uporabljajo.

Tri nove ruske rekorde v lahki atletiki so postavili pri nekem lahkoatletskem mitingu v Moskvi ruski atlet 800 m je pretekel Pugačevski v času 1:52,6 min in isti tekač je zmagal tudi v teku na 1500 m s časom 3:54,4 min. V teku čez zapreke na 110 m je zmagal Štepančenko v času 14,6 sek. Uspehi na 110 m čez zapreke in v teku na 1500 m so odlični tudi z mednarodnega stališča.

Tekme v smučarski klasični kombinaciji za prvenstvo Nemčije bodo v kraju Spindelmühle v sudeškem pogorju. Točnega termina tekem samih pa še niso določili.

Za kolesarsko dirko Valencia-Madrid je vedno večje zanimanje, kajti to je svojevrstni športni dogodek te kolesarske dirke na 370 km dolgi progi. Kljub izredno veliki vročini in kljub težkemu terenu so vozili dirkači vseskozi zelo hitro. Zmagal je Vicente Carretero, ki je dolgo progo prevozil v času 12:52, kar znaša na uro povprečno 28,96 km.

Najboljši nizozemski plavalci in plavalčice so se srečali pretekli teden pri neki plavalni prireditvi v Hilversumu. Značilen je ponoven poraz Jopie Waalberg v prsmem plavanju na 200 m, katero je premagala mlada plavalčica Bijland (Hilversum) v času 3:04 min, ki je priplavala pred Waalbergovo, katere je potrebovala za drugo 3:08,7 min. V hrbtnem plavanju na 100 m je dospela prva na cilj svetovna rekorderka Cor Kint, katero ni nobena ogrožala; za njo je bila van Peggelen. Prva je potrebovala 1:16,4, druga pa 1:20 min. Tudi ostali rezultati so bili dobri.

Kotnik je postavil v nedeljo nov drž. rekord

Na nedeljskem mitingu Concordije je postavil znani slovenski lahkoatlet, ki nastopa za hrvaške barve, Kotnik, nov jugoslovanski rekord v teku na 5000 m, katero progo je pretekel v času 15:26,4 min.

Jadran (Hercegnovi) — waterpolo prvak Srbske zveze

Po svoji zmagi nad somborskim športnim združenjem, katerega je premagal s 4 : 0 (2 : 0), je postal Jadran iz Hercegnovega seniorski prvak v waterpolu srbske plavalne zveze.

Za weekend kupite zložljive fotelje, kretone, ste odelje, primerne zavese, modroce l. t. d. v trgovini SEVER, Maribor, trg 2.

Večja žakardna tkalnica išče

mojstra

marljivega in dobrega strokovnjaka. Detaljne ponudbe na upravo »Slovenca« pod značko »Dobra plača« št. 11.601.

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda i din; denitovanjski oglas i din. Debelo tiskane oglasne besede se računajo dvojno. Najmanjši snesek za mali oglas 15 din. - Mali oglas se plačuje takoj pri naročilu. - Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolumnska, 3 mm visoka besedna vrstica po 8 din. - Za plemenite odgovore glede malih oglasov treba priložiti snemke.

Službodobne

Mesarskega pomočnika
za vsako delo, sprejemem takoj. Jesih, mesar, Medvode. (b)

Kosce in delavce

za kamolom sprejme gostilna Vodnik, Podutik 25, Ljubljana 7. (b)

Čevlarskega pomočnika
in vajenca najraje že z nekaj učne dobe, sprejemem. Repina Alojz, Litija. (b)

Pomočnika

mlajšo moč, takoj sprejemem. Franc Peršin, ličanje in tapetiranje avtomobilov, št. Vid nad Lj.

Deklo

veščo dela na posestvu, iščem. Plača 200 din. Glebov, Krčevina 7, za Kalvarijo, Maribor.

3 mizarske pomočnike

dobro izveščane za stavbna dela, sprejme v trajno delo mizarstvo Gogala na Bledu. (b)

Slastičarskega pomočnika

vojačine prostega, takoj sprejemem. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Posten« št. 11594.

Polirja

za visoke stavbe sprejme gradbeno podjetje v Ljubljani. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Polirja« št. 11605.

Mizarje

oziroma mizarske pomočnike sprejememo. Pismene ponudbe je poslati upravi »Slovenca« pod značko »Vestnost« št. 11606. V ponudbah navedite vse dosedanje službe in njih trajanje, starost, družinsko stanje, sedanjí naslov in ali ste zmogni pretežno strojnega ali bolj montažnega dela.

Službe iščejo

Industrije, trgovine!
sprejemem službo kurirja, po možnosti na daljše proge. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Zanesljiv« št. 11603. (b)

Boljša kuharica

želi zaposlitev pri kakšni samski osebi. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Tudi na deželo« št. 11340.

Lesni manipulant

sposoben obratovodja in popolnoma verziran v lesni stroki, išče primerno zaposlitev. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 10893.

Denar

Kupuje: Prodaja:

HRANILNE KNJIŽICE bank in hranilnic ter VREDNOSTNE PAPIRJE po najugodnejših cenah

BANČNO KOM. ZAVOD MARIBOR

Prodamo

50 različnih modelov dvokolesar SI LAHKO BREZOVREDNO OGLEDATE PRI
IGN.VOK
LJUBLJANA, TAVČARJEVA 7

Kislo zelje

novi, prvovrstni v sodčkih, dobavlja po naročilu in najnižji ceni Gustav Erklavec, Ljubljana, Kodeljevo, Povsetova 47. Tel. 25-91. (l)

Vina, rdeča in bela

izvrsten jabolčnik in pristno slivovko nudi: J. Vehovar, Koprivnica pri Rajhenburgu. (l)

Damsko in moško kolo

športno, najfiniješ italijanske znamke, popolnoma novo, za vsako ceno naprodaj. Strojna delavnica, Sv. Petra cesta 85.

Motorno brizgalno

dobro ohranjeno prodaj — in daje vse informacije »Prostov. gasilska četa v Zagorju ob Savi.« (l)

Ribolovna dražba

bo v sredo, dne 21. avgusta t. l. za okraje Črnomelj, Dragatuš in Gradac ob 9 v pisarni sreskega načelnstva v Črnomlju, kjer se dobijo tudi dražbeni pogoji na vpogled.

Otroški kotiček

ZAČARANI GOZD

(277) Tudi kralj je prišel. Obraz mu je žarel od veselja. Obe roki je pomolil Ančki in ji ginjen rekel: »Bodi zahvaljen, preljubi otrok, da si nevarno nalogo tako dobro rešil!«



(278) Palčki kar niso mogli nati z veseljačenjem in navdušenjem Toda Peterček mora kolikor mogoče hitro k svojemu očetu in materi. Saj sta še vedno v velikem strahu in nemiru glede njega. Kralj palčkov mu je dal krasen nov suknjič in lep klobuček. Ga vsaj ne bo več zeblo!

Auto-motor

Priročnost nakup!

Več tovornih in osebnih avtomobilov — najboljših znamke, v prvovrstnem stanju, skoraj za vsako ceno naprodaj. Strojna delavnica, Sv. Petra c. 85

Kupimo

Otroški voziček dobro ohranjen kupim. Ponudbe samo podružnici »Slovenca« na Jesenicah, Gorenjsko.

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 3

STROJI

Kartonažne stroje

kupim ozir. vzamem v najem. Prvenstveno Rill-Ritz stroj, stroj za biganje, stroj za stancanje in stroj za šivanje oglov. Ponudbe upravi »Slovenca« pod št. 11602.

Oglašujte v edino uspešnem dnevniku »Slovenca«!

Razno

Foto-amaterjem

razvija, kopira in povečava Foto-atelje Mancini Ljubljana-Viā

Posedstva

Restavracija

dobrodošla, zelo prometna točka, v centru Maribora, naprodaj. Ponudbe upravi »Slovenca« Maribor pod »Dobičkanosna bodočnost 936«. (p)

Enostanovanjsko hišo

novi, z vrtom, prodam. Cena 65.000 din. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 11249. (p)

Parcela

v izmeri 900 m², ob Celovški cesti — naprodaj. Miškec Mirko, Medvedova št. 38, Ljubljana VII. (p)

Parcela

v bližini tobačne tovarne 730 m², naprodaj. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »730« št. 11327. (p)

Stanovanja

Dvosobno stanovanje

manzardno, oddam s septembrom. Cena 400 din. Kodeljevo, Cankarjeva 3.

SOBE

ISCEJO:

Prazno sobo prtilčno, v sredini mesta, 18cm. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Sivilja« št. 11590. (s)

ODDAJO:

Soba z 2 posteljami, poleg učiteljske, s posebnim vhodom, oddam. Pouk nemščine, francoščine, matematike. Naslove v upravi »Slovenca« pod št. 11589.

Lipski jesenski sejem 1940

od 25. do 29. avgusta

60 % popusta na nemških železnicah, znatni popusti v drugih državah.

Za nemški vizum, ki se daje brezplačno, je vložiti prijave najpozneje do 8. avgusta pri pristojnem častnem zastopniku sejskega urada l. s.

Za Ljubljano: Ing. G. Tönnies, Tyrševa 33. Tel. 27-62
Za Maribor: Jos. Bezjak, Gosposka ul. 25. Tel. 20-97

Alphonse Daudet:

Jakec

Prevedel Fišer Franc

Gospodični Konstanti se je zdela, da je d'Argenton videti ošaben; na Jakca je napravil brezmejno zoprni in strašen vtis.

Vsi ti bodo otroka trpinčili, a ta ga bo še veliko bolj ko drugi. Skoraj bi dejal, da je otrok to slutil. Že ko ga je videl vstopiti, je podzavestno začutil sovražnika; in ko se je njegov trdi pogled srečal z njegovim, ga je zabeležilo v dno srca.

Oh, kolikrat bo moral v svojem žalostnem življenju srečati to motno modro oko, ki spi pod težkimi trepalnicami in kadar se v neprodinrem sijaju zalesketa kot jeklo, se prebudi. Pravijo, da so oči zrcalo duše, toda to zrcalo je tako neprodinno, da bi človek povdovnil, da je kakšna duša za njim.

Ko so se gdč. Konstanta in oba Moronvala pogovorili, je Moronval pristopil k svojem novemu gojencu in ga prijateljsko vščipnil na lica:

Pojdi, pojdi: Mladi prijatelj... Malo bolj veselo se pa le drži!...

Res je imel Jakec solze v očeh, ko se je moral ločiti od svoje pestunje. Ne v sled kakšne velike ljubezni do te gospodične, temveč zato, ker je bila del njegovega doma, ker bo vsak dan v bližini njegove mame in z odhodom te debele osebe se mu je zdela ločitev dokončna.

Konstanta, Konstanta, je tiho ponavljal in se obehal na njeno jopico, zabičajte mami, naj me pride obiskat

Otroku je res šlo na jok; vendar se mu je zdela, da ga vsi ti ljudje opazujejo, da ga profesor literature motri s svojim prezirljivim

in ledenim pogledom; to je zadostovalo, da je zadušil svoj obup.

Snežilo je na vse pretege. Moronval je predlagal, naj bi poslali po kočijo; toda faktotum je na splošno osuplost vseh navzočih izjavil, da ga na koncu ulice čakata oba: kočija in kočijaž Avgustin.

Za vraga! Kočija! Ah, Avgustin! mi je dejal, naj vas nekaj vprašam... ali nimate nekega gojenca, po imenu Saïd?

»Da, da, seveda... šarmanten deček!« je dejal Moronval.

»In sijajen glas ima!... Takoj ga hoste slišali...« je dejal Labassindre, se sklonil ven in poklical Saïda z glasom, da je kar zagrmelo.

Grozovito rjovenje mu je odgovorilo in nato se je pojavil šarmantni deček — velik, temnorjav gojenec, čigar halja je bila, kot vse te halje, ki se kar naprej nostijo, čeprav se telo razvija in raste, — preozka in prekratka; speta je bila kot kakšen kaftan in že na zunaj kazala evropsko oblečenega Egipčana.

Da bo popoln, naj povem, da je imel obraz pravilen in poln: rumena koža, ki je bila napeta, kot bi hotela počiti, je pa bila videti tako skopo razdeljena, da so se oči morale zapreti, kadar so se usta odprla in narobe.

Ta nesrečni mladi mož s prekratko kožo bi vam nedvomno vzbudil željo, da bi ga kako vrezali ali prebodli, da bi malo izplahnil.

Sicer se je pa prav dobro spominjal kočijaža Avgustina, ki je služil nri njegovih starših in mu podarjeval vse ogorke od cigar.

Kaj želite, da mu sporočim, je dejala gdč. Konstanta čim najprijaznejše.

Nič... je odkritosrečno odgovoril gojenec Saïd.

In kako gre vašim staršem?... Ali vam kaj pišejo?

»Ne vem... nič ne pišejo...«

Res, ta primer Moronval-Decostère-jeve

vzgoje se ni postavil s svojimi odgovori in Jakec, ki ga je poslušal, si je pač mislil svoje...

Popolna brezbriznost, s katero je mladi mož govoril o svojih starih, je napravila nanj slab vtis. Saj ni dolgo tega, kar je Moronval govoril o družinskem življenju, ki ga pogreša večina gojencev že od mladih nog in da se on trudi, da bi jim ga nadomestil.

Zdelo se mu je, da bo prišel med revčke, med zapuščene otroke, da bo on prav tako zapuščeni, kot če bi prišel iz Timbaktu-ja ali iz Otahiti-ja.

Mehanično se je zaril v obleko krute sobarice, ki ga je bila sem odpeljala.

Ah! Recite ji, naj me obišče... recite ji, naj me obišče!

Ko je natičkanji faktotum odšel in so se zaprla vrata za njim, je vedel, da je vsega konec, da je kosček njegovega življenja, njegova otroška doba minila in da ne bo nikdar več doživel tistih srečnih dni.

Medtem, ko je tiho jokal, naslonjen na vrtna vrata, je segla proti njemu neka roka in mu ponudila nekaj črnega.

Veliki Saïd mu je ponujal ogorek od cigare, da bi ga potolažil.

»Kar vzemi... nič se ne boj... jih imam polno škaflijo... je dejal zanimivi mladi mož in zamizal, da je lahko govoril.

Jakec se je nasmehnil med jokom in mignil, da ne, da neče teh imenitnih cigarnih ogorkov. In gojenec Saïd, čigar zgovornost je bila precej omejena, je obstal pred njim kot prikovan, nevedoč, kaj bi rekel. Nato je vstopil Moronval.

Pospremil je gdč. Konstanto do kočije in se sedaj vrnil poln spoštljivosti in sočustvijoč z žalostjo svojega novega gojenca.

Mali de Barancy je lahko zahvalil Boga, da se je pripeljal s svojo imenitno kočijo, kajti kočijaž Avgustin je imel tako lep kožuh, kaj je bil videti kaj isker in to je bila za malčka

sreča, kajti Moronval je imel sicer drugo metodo (prav nič Decostère), kadar je bilo treba pregnati domotožje njegovih »divjačkov«, namreč neko sikajočo, bičevnati in udarno metodo.

»Torej, je dejal Egipčanu, poizkusite ga razvedriti... igrajte se skupaj kako igrice... a zdaj pojdite v dvorano, kjer je bolj toplo... z ozirom na prihod novince dajem prosto do jutri.

Ubogi novinec!

V veliki okrogli stekleni dvorani je telovadila deseterica rjovečih mestic. Takoj so ga obkrožili in spraševali v nerazumljivih narečjih. S svojimi svetlimi kodri, ogrinjalom in golimi nogami, je stal mirno in plaho sredi teh nebrzdanih, mahajočih, živahnih divjačkov in izgledal kot majhen, eleganten Parizan, ki so ga zaprli v veliko opičjo kletko v pariškem parku.

Ta uspeh je Moronval zelo razveselil. A v njegovem tihem veselju ga je zmotil hrup živahnega prerakanja, kjer sta se v strašnem dvoboju kosala Labassindre-ov »hu, hu« in droben svečan glas gospe Moronval. Takoj je uganil za kaj gre in pohitel na pomoč svoji ženi, ki je junaško branila trimesečni honorar napram zahtevam profesorjev, ki jim je Moronval dolgoval precejšniji zaostanek.

Evarista Moronvale, advokata in literata, je pripeljal iz Pointe à Pitre v Pariz leta 1848 neki poslanec iz Guadeloupe-a kot svojega sekretarja.

Tokrat je bil on petindvajsetleten lahkoživ, poln ambicij in želja, a izobražen in bistroumen. Ker je bil brez sredstev, je sprejel to podrejeno mesto samo zato, da mu ni bilo treba plačati potovanja in da je prišel v ta premeti Pariz, čigar luč sije tako daleč po svetu, da privlači celo te vrste metulje iz kolonij.

Najnovejša poročila

Priprave za napad na Anglijo

Hitlerjev posvet s poveljniki

Rim, 7. avgusta. m. Radio Roma poroča iz krogov, ki stojijo blizu vladi, da je bil na zadnjem sestanku med Hitlerjem, Göringom in Brauchitschem določen načrt za napad na Anglijo. Napad sam bo razdeljen v tri faze. Najprej bodo nemška letala v velikih množicah napadla angleško obalo. Sledilo bo izkrcavanje čet, ki se bodo prevažale po morju. Nazadnje bo izveden v velikem številu bliskoviti napad kopne vojske in letalstva na angleškem ozemlju samem.

Vatikan ni posredoval

Rim, 7. avgusta. m. Vse novice, ki so se v zadnjem času širile o raznih poskusih mirovnih posredovanj po Vatikanu, so po zadržanju italijanskih uradnih krogov popolnoma neresnične. Italijansko zunanje ministrstvo ni izdalo niti angleškemu poslaniku pri Vatikanu Osborneu niti kardinalu državnemu tajniku

Colonyjeva naloga v Berlinu

Bukarešta, 7. avgusta. m. Davi je odpotoval v Berlin pomočnik romunskega zunanjega ministra Colony ter je nesel s seboj romunsko spomenico o poteku dosedanjih razgovorov s sosednimi državami. V spomenici romunska vlada sporoča, kar je doslej storila za dokončno mirno rešitev sporov s sosednimi državami, s čemer je pokazala svojo dobro voljo. Izgleda, da so pogajanja z Madžarsko, ki se v ostalem ne niso začela, zadela v glavnih točkah na velike težave.

Bukarešta, 7. avgusta. m. (Transcontinental Press.) Novi romunski poslanik v Moskvi Gafencu odhaja nocoj na svoje novo službeno mesto.

Madžarsko-sovjetska pogajanja

Moskva, 7. avgusta. AA. (DNB.) V Moskvi pričakujejo prihod madžarske gospodarske delegacije, ki se bo s predstavniki Sovjetske Rusije pogajala za sklenitev sovjetsko-madžarske trgovske pogodbe.

Italijansko vojno poročilo

Nekje v Italiji, 7. avgusta. AA. Sporočilo glavnega štaba italijanske oborožene sile št. 59 se glasi:

Naši letalski oddelki so bombardirali tretjič petrolejsko skladišče v Haifi ter zažgali nova skladišča goriva in zadel pristaniške naprave. Vsa naša letala so se vrnila domov. Po vestih iz verodostojnih virov je trajal ogenj, ki ga je povzročilo prvo bombardiranje v Haifi, več dni. Pri drugem bombardiranju je bila uničena petrolejska rafinerija v Haifi.

V severni Afriki so naša letala bombardirala sovražna taborišča južno od Soluma, kakor tudi bližnjo železniško progo. Naša lovska

Maglioneu nobenega diplomatskega vizuma za potovanje v Anglijo. Italijanski uradni krogi pravijo, da vse te novice širi angleška propaganda. Sili osiše hočeta nadaljevati vojno do popolne zmage. Vojne iniciative, ki se podvzemajo, jasno dokazujejo pripravljenost, da se doseže vojaška zmaga nad Anglijo. Časnikarski krogi imajo prav tako informacije, da je treba v najkrajšem času pričakovati splošnega napada na angleško otočje. V prilog tem vestem govore obširne in vsestranske vojaške priprave, ki so bile že izpeljane tako v Nemčiji kakor tudi v Italiji za ta pričakovani napad.

Ustavljen promet v Sev. Franciji

London, 7. avgusta. m. Iz severnega dela Francije poročajo, da so nemške oblasti zaprle ves promet na železnicah, kakor tudi ves osebni ter avtomobilski promet po cestah. Isti ukrepi so bili izdani tudi v vzhodnem delu Francije.

Letala so zbila nad Tobrnikom štirimotorno angleško letalo tipa Sunderland. Posadka osem moških, med katerimi so bili štiri častniki, je bila ujeta.

V vzhodni Afriki so naša letala uspešno bombardirala oporišča pomorskega letalstva v Berberu. Eno sovražno letalo je bilo zbito. Naše kolone so na več točkah prestopile mejo angleške Somalije.

Rim, 7. avgusta. AA. (DNB.) V zvezi s trditvami britanskega informacijskega ministrstva, da je Anglija nepremagljiva, poudarja Tevere poročilo italijanskega vrhovnega poveljstva, ki objavlja angleške izgube. Iz teh poročil se vidi, da so italijanska lovska letala in protiletalsko topništvo zbila ali pa na tleh uničila 50 sovražnih letal, medtem ko znašajo italijanske izgube samo pet letal. Kar se tiče izgub na morju, je Anglija v začetku izgubila 1 križarko, 11 podmornic in 7 torpedovk, razen tega pa so bile poškodovane tri britanske linijske ladje, dve nosilki letal, razen tega pa je treba k temu pristeti še štiri tankovske ladje.

Rim, 7. avgusta. AA. (Stefani.) Objavljeno je bilo poročilo, da je prispelo pretekli mesec po kopenski poti v Italijo 1.087.000 ton premoaga. V celem je prišlo aprila, maja, junija in julija v Italijo 4.140.000 ton premoaga.

Angleško vojno poročilo

Aleksandrija, 7. avgusta. AA. (Reuter.) Neresnična je vest, da bi italijanska vojska vdrila na egiptosko ozemlje. Verjetno pa je, da bo v kratkem prišlo do italijanskega napada iz Libije. Po ameriških vesteh šteje italijanska vojska v Libiji 250.000 moških, vendar pa smatrajo to cenitev za močno preirano.

Haifa, 7. avgusta. AA. (Reuter.) Sovražna letala so danes dopoldne bombardirala Haifo. Povzročila so nekaj škode in več žrtev. Protiletalska obramba je odbila ta napd.

LJUBLJANA

Ptički v Tivoliju

so vsem pri ercu in o njih ter o vericah imamo že prav čedno literaturo. Bibliografija Tističana je gotovo zabeležila tudi pred kratkim objavljeno pritožbo, da je v Tivoliju vedno manj ptic pevč, češ, da jih ljudje brezerčno love in potem mučijo v kletkah. Strah in ljubezen imata pa večkrat velike oči, saj drugi prijatelji ptic in veric pripovedujejo, da je v Tivoliju že vse živo krotkih živalic. Tja do Večne poti so nasadi in gozdovi proglašeni za narodni park in mestna uprava, ki je proglasila vse to zemljišče za narodni park ter v njem prepovedala tudi vsakršni lov in se s tem odpovedala čednih dohodkov, tudi vestno skrbi, da na zaščitenem ozemlju nikdo ne lovi niti divjadi niti ptic niti drugih živali. Enako pa nikdo ne sme uničevati rastlinstva. Društvo za varstvo ptic pevč mestni vrtnarji požrtvovalno pomaga pri varstvu ptic pevč in je lani kupilo spet 30 valinice za ptice pevke, da so imele dosti prostora za nov zarod. Po tivoljskih nasadih in drugih mestnih in privatnih nasadih in vrtovih je društvo za varstvo ptic pevč porazdelilo tudi polno krmilnico, da so ptički varni tudi v najhujši zimi. Mestna občina društvo podpira in prebivalstvo skrbi, da je v krmilnicah vedno dosti krme. Mestni olepševalni odsek enako skrbi za lepoto naših nasadov in gozdov ter varuje vse živalstvo in rastlinstvo s prav enaki stroški za razne naprave. Mestna občina ljubljanska pa podpira tudi vse podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva, ki koristne ptice kot svoje najmlajšije pomočnice pri zatiranju vrtnih in sadnih škodljivcev pomagajo varovati z največjo verno, da danes v Ljubljani skoraj ni več vrta brez krmilnice in brez valinice. Vse naše živalstvo in rastlinstvo pa noč in dan varujejo policijski stražniki, zaprežen mestni gozdni in poljski čuvaj ter mestni pazniki javnih nasadov, razen teh uradnih organov pa tudi vse dobrosrčno ljubljansko prebivalstvo. Minuli teden je mestna vrtnarja dala ustreliti spet 4 skobce-ptičarje in letos je končalo že 9 teh nevarnih roparjev. Prirodoslovje nas pa uči, da imajo roparice svoja lovišča rajonirana in kakor strel izprazne n. pr. tivoljsko lovišče, mati priroda takoj že sama poskrbi za nadomestilo in pošlje v lovišče drugega roparja. Tudi podivjanih mačk ni več v našem tivoljskem narodnem parku, ker med mačkami ni tako zvite in prekanjene sovražnice ptičkov, da bi je ne odpobila radna puška. In kakor priroda sama skrbi za red ter varuje tudi roparice, tako ščiti tudi druge sovražnice ptic. Spet nam bodo prirodoslovci povedali, da so ljubke, razposajene verice krivolocene sovražnice majhnih ptičkov. V Tističanu in okrog njega sta pa dva tabora: ta za verice — oni za ptičke. Oba tabora varujeta svoje ljubljence in v teh nevarnih časih si mestno poglavarstvo ne upa dati poudora za nove boje. Zato bo mestno poglavarstvo sporoča vsem prijateljem ptic in veric, da prepusti varstvo njih ljubljencev modri prirodi in prej naštetim organizacijam ter uradnim organom, predvsem pa erčni kulturi občanov. Besedo imajo varuhi erčne kulture!

I O Peruzijevi cesti smo pred kratkim čitali, da je pozabljena in tako nasuta, da ni mogoče izpeljati voza iz nasipa. Gramoz bi bilo seveda treba

zvaljati, toda mestno cestno nadzorstvo nam poroča, da je popolnoma drugega mnenja. Zaradi vednih popravil vodovodnega omrežja je cesta res zelo mnogo trpela in jo mestno cestno nadzorstvo popravlja že od 15. julija. Na novo nasuta cesta pa ne more takoj postati gladka kot miza, ker na tej mehki cesti po močvirju ni mogoče rabiti cestnega valjarja, saj bi težki valjar poškodoval v mehki zemlji položeno vodovodno napeljavno. Ker bi cevi puščale vodo, bi mestni vodovod spet moral cesto prekopati, da popravi vse napake. Ker torej s težkim cestnim valjarjem na Peruzijevi cesti ni mogoče delati, so delavci mestnega cestnega nadzorstva debelejšje kamenje že razbili in ga bodo še razbijali ter zagrabili, še bolj zgledal bo pa cesto promet. Naposled pa moramo povedati, da je mestni vodovod valjanje te ceste prepovedal, da prebivalstvu ob cesti obvaruje vodovod.

I Avtobusni izlet na Gorenjsko čez Brezje, Bled, Bohinj do slapa Savice priredi Prosvetno društvo Trnovo v nedeljo, 18. avgusta. Prijave se sprejemajo do 14. avgusta v društvenem domu, Karunova ul. 14 od 7—9 zvečer. Prijavite se pa lahko tudi v pisarni trnovskega župnika.

I Dečki iz banovskega mladinskega doma v Kaštel Stašiču, se vrnejo v Ljubljano v soboto, 10. avgusta z brzovlakom ob 9.23 zjutraj. — Prosimo, da jih svojci pričakajo na glavnem kolodvoru.

II. javni telovadni nastop

Fantovskega odseka in Dekliškega krožka Ljubljana — Moste bo v nedeljo, 11. avgusta. — Igra godba dravske divizije.

I Prosvetno društvo Ljubljana-mesto priredi v nedeljo, dne 11. t. m. skupni izlet vseh odsekov v lški Vintgar. Odhod iz Ljubljane ob 8 zjutraj izpred Mestnega doma. Prijave sprejema trgovina A. Stilič, Ljubljana, Franciškanova ulica.

I Bolničarji in bolničarke društva Rdečega križa v Ljubljani, ki niso prejeli vabila za ponedeljek 5. t. m., naj se javijo v sobi na Starem trgu št. 19 v četrtek 8. t. m. od 18 do 20. Zelo važno sporočilo. — Načelstvo.

I Velika tatvina jute. Pred nedavnim so odkrili pri trdnici Tržan na Kongresnem trgu veliko tatvino jute. Iz skladišča je izginilo 16 bal prvovrstne jute, ki je v zadnjem času močno poskočila v ceni. Jute ne uporabljajo pri nas le za vreče, ampak tudi za podlogo pri tapetniških delih, zaradi česar je veliko povpraševanje po nji. Policija je v zvezi s to tatvino napravila obširno preiskavo pri raznih sumljivih tistih in je pri nekaterih tudi našla doleže vsega skupaj tri velike bale jute. Vseh 16 bal jute pa je bilo vrednih 12.000 din.

I Pri zaprtju, močnji v prebavi — vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravnega »FRANZ-JOSEF« gretlice.

I Tatvine koles se množe. Zadnja dva dni je ljubljanska policija prejela prijave o petih ukradenih kolesih. Tako je bilo ukradeno 1000 din vredno kolo na Starem trgu Koritzkyu Rajku izpred kavarne Vospernik. Izpred gostilne Keršič

Mariborske otroke cepijo proti davici

Vsak dan je na vrsti okrog 400 otrok. — Vsega bo cepljenih 2500 otrok.

Maribor, 7. avgusta.

Mariborske družine, ki imajo otroke v starosti od 2. do 12. leta ter so jih svojačasno priglasile za evakuacijo potom mestne občine odnosno odbora za zaščito otrok, so dobile poziv, da morajo dati te otroke cepiti proti davici. Pozivi so skrajno povzročili v družinah precej razburjenja, saj do sedaj pri nas obvezno zaščitno cepljenje proti davici ni v navadi, starši pa so se kmalu pomirili, ko so spoznali, da je takšno cepljenje samo v korist njihovih otrok.

To zaščitno cepljenje se je začelo v ponedeljek ter bo trajalo do sobote. Vrši se vsak dan od 8. do 10. ter od 15. do 17. ure v telovadnici dekliške meščanske šole na Slomškovem trgu. K cepljenju je pozvanih vsega skupaj 2500 otrok. Pozive je razposlal mestni zaščitni urad, cepljenje pa izvršuje mestni fizikat, kateremu pomaga še Zdravstveni dom pri tem poslu. Cepljenje tolikega števila otrok v teku enega tedna namreč ni šala. Vsak dan pride k cepljenju povprečno 400 otrok, tako da imata dva zdravnika, ki sta s tem zaposlena, polne roke dela, prav tako pa je to naporen posel tudi za zaščitne sestre in uradnike, ki vodijo evidenco. V telovadnici omenjene šole je sedaj od ponedeljka vsak dan pravi otroški direndaj. Neprestano prihajajo in odhajajo matere s svojimi otroci, ki se pri cepljenju kaj različno držijo. Nekateri so korajžni ter gredo smeje pod zdravnikovo iglo — cepitev se vrši z vbrizganjem zaščitnega seruma v ramo, drugi pa imajo bolj plašno srce ter planejo že pri vходу v dvorano v jok, tako da jih mamicе komaj pripravijo do tega, da jih zdravnik lahko cepi. Cepljenje se mora po treh tednih ponoviti, da je uspešno.

Pozivu mestnega zaščitnega urada se odzovejo skoraj vsi starši, ki se nahajajo z otroci v mestu. Je pa sedaj v času počitnic veliko otrok, ki so s starši ali sami odsotni, pa se bo cepljenje moralo za te na jesen še ponoviti. K cepljenju pa pripeljejo otroke sedaj tudi starši, ki niso bili pozvani, ker se niso priglasili za evakuacijo. Uvideli so pač, da je dobro, če dajo svoje otroke zaščititi pred nevarno morilko, ki zahteva med mladino toliko žrtev.

m Praznik frančiškanske župnije bo v nedeljo, 11. avgusta. Ta dan bodo obhajali 40 letnico, kar

Celjske novice

c Planinsko slavlje na Okrešlju. Savinjska podružnica TK Skale bo v nedeljo proslavila 10 letnico svojega obstoja. Ob tej priliki bo na Okrešlju veliko planinsko slavlje. Ob 10. dopoldne bo opravil solčavski novomašnik g. Roblek na prostem spominjsko sveto mašo. Kakor smo zvedeli, se bodo slavnostnega zborovanja udeležili tudi ljubljanski in jeseniški skalaši in planinci, zastopniki SPD in prav gotovo tudi mnogo prijateljev savinjskih planin. Zanimanje za to slavlje raste bolj in bolj in bo gotovo prava manifestacija skalaške in planinske misli.

c Naknadni sprejemni izpiti na gimnaziji. Na drž. realni gimnaziji v Celju bodo po odloku prosvetnega ministrstva letos izjemno še sprejemni izpiti za učence in učenke, ki so bili pri sprejemnih izpiti v juniju odklonjeni in tudi za one, ki iz zdravstvenih razlogov niso mogli v juniju delati sprejemnega izpita. Prošnje je treba predložiti ravnateljstvu do 25. avgusta. Izpiti bodo 27. t. m. od 8 zjutraj dalje.

c Zadnja pot Zinke Repnik. Včeraj popoldne so položili k večnemu počitku na okoliškem pokopališču pokojno soprogo mestnega svetnika in železniškega uradnika Zinko Repnikovo. Pogreb je pokazal, da je bila pokojna zelo priljubljena. Na zadnji poti so spremili pokojno tudi zastopniki celjske mestne občine in mestni svetniki ter prijatelji Repnikove družine. Naj rajnika v miru počivaj!

c Zamude vlakov so vedno bolj pogoste. Vlaki prihajajo v Celje včasih celo z enournu zamudo. Avtopodjetja se pritožujejo, da zaradi tega ne morejo v redu vzdrževati zvez z letovišči in planinskimi predeli Gornje Savinjske doline. Ni nam treba posebej poudarjati, da je tujski promet letos že itak manjši kot druga leta, zato bi se morali tudi na take »malenkosti« bolj ozirati. Turisti, ki prihajajo iz južnih predelov naše države, se mnogokrat znajdejo v sitnem položaju in se pritožujejo nad takimi prometnimi razmerami.

c Za avtobusni izlet k proslavi desetletnice Savinjske podružnice AK Skala, ki bo v nedeljo, 11. avgusta na Okrešlju, je še nekaj mest prostih. Prijave sprejema Anton Dobrotinšek, Celje, Glavni trg.

c V nedeljo bo priredila vojaška godba 39. p. p. na Anskem vrhu koncert. Vabimo Celjane in okoličane!

c Včeraj smo poročali o 18letnem Ivanu V., tovarniškem delavcu iz Zagrada pri Celju, ki je ukradel v nekem stanovanju nekaj manj kot 6000 dinarjev. To poročilo popravljamo v toliko, da Ivan V. še ni star 18 let, ampak je v 18. letu in da se dosedaj še ni nahajal za »zameženimi okni«.

Jesenice

Letovanje jesenjskih otrok v Dolenjskih Toplicah se je v polno zadovoljstvo prav posrečeno izvedlo in zaključilo. Vse stroške je velikodušno križala jeseniška mestna občina. Drugi del otrok bo šel na počitnice na Sušice pri Novem mestu. Odšlo bo petdeset odnosno šestdeset otrok, ki so najbolj potrebni, da se okrepe zdravje. Za to letovanje je nakazal Higijenski zavod iz Ljubljane 15.000 din, organizira ga pa mestna občina. Odhod je predviden za petek, dne 9. avgusta in bodo 21 dni pod učiteljskim vodstvom brezskrbno uživali prostot v solčni Dolenjski.

Kino Krekov dom predvaja operetna superfilma. V soboto ob pol 9 zvečer »Gusarska simfonija«, v petek ob pol 9 »Seviljski brivec«. Dodatek in še kaj.

v Kavškovi ulici je bilo ukradeno 1000 din vredno kolo znamke »Dürkopp« mehaniku Ivanu Jurjevčiču. — 900 din je bilo vredno kolo znamke »Peugeot«, ki ga je nekdo odpeljal iz dvorišča palače Gospodarske zadružne banke Antony Molku. Izpred gostilne Strazišar v Pokopališki ulici pa je bilo ukradeno Antonu Frantarju 800 din vredno kolo znamke »Naumann«, — 500 din je bilo vredno kolo znamke »Pate«, ki ga je izpred gostilne Jelacina ukradel nekdo Francu Zrinšku. Kakor je videti, so večinoma žrtve tatov kolesa tistih, ki vedrijo v gostilnah, kar dokazuje, da so kolesarski tatovi dobri psihologi.

je škof Napotnik blagoslovil novo frančiškansko cerkev. Ob tej priliki bo prevzvišeni gospod škof dr. I. J. Tomazič imel dopoldne ob pol desetih slavnostno pridigo, ob desetih pa slovesno službo božjo. Popoldne ob 15 bo pridiga in slovesne večernice. Večerni blagoslov bo ob 19 s pridigo in litanijami. Pri slovesnosti bodo sodelovala vsa župnijska cerkvena in prosvetna društva.

m Občni zbor »Vzajemnosti«, društva duhovnikov lavant, školi je bo 19. avgusta in ne 9. avgusta.

m Skupne duhovne vaje za duhovnike lavantinske školi je bo letos vodil g. bogoslovni spiritual Anton Karo. Vršijo se v dnech od 19. do 23. avgusta v prostorih Dijaškega sementsa v Mariboru. Prijave naj se pospešeno naslovijo na kn. šk. ordinariata. To velja zlasti za duhovnike, ki imajo glede stanovanja posebne želje, da jih bo mogoče upoštevati. Začetek duhovnih vaj je 19. avg. ob 18.

m Spet plašijo ljudi z novo neumnostjo. Po Mariboru gre že nekaj dni govorica, da bodo v kratkem prišli slično, kot so zdaj brezmesni dnevi — tudi trije dnevi brez kruha na teden. Dobijo se med Mariborčani številni bedaki, ki vse sveto verujejo ter nasadajo zlobni govorici in je še sami širijo. Ljudje ne pomislijo, da si vse take govorice sproti izmišljujejo naši nasprotniki, samo da bi vedno znova širili med prebivalstvom nezadovoljnost ter bi bolje »spevali« s svojo propagando.

m Kazen za lahkomišelnost. Mariborski kazenski senat je sodil v torek dopoldne tri grešnike, ki so se znašli na zatožni klopi zaradi zločina po zakonu o zaščiti države. Ernest Bajc, 35letni italijanski državljani je bil obsojen na 1 leto in 3 mesece strogega zapora ter trajen izgon iz države, 26letni Henrik Koler iz Gor. Radgone je dobil 1 leto strogega zapora, 37letni Andrej Van s Pobrežja pri Ptujtu pa bo sedel zaradi svojega dolgega jezika in vneze za tujo propagando 8 mesecev v strogem zaporu.

m Ravnateljstvo učiteljske šole sester v Mariboru sporoča, da sme po novem odloku ministra prosvete sprejeti v 1. letnik 35 učenek. Nekaj mest je še praznih, ker notranje gojenke niso zasedle vseh mest. Prošnje za sprejem je vložiti do 15. avgusta in morajo biti kolkovane z 10 din. Priložiti je: spričevalo o nižjem tečajnem izpitu, odnosno o završenem izpitu z odličnim ali s prav dobrim uspehom in krstni oz. rojstni list. Dne 28. avgusta naj se vse prošilke zjutraj ob pol osmih javijo v zavodu, I. letnik, kjer bodo dobile nadaljnje informacije.

Litija

Dva železna nosilca za električni vod so postavili pretekli teden. Prvi stoji na Ponovičah, drugi pa na nasprotni strani Save, na Bregu. Nosilca sta težka po 4300 kg, visoka pa sta 29 metrov. Razpeta sta okrog 350 m. Ko so delavci in kmetje s konji vlačili žico po travnikih in poljih so napravili nekaj škode. Zupanstvo v Litiji pa je takoj imenovalo komisijo, ki je škodo ocenila in bodo dobili prizadeti kmetje povrnjeno škodo.

Rečica ob Savinji

Dne 6. avgusta so pokopali v Rečici ob Savinji g. Jeraja Franca, p. d. Felicijana; posestnika v Nizki. »Tega moža pa je res škoda«, tako so govorili ljudje, ko so slišali o njegovi smrti. Res je bil rajni mož na svojem mestu in malo mu je enakih v naši fari. Skozi in skozi vnet za verska in narodna načela, katera je znal, če so razmere tako nanesle, tudi odločno zagovarjal. V njegovi hiši, ki je znana daleč naokoli, si našel med nabožnimi časopisi in tedniki tudi »Slovenec«, katerega zvest naročnik je bil rajni. Veliko dobrega je storil za farno cerkev in zanjto tudi mnogo žrtvoval. Dolga leta je bil odbornik Hranilnice in posojilnice v Rečici ob Savinji. Rad je pomagal, kjer koli je bila potreba, zato ni čuda, da ga je na zadnji poti spremljalo toliko ljudi, kot se jih v Rečici malokdaj vidi. Počivaj v miru, blaga duša! Zalujočim naše iskreno sožalje!

Slovenska Krajina

Mura zahtevala svojo žrtev. Strežnik soboške bolnišnice g. Vučko Ivan, doma z Gornje Bistrice je bil poklican na orožne vaje, ker pa je nekaj bolehal, je bil poslan za nekaj dni domov. Doma se je šel z ženo kopat v Muro. Toda Ivan je vedel, da je Mura nevarna ter zelo mrzla, zato se je hotel samo počisto umiti. Stopil je v vodo, ki mu je segala samo do pasu. Zeno in druge kopalce je napotil v stran, da bi se tako lahko dodobra umili, to pa je bilo za njega usodno. Med umivanjem ga je prijel krč, ki ga je vrgel v vodo, da je utonil, ne da bi mu mogli priti pravočasno na pomoč. Zaprta ušloženo ženo in dveletnega sinčka ter svojega osemdesetletnega očeta, katerih hranitelj je bil. Naj v miru počivaj!

Nova maša se je braja prvič v novo ustanovljeno župnijo Kuzmi. Novo mašo je daroval kapucin g. Salaj Kerubin ob navzočnosti zelo velike množice ljudstva ter ob asistenci številne duhovščine. Novomašniku je pridigoval dekan iz Turniške gosp. Jerič Ivan. Novomašnika so počastili s svojo navzočnostjo tudi mali križarji iz Celja, ki so domače slavlje povzdignili s svojim lepim petjem in spremljavo harmonike.

Šoštanj

V našem mestu zbujajo precej zanimanja objavljena dražba, ki se bo vršila 9. in 10. t. m. pri raznih davčnih zaostankih. Na »programu« je velika izbira radio-aparatur, raznih ur, silvalnih strojev, glasovir, manufakturno blago, moške obleke, motorno kolo, pisalni stroj, lovska puška, biljard ne manjka pa tudi vina, evinj, konj, tesanega in rezanega lesa. Izbira je torej velika in vsakovrstna za vsako rabo in potrebo. Interesenti ste vabljeni, pridite in kupite!

Melinci

Melinci so obmurska vas. Ta lega je v zvezi z mnogimi nevarnostmi zaradi pogostih povodnj. Kljub mnogim intervencijam pri upravi je ostala vas in njena zemlja nezavarovana. Ta ko je ob povodnji l. 1937 Mura odnesla celih 13 orolov najboljšje orne zemlje in travnikov. To pomeni za vas, ki itak ni bogata, veliko materialno škodo. Mnogi vaščani so v neposredni nevarnosti, da jim bo Mura odnesla zemljo z domačijo vred, saj jim dere že tik pod okni Zasilne jeze, ki so bili zgrajeni po povodnji 1937 leta, voda vztrajno in hitro ruši ter odnaša. Zato bi bili Melincari banski upravi zelo hvaležni, če bi jih s temeljito regulacijo Mure na tem sektorju enkrat za vselej rešila skrbi, kaj bo z njihovo zemljo, če bo Mura nadaljevala svoje uničujoče delo.

KULTURNI OBZORNIK

Juš Kozak: Maske

Za Šempetrom in Celico nam je sedaj napisal Juš Kozak do sedaj svoje najboljše in najznamenitejše delo z naslovom Maske. To je knjiga, ki vsebuje zbirko najraznovrstnejših novel, deloma že objavljenih v posameznih razdobjih od leta 1929, dalje v Ljubljanskem Zvonu in drugod, deloma napisanih nalašč za samo knjigo. Petnajst novel je vsega skupaj. V vsaki izmed njih nam duhoviti pisatelj pokaže kako masko, ki jo je snel z živga ali mrtvega človeka, vse to pa z edinim namenom, da jo pokaže — živemu človeku. Že v posvetilnih besedah knjigi nam odkrije ta svoj namen, češ:

»Zemlja, časi, ljudje in naša doživetja umirajo, mi jim snemamo maske...«

Z Očetovo začne. Na pokopališču jo na njegovem grobu v duhu gleda. Pa vidi v nji še svojo in masko takratnega ljubljanskega župana — Tavčarja. Njegov oče je bil veren pripadnik Tavčarjeve politične stranke in obenem moža, s katerim je omahnila v grob samozavestna, simbolna glava malomeščanskega liberalizma. In da je maska popolna, na koncu refleksi: »... naše politično prepričanje je samo še — upor.«

Druga maska je med najlepšimi v vsi knjigi: v Letečem angelu popisuje pisatelj prve dečkove erotične doživljaje, ko mu je bilo komaj deset let, uagnjenje do deklice Eli, nastopajoče v cirkusu na visokih trapezih. Pa je s cirkusom odšla tudi Eli Spiridionova: »Ni in ne bo vedela, da je v otroškem srečanju razplamtela, neutešeno hrepenenje, ki ne ugašne — do groba.«

V Dvojnem obrazu nam še zmerom popisuje dečka — Kalist mu je sedaj ime — kako je očetu kradel, sprva tudi lagal, a končno svoj greh priznal. Ko se je kasneje Kalist zavedel očetovih besed, je spoznal, da ga je oče mrzil prav zaradi dvojnega obraza.

Prelepa je tudi novela o Tuji ženi Agati, ki je, doma na Koroškem kakor tudi onstran morja, ljubljena samo zaradi svoje ženske lepote, a prave in globoke duševne ljubezni ji moški niso nikdar izkazovali. In prav tako ljubezen je želela od Andreja Polajnara, ki se je kot vojak ustavil za nekaj dni v vasi na Koroškem, kjer je tedaj Agata živela. Ta novela je visoka pesem brezstrastni ljubezni med možem in ženo, ki je zahtevala od Andreja velike zadržanosti in odpovedi.

Ker pa je vsa knjiga od čustva zmerom napeljana na razumsko razmišljanje in razpravljanje o svetu in pomenu človeškega življenja, se mi zdi, da je glede na to središčno novelo v vsi knjigi Pogovor s kritikom-etikom. V nji izpoveduje pisatelj svoje mnenje o umetnosti in njenem namenu. Odločno zavrača mnenje, da bi bila umetnost sama sebi namen in da umetnost mora biti nelendena. To mu je absolutna zmotna glede umetnosti. Vendar pa se z vsjo odločnostjo zavzema za svobodo umetniškega ustvarjanja, saj pravi: »Umetnikova svoboda ne sme poznati nobenih idej, ne etičnih vezi. Prost vsakega nazora, vsakega miselnega sistema, vsakega egoizma — šele umetnik — resnično dojam in doživljuje — tuje življenje.« Zavrača pa tako imenovano tendenco umetnosti, ki je brez vsakega stvariteljskega duha. Prav tako odklanja alternativno: Kristjan ali umetnik. Plevel tendencnosti v umetnosti pa trebi prav tako, kakor se upira v življenju vsakemu dogmatizmu, verskemu, fašističnemu ali državnemu. Tudi mu svobodoumnost ni toliko odpor zoper dogmatizem, kolikor bolj samostojno iskanje osebnih resnic, zato tudi zavrača zoper cerkev in katolištvo organizirani materializem in se zavzema za resnično izbrano miselnost in svetovni nazor.

Dve noveli sta v knjigi vzeti iz Živalskega sveta, prav za prav iz odnosa človeka do živali. To sta Muni in Passer domesticus, prvi domači muček, drugi udomačen vrabec. Seveda pa tudi v njih najdemo vse polno razmišljanj in modrovanj o življenju, zlasti o umetnosti in socialnem vprašanju.

Morda najgloblja so Nellyba pisma. V njih namreč blodi pisatelj za Neznanim. Bori se zanj, doživlja vstajenje in padce, v njih vidimo tako rekoč ves razvoj njegovega verovanja. Ob zaključku novele ga vidimo, kako opazuje dve procesiji: prva je nočna procesija tisočev mož in mladeničev, ki imajo vsi v rokah goreče bakle, druga pa se je zbrala iz sužnjeval in trpečih prvih kristjanov, kmečkih puntarjev in krivovercev, revolucionarjev in še neštevilnih drugih, ki še verujejo v zmago človečanske pravice. Tedaj je pisatelja presinila velika življenjska radost. Zapustilo ga je občutje samote in kmalu se je zavedel, da koraka s temi množicami skozi temne ulice novim svetom naproti...

Pomembna je tudi Georgesova, ki ima dva dela, tostranska in onostranska. Zadnja maska tega »šaljivega« pevca je posebno originalna, kajti v nji se razgovarja pisatelj z zagrobnimi prebivalci o raznih načinih smrti in življenja.

Tudi idil ne manjka med temi maskami. Tako je Bohinjski pastoral. V nji nam popisuje sicer zares preprosto in idilično življenje v tem prelepem kotu slovenske zemlje, a tudi že vanj sega iz mesta in sveta pokvarjenost in izdajstvo. Tudi tu govori pisatelj po Balantu na preprost in naraven način o najglobljih življenjskih vprašanjih.

V Zimski fata morgani nas pisatelj popelje v zlato Prago in nam v nji popisuje živ-

ljenje brateškega slovanskega naroda. Tudi tu srečamo mnogo pisateljevih duhovitih domislekov.

Posebne vrste med maskami je Plinska maska, skozi katero gleda pesnik na problem svobode in pokorščine in oblasti, vse to pa v luči smrti, v luči čudnih sanj, ki te popeljejo v onostranstvo, kot je vodil Vergil pesnika v Divini Komediji...

Da je zgradba mask tudi nekako arhitektonsko dovršena in popolna, se ob koncu vrnemo tja, od koder smo izšli: v Ljubljano in na njeno pokopališče. Zadnja maska nosi naslov Rodno mesto in ima več poglavij s posebnimi podnaslovi. V njih obuja pisatelj mladostne spomine na rojstno mesto, zlasti na Šempeter in na Grad, živili se pa tudi v slovensko zgodovino, v dobo reformacije, potem pa zopet posveti v mlako sodobne družbe, katere masko nam odkriva po najraznovrstnejših ljubljanskih gostilnah. Tu se govori o samih goljufijah, zakonski nezvestobi, splavih, cinizmu, korupciji in laži. Iz vsega tega se pisatelj reši v smrt, rekoč: »Smrti sem poskušal ubežati in sem zagledal našo masko. Življenje je vodnjak in mi smo arestantje, ki z bobnečimi koraki vrtimo kolo in dvigamo vedra, dokler ne omahnemo in ne pademo na dno...«

Ko smo tako s hitrim pogledom pregledali maske, ki nam jih je pokazal Juš Kozak, smo videli, da je v središču vseh novel človek, individualnost, velika osebnost, ki se z vsem človeškim možnim uporom dviga proti vsakršnim shemam, dogmam in sistemom. Da, celó resnico hoče na vsak način človek sam iz sebe dojeti in spoznati. Nobenih učiteljev ne potrebuje, nobene tradicije ga ne priključajo nase. Človek v maskah je potemtakem visokega in zrelega mišljenja. Etično stoji silno visoko nad družbo, saj ga vidimo, kako skoraj na vsaki strani z vso odločnostjo obsoja najraznovrstnejša slaba dejanja v sredini sodobne — zlasti meščanske — družbe.

Na tej visoki ravni pa ta človek iz mask more obsati samo tako dolgo, dokler se po vsem prepriča razumu. Ko pa spregovori tudi srce, čustvo in strast, takrat pa le prevečkrat pravi: kaj morem zato, ne morem drugače (Agata)! Seveda, v boju med razumom in srcem v človeku, ki ne priznava nobenih sistemov, le prevečkrat zmaga srce, a prav to nam je dokaz, da človek sam iz sebe vendarle ne more biti tako popolno bitje, kot bi si ga človek ugnil predstavljati tu in tam z pričujočih novel. Človek le prevečkrat potrebuje tudi moči in milosti od zgoraj. Človek iz mask pa, ki se le nerad ukloni kakšni oblasti, te milosti skoraj ne pozna in zato zanjo tudi ne prosi...

To je z idejnega kriterija prav gotovo velika negativna stran v tej knjigi. In še ena je. Dasi je boj za resnico, ki zveni iz vsake novele, odlična pozitivna stran pisateljeva, vendar ne moremo pisatelju slediti v tem boju do kraja, kajti le prevečkrat se v knjigi največje življenjske vrednote: religija, Bog in katoliška vera — prikazuje naravnost v službi neresnice. (Da opomnimo samo eno stvar, kako je v knjigi prikazan celó protestantizem kot vrsta boja za resnico!). Tudi v boju za lepoto in dobroto lahko vsak sledi pisatelju, čeprav bi bil njegov načelni in idejni nasprotnik, a ker so lepota, dobrota in resnica najpopolnejše združene v Bogu, zato pisatelju tudi v iskanju resnice ne bo mogel slediti tisti, ki noče, da bi brez Boga in razodete resnice, kakor jo hrani v svojem nauku katoliška cerkev, zašel na napačno pot in se od večne Resnice oddaljil. Ne moremo s pisateljem »omahniti in pasti na dno vodnjaka«, marveč je potrebno, da se človek po poti, ki mu jo je nakazal Kristus, dvigne do Neskončnega!

Če se v idejni strani ne moremo vseskozi strinjati s človekom iz Mask, pa moramo brez vsakega ugovora priznati, da je v kvalitetnem pogledu priujoča knjiga na najvišji višini od vseh Kozakovih del. To je v resnici knjiga iz življenja, iz življenja sodobnega človeka, iz življenja in središča slovenskega naroda, pa objema tudi vse človeštvo. Nekoč mi je rekel prijatelj: »Tista knjiga se mi zdi, da je nekaj vredna, ki nam kaj pomembnega pove iz življenja za življenje. To je obenem namen umetnosti po najnovejših naših pojmih.« In Kozak nam v Maskah ni morda povedal samo ene pomembne stvari, marveč dolgo, dolgo vrsto silno tehtnih misli najdeš tako rekoč na vsaki strani. In takih del smo Slovenci dobili še malo. Morda še nobene, saj je v marsičem knjiga izredna novost in posebnost.

Posebnost je tudi Kozakov jezik. Lep je in realen, prilagojen sedaj meščanu, sedaj kmetu, kakor je pač potreba. Le to je škoda, da v tako popolni knjigi ni do kraja popoln jezik tudi slovenski, kajti le malo prevedel je tu in tam samovoljen in se vse preveč oddaljuje od veljavnega pravopisa. Morda je to napravil pisatelj hotoma, vendar ni prav, če najdeš v delu preveč nedoslednosti. Tako niha in deloma ne pozna Kozak razlik med pisanjem: prsi in prsa, med bogom in Bogom, med prepozicijama in v, med tem, da se je dekle zavedla ali pa zavedela, med sončnim in solnčnim, med naproti in nasproti itd. Napačno je tudi: vzpodbujam, poželjenje, na žalost, odkoder, kjerkoli, podam se v pomenu krenem, zaksnim in podobno. Tudi akcentiranih nedoslednosti je v Maskah toliko, da odlični knjigi bolj škoduje, kakor koristijo, in veje manjka izredno mnogo ali pa stoji na povsem napačnih mestih.

F. J.

FRANJE JESEN

Slovaška knjiga v hrvaškem prevodu. Te dni so Hrvatje dobili peto knjigo iz slovaške književnosti. Za romantikom Kalinčakom, realistom Kukulčinom in Soltesovom ter za modernim pisateljem Urbanom, katerega najznamenitejše delo »Živi bič« imamo poleg Hrvatov v prevodu tudi Slovenci, so sedaj dobili še prevod drugega najznamenitejšega sodobnega pripovednika Jozefa C. Hronskega: zbirko novel pod naslovom Prve novele Andjelina. Tu so Hrvatje dobili v prevodu Antona Šimčiča enajst novel, od katerih so razen same Andjeline vse iz kmečkega življenja. Novele so vzete iz zbirke Tomčkovci iz l. 1933. in Podpoljske pripovedi iz leta 1932. Hronsky je pred kratkim postal ravnatelj Matice Slovaške v Turčanskem Sv. Martinu. Njegove novele se odlikujejo po izraziti karakterizaciji nastopajočih oseb, njegov stil je plastičen, vsebina same fabule preprosta, tu in tam tudi precej humoristična. Stane 30 din in je broširana. Zanimivo knjigo toplo priporočamo prav zaradi spoznanja slovaškega življenja v zadnjih dobah.

Brčki zbornik. V Splitu je pravkar izšel v uredništvu prof. Andreja Jutroniča Brčki zbornik

št. 1. Revijo je začelo izdajati Društvo Bračanov v Splitu. Ze v prvi številki jim je uspelo, da so nabrali cel niz dobrih in vestnih sotrudnikov, ki v svojih temeljnih člankih prikazujejo geografijo, zgodovino, umetnost, jezik in razne druge probleme otoka Brača. Časopis bo izhajal letno. Prva številka ima 168 strani in 50 lepih slik in stane mehko vezana 20 din, trdo vezana pa 35 din. Vsebinsko je zelo zanimiva in iz nje ulegnemo spoznati naš največji otok s dalmatinske obale. Gotovo je tudi za nas Slovence važno, da spoznamo naš Jadranski svet, posebno pa list pripravljamo tistim, ki bi hoteli na Jadrano, zlasti morda na samem otoku Braču, prebiti svoje počitnice.

Sporočilo uprave Doma in sveta.

Ker je več naročnikov izrazilo željo, da bi v teh počitniških mesecih ne pošiljali revije na stare naslove, zato sporočamo, da bomo revijo poslali vsem naročnikom z dnem 1. septembra. — Uprava Doma in sveta.



Nemški vojaki in francoski cariniki pri skupni kontroli na švicarsko-francoski meji

Marseille v temi

Svetovno znana kratka in široka ulica »Canebière«, ki vodi pravokotno iz marseillskega pristanišča v notranjost mesta in na kateri se zgrinja skoro vse trgovsko in družabno življenje tega velikega starega mesta, nudi lepo in prijetno sliko v tem žalostnem evropskem poletju 1940. Elegančna množica ljudi se sprehaja po trotoarjih, kavarniške terase so polne gostov, pred bioskopi se gnetejo množice obiskovalcev, skratka, življenje teče kakor v brezskrbnih mirnih časih. Samo prodajalci časopisov, ki so nekoč glasno naznanjali najnovejše vesti, so utihnili pod težo

zakona in kakor branjeveke mirno ponujajo svojo robo.

Marseille je med vojno in med zasedbo trpel mnogo manj kakor druga francoska mesta, življenje teče normalno dalje.

Ko pa se stemni, dobi Marseille popolnoma drugo lice; z umirajočim dnevom umre tudi »Canebière«, mesto ostane v globoki temi. Nobene razsvetljave ni videti po ulicah, okna so močno zastrita, in ko se po deseti uri zvečer zapro kavarne, je milijonsko marseillsko mesto kakor da bi izumrlo. To spominja, kakor da bila Francija še vedno v vojni, čeprav je položila orožje. Za Marseille vojna še vedno ni končana. Sredozemsko morje je še vojno torišče...

ŠPORT

Še en pogled na plavalni dvboj Ilirija: Jug

Plavalno liga tekmovalje v katerem sta se srečala predinočnjim naša Ilirija in dubrovniški Jug je privedlo do svojevrstno šport. dogodka za Ljubljano. Dobro organizirane plavalne tekme je same na sebi vlečelo, če se pa imata spoprijeti dva nasprotnika o katerih se ne more zanesljivo v naprej reči, kdo bo izšel iz borbe kot zmagovalce, potem je seveda tako tekmovalje še neprimerno bolj privlačno kakor so pa običajne liga tekme. Poleg drugega moramo tudi iz tega vidika precejevati rekorderno število obiskovalcev pri predinočnji tekmi, v športnem kopališču SK Ilirija.

Na posamezne rezultate se ne bomo vračali, ker jih je naš list že objavil v večerajšnji številki. Tudi o tem bi bila vsaka debata odveč ali je bila zmaga Juge zaslužena ali pa ni bila morda predinočnja točka, ki jo je Jug več dosegel kot Ilirija, samo slučajna, kar se v športu tako rado dogaja. Izven vsake debate je, da je pri Jugu žižek oni plavač brez katerega bi ta klub napram Iliriji nič ne opravil. Toda kljub temu odličnemu plavcaču bi bil Jug predinočnjim premagan, če bi v 400 meter-skem prostem plavanju Skarpa zasedel tretjo mesto. Ta točka, ki je bila prva na programu, je že takorekto prinesla zmago Jugu. Edino nado na zmago smo polagali pri 100 meter-skem hrbtnem plavanju dam, kjer bi se še dalo rešiti prvo mesto, če bi Finčevi uspelo potisniti Bartulovičevu na drugo mesto. Po tej točki pa je moralo biti za vsakega poznavalca našega plavalnega športa jasno, da bo izšel kot zmagovalce Jug, kajti štafeti, v katerih se je v naprej z največjo sigurnostjo računalo, da bosta izpadli tako kakor se je tudi zgodilo, nista mogli spremeniti dejanskega stanja.

Ob tej priliki moramo omeniti naše odlične plavce in plavke, ki so s svojimi zmaganji poskrbeli, da je Ilirija tako častno zastopala slovenski plavalni šport pri tem napetem boju. To velja za Dragušo Finčevu, ki je zasedla prvo mesto v 100 m prostem plavanju kljub temu, da je slabo startala. Ta plavčica bo imela v jugoslovanskem plavalnem športu še odličnejšo vlogo, če se bo tudi zaneprej posvetila temu športu tako kakor doslej. Prav prijetno nas je presenetil Pelhan, ker je porazil v 100 m hrbtnem plavanju starega mednarodnika Ciganoviča. Led je prebit in mislimo, da se ne motimo, če trdimo, da bo moral pred Pelhanom Ciganovič še večkrat kloniti. In še enkrat nas je prepričal Pelhan o svojih velikih plavalnih sposobnostih, namreč v prostem plavanju na 100 m, kjer je zasedel drugo mesto tik za Žižkom in kar je še bolj značilno in važno pred odličnim Dubrovničanom Štakulom. Pri 200 m prsno nas je pa naš odlični plavač Cerer presenetil z najboljšim časom, ki je bil sploh letos dosežen v Jugoslaviji. Obenem pa je ponovno dokazal, da mu na tej progi v prsem plavanju nihče ne more blizu.

V waterpolu so bili gostje res toliko bolj-ši, da se lahko reče, da odgovarja rezultat odigrani tekmi. Ilirija ni bila kompletna, kar se je močno opazilo, ker tega mlade in nerutirane moči še niso mogle nadomestiti. V splošnem smo pa sedaj z našim plavalnim športom lahko popolnoma zadovoljni, saj gremo sigurno onim časom naproti, ko bomo igrali v tej lepi športni panogi prvo vijolino v državi.

Banovinsko kolesarsko prvenstvo

Prihodnjo nedeljo bodo slovenski dirkači obeh kategorij vozili za naslov banovinskega prvaka. Proga, na kateri bodo tekmovali dirkači A kategorije, bo šla iz Ljubljane (vpred Kačičeve gostilne na Tyrševi cesti) v Celje, kjer bodo obrnili in takoj odpeljali nazaj proti Ljubljani ter tako prevozili 148 km. S štarta bo ta skupina odpeljala ob 6 zjutraj, na cilj pa bo prispela okrog pol 11. Juniorska proga bo vozila z iste štarta do Trojan in nazaj v Ljubljano (78 km) štartali bodo ob 7, prihajali okrog pol 10. Kakor vedno, bodo dirkači tudi tokrat vozili ob vsakem vremenu.

Ker je Kolesarska zveza kralj, Jugoslavije razpisala letošnje državno prvenstvo A kategorije za nedeljo, 18. t. m., bo gotovo banovinsko prvenstvo Slovenske kolesarske zveze služilo slovenskim prvo-

Teniški turnir za mednarodno prvenstvo Bleda

Športni klub »Ilirija« in Belgrajski tenisklub prirediti na Bledu od 8. do 11. avgusta t. l. XVI. mednarodni teniški turnir za prvenstvo Bleda.

Turnirja se bodo udeležili vsi najboljši igralci Srbije in sicer: Branović, Smerdu Boris, Radovanović, Bogdanović (Laslo), Bojović, Mitičeva. Slovenski igralci bodo tudi skrbno zastopali na tem turnirju in pridejo Blanke, Šivic, Albanež, dr. Smerdu Egon in skoraj vsa reprezentanca Slovenije, ki je nedavno nastopila v Belgradu.

Turnir se bo pričel v petek, 9. t. m. Prijave sprejema turnirsko vodstvo v hotelu Toplice na Bledu.

Dovoljena je polovična voznina in cenj. udeleženci zahtevajo na odhodni postaji obrazec K 13.

Športni dan SK Vrhnika

Športni klub »Vrhnika« priredi dne 11. avgusta 1940 »športni dan«, katerega namen naj bi bil propagandnega značaja.

Dopolodne bo kolesarska krožna dirka po Vrhniki ter štafetni tek skozi mesto, popoldne nogometni turnir, na katerem bodo sodelovali renomirani športni klubi, ter tekmovalje v table tenisu za prvenstvo Vrhnika.

Po končanem športnem sporedu se vrši velika veselica na vrtu g. Hočevarja.

Za zmagovalce v vseh športnih panogah so pripravljena lepa praktična darila ter priznanja. Važno opozorilo športnim organizacijam in klubom! Vse športne organizacije in športni klubi se opozarjajo, da se sprejemajo razne športne objave samo do 17. (5) ure popoldne. Kdor torej želi, da izide športna objava v našem listu naslednji dan, jo mora izročiti športnemu uredniku najkasneje do 5 popoldne prejšnjega dne.

ZFO

Lahkoatletske tekme celjske podzveze

se bodo vršile v četrtek 15. avgusta ob 8 zjutraj na Glaziji v Celju. Prijave naj odseki pošljejo takoj, najkasneje pa do 15. avgusta. Podzvezi.

ZDK

Razpis plavalnih tekem

Zveza dekliskih krožkov v Ljubljani razpisuje za svoje članice in mladenke plavalne tekme, ki bodo v Kamniku dne 15. avgusta t. l. Tekmuje se v naslednjih disciplinah.

1. Prsno 50 m. 2. Hrbtno 50 m. 3. Prosto 50 metrov. 4. Mešana štafeta 3 dolžine bazena hrbtno, prsno, prosto.

Prijave, ki morajo vsebovati ime in priimek tekmovalke, starost, ime krožka ter disciplino, v kateri namerava tekmovali, je poslati obenem s prijavnino do sobote, dne 10. avgusta na ZDK Ljubljana, Miklošičeva cesta. Prijavnina znaša za posameznice za vsako disciplino po 5 din, za štafeto 20 din. Tekmovalke bodo prejele po prijavi točna navodila glede tekem in sporeda. — Bog živil

Zveza dekliskih krožkov priredi na Stadionu od 1. do 20. avgusta t. l. telovadni tečaj, in sicer vsako sredo in petek od 5 popoldne dalje. Tečaj vodi Janez Klinar, ki je obiskoval Visoko šolo za telesno vzgojo v Belgradu. Izvaja se gimnastika, telovadne igre, srbski ples, lahka atletika itd. Vabimo vse članice in mladenke dekliskih krožkov, posebno pa vaditeljice. Obлека telovadna.